

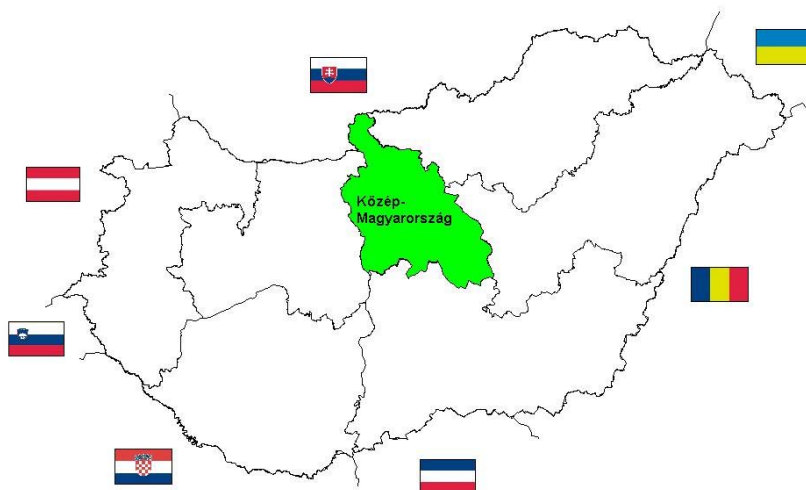

KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI OPERATÍV PROGRAM

2007-2013

A magyar Kormány elfogadta 2006. december 6-án

Az operatív program hivatkozási (CCI) száma: 2007HU162PO001

TARTALOM

1	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	3
2	HELYZETELEMZÉS	6
	2.1. KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ ÁLTALÁNOS HELYZETE.....	6
	2.2 A RÉGIÓ VERSENYKÉPESSÉGÉT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK.....	13
	2.2.6 ISKOLAI VÉGZETTSÉG ÉS OKTATÁSI INFRASTRUKTÚRA.....	24
	2.2.7 A MUNKAERŐ-PIACI INTÉZMÉNYRENDSZER JELLEMZŐI	26
	2.2.8 EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS	27
	2.2.9 ESÉLYEGYENLŐSÉG ÉS SZOCIÁLIS ELLÁTÓ INTÉZMÉNYEK.....	28
	2.2.10 FENNTARTHATÓSÁG ÉS A KÖRNYEZET ÁLLAPOTA	31
	2.3. AZ I. NFT ÉS A ROP REGIONÁLIS TERVEZÉSI SAJÁTOSAGAI	36
	2.4. A KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ SWOT ELEMZÉSE	39
3	STRATÉGIA	41
4.	PRIORITÁSI TENGELEK	66
5.	PÉNZÜGYI TÁBLA	98
6.	AZ EURÓPAI MEZŐGAZDASÁGI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI ALAP ÉS AZ EURÓPAI HALÁSZATI ALAP ÁLTAL FINANSZÍROZOTT INTÉZKEDÉSEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉS ..	100
7.	AZ OPERATÍV PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK	102
	7.1 MENEDZSMENT	102
	7.2 MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉS	108
	7.3 PÉNZÜGYI IRÁNYÍTÁS ÉS ELLENŐRZÉS.....	112
	7.4 INFORMÁCIÓ ÉS NYILVÁNOSSÁG BIZTOSÍTÁSA.....	115
	7.5 HORIZONTÁLIS ELVEK – KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG, ESÉLYEGYENLŐSÉG ÉS PARTNERSÉG ...	117
	7.6 AZ ELEKTRONIKUS ADATKÖZLÉSRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK A BIZOTTSÁG ÉS A TAGÁLLAM KÖZÖTT	118
8.	NAGY PROJEKTEK.....	119
9.	PARTNERSÉGI MENETREND	120
	1. SZ. MELLÉKLET: A KÖZÖSSÉG ALAPJAIBÓL SZÁRMAZÓ FORRÁSOK KATEGORIÁNKÉNTI HOZZÁJÁRULÁSA AZ OPERATÍV PROGRAMHOZ.....	123
	2. SZ. MELLÉKLET: A KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ FŐBB MUTATÓI NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN	124
	3. SZ. MELLÉKLET: A KMOP INDIKÁTOROK ÖSSZESÍTŐ TÁBLÁZATA	125

1 VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Közép-magyarországi régió 2007-től – az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról szóló 1083/2006/EK számú Tanácsi Rendeletben (továbbiakban: Rendelet) meghatározott - „Regionális versenyképesség és foglalkoztatás” célkitűzés hatálya alá tartozik, az egy főre jutó GDP értéke alapján.

A régió 2006-ig az 1260/1999/EK számú Tanácsi Rendelet szerinti 1. célkitűzés alá esett, ezért ún. „phasing in” régióként, valamint az Európai Bizottsággal folytatott tárgyalások eredményeként speciális elbánásban részesül. A Közép-magyarországi régióban a társfinanszírozás 85%-os felső határa, és a támogatható tevékenységek a „Konvergencia” régiókéhoz hasonló. Ugyanakkor a támogatás szintje a régióban fokozatosan csökkenve, 2011-re eléri a „Regionális versenyképesség és foglalkoztatás” célkitűzés átlagos, egy főre jutó támogatásintenzitási szintjét. A csökkenő allokáció a régióknak juttatott EU-támogatások pénzügyi elkülönítését és megfelelő nyomon követését igényli.

A Közép-magyarországi régió operatív programja – az Új Magyarország Fejlesztési Tervhez kapcsolódva – az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) társfinanszírozásával 2007-2013 között megvalósuló fejlesztéseket tartalmazza. Kidolgozásának alapját egyrészt a régió 2007-2013-as időszakra vonatkozó stratégiai terve, másrészt a kapcsolódó ágazati fejlesztési programok jelentik.

A Közép-magyarországi régió operatív programjához öt további operatív program kapcsolódik:

- Az Elektronikus közigazgatás operatív program keretében valósul meg a régió ERFA forrású fejlesztéseinek egy része;
- A Társadalmi megújulás operatív program és az Államreform operatív program a régió ESZA forrású fejlesztéseit tartalmazza;
- A Közlekedés operatív program és a Környezet és energia operatív program ad keretet a régió területén Kohéziós Alapból megvalósuló közlekedési és környezetvédelmi projekteknek.

A Közép-magyarországi régió operatív programját a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériummal, az érintett tárcákkal és a Közép-magyarországi Fejlesztési Tanáccsal, illetve Ügynökségével együttműködésben az Új Magyarország Fejlesztési Terv prioritásaihoz kapcsolódóan dolgozta ki.

Célok és stratégia

Az operatív program ***átfogó célja a Közép-magyarországi régió nemzetközi versenyképességének növelése a fenntartható fejlődés elvének érvényesítése mellett.***

Az átfogó cél elérése érdekében ***két specifikus cél, a régió versenyképességét meghatározó tényezők fejlesztése, valamint a régió belső kohéziójának és harmonikus térszerkezetének fejlesztése*** került kijelölésre.

A Közép-magyarországi régió fejlesztési céljai közvetlenül támogatják a ***növekedést és a foglalkoztatottság bővítését*** a lisszaboni ***Nemzeti Akcióprogram*** és az ***Új Magyarország Fejlesztési Terv*** fő célkitűzéseivel összhangban.

A specifikus célok megvalósítása érdekében az operatív program az alábbi **prioritások** megvalósítását tűzi ki célul:

1. **A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozásorientált fejlesztése**
2. **A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése**
3. **A régió vonzerejének fejlesztése**
4. **A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése**
5. **A települések területeinek megújítása**

Az Új Magyarország Fejlesztési Tervben megfogalmazott **horizontális elveknek** megfelelően a program kiemelt hangsúlyt fektet a **fenntarthatóság** feltételeinek biztosítására, azon belül a környezeti állapot, a társadalmi és gazdasági folyamatok fenntarthatóságára. A **területi és társadalmi kohézió** erősítését a régió elmaradott térségeinek preferált fejlesztése és a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok esélyegyenlőségének biztosítása szolgálja.

Pénzügyi keretek

Az operatív program fejlesztéseinek pénzügyi keretét meghatározza, hogy a Középmagyarországi régióban a strukturális alapokból (ERFA, ESZA, 2004-es áron, 265Ft/euró árfolyamon, 15%-os nemzeti hozzájárulással) maximálisan **580,0 milliárd Ft** használható fel. **Ebből a KMOP ERFA forrású támogatási kerete 430,3 milliárd Ft.**

A régió ERFA keretéből 21,8 milliárd Ft az Elektronikus Közigazgatás OP (EKOP), a régió ESZA forrásaiból 115,4 milliárd Ft a Társadalmi megújulás OP (TAMOP), és 12,5 milliárd Ft az Államreform OP (ÁROP) KMR prioritása alatt szerepel.

KMOP Prioritási tengelyek és főbb beavatkozások	A prioritás kerete* (milliárd forint)
1. A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozás-orientált fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ▪ A K+F és az innováció fejlesztése, eredményeinek elterjesztése ▪ KKV-k fejlesztése, technológiai modernizációjának ösztönzése ▪ KKV-k pénzügyi eszközökhöz való hozzáféréseinek fejlesztése ▪ Üzleti környezet fejlesztése ▪ Helyi gazdaságfejlesztés 	116,2
2. A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ▪ A régió belüli közlekedési kapcsolatok fejlesztése ▪ A régió külső elérhetőségét javító közlekedési infrastruktúra fejlesztése ▪ A közösségi közlekedés működési feltételeinek fejlesztése ▪ Az alternatív, környezetkímélő közlekedési módok térnyerésének támogatása 	107,2
3. A régió vonzerejének fenntartható fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> ▪ A turisztikai vonzerő fejlesztése ▪ Természetvédelem, a természeti környezet rehabilitációja és revitalizációja ▪ A környezetvédelmi szolgáltató-rendszer fejlesztése 	49,8

<ul style="list-style-type: none"> ▪ A humán közszolgáltatások intézmény-rendszerének fejlesztése ▪ A munkaerő-piaci részvételt támogató infrastruktúra fejlesztése ▪ A felsőoktatási intézmények infrastruktúra fejlesztése ▪ Az egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése ▪ A társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése ▪ A lakosság-közeli szociális szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése ▪ A közoktatási intézmények infrastruktúra fejlesztése ▪ Elektronikus helyi közigazgatási infrastruktúra fejlesztése 	80,2
4. A települési területek megújítása <ul style="list-style-type: none"> ▪ Integrált, szociális típusú rehabilitáció ▪ Barnamezős területek megújítása ▪ Települési központok fejlesztése 	61,4
5. Technikai segítségnyújtás	15,5
Összesen	430,3

KMRÖP éves forrásallokáció*								
	2007-2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Összesen (millárd Ft)	430,3	149,3	115,4	80,9	46,9	12,6	12,6	12,6

*2004-es áron, 265Ft/euró

Az 50 millió euro feletti **nagyprojektek**re vonatkozó javaslatok értékelése, a projektek kiválasztása folyamatban van. Jelenleg az OP az M4 gyorsforgalmi út fejlesztését tervezi nagyprojektként megvalósítani.

Az operatív programok beavatkozásainak hatékonyságát, az egymást erősítő fejlesztések integrált megvalósítását a **zászlóshajó projekt** segíti pl: Hét versenyképességi pólussal – Budapest Fejlesztési Pólus, A tudás – esély, Vállalkozásfejlesztés, Akadálymentes Magyarország, Meggyógyítjuk az egészségügyet, Takarékosan az energiával, XXI. századi iskola, Tiszta környezet, Leszakadó térségek felzárkóztatása.

A program **végrehajtásáért** a Regionális Operatív Program Irányító Hatóság felel. Az egységes végrehajtási rendelkezések alapján a prioritásokhoz kapcsolódó intézkedések meghatározását követően kerül sor az egyedi eljárások pontosítására, a KMR specifikus **közreműködő szervezetek** kijelölésére.

Partnerség

A régiós és ágazati fejlesztéseket integráltan kezelő Közép-magyarországi operatív program az **ágazati és regionális stratégiák alapján** került kidolgozásra.

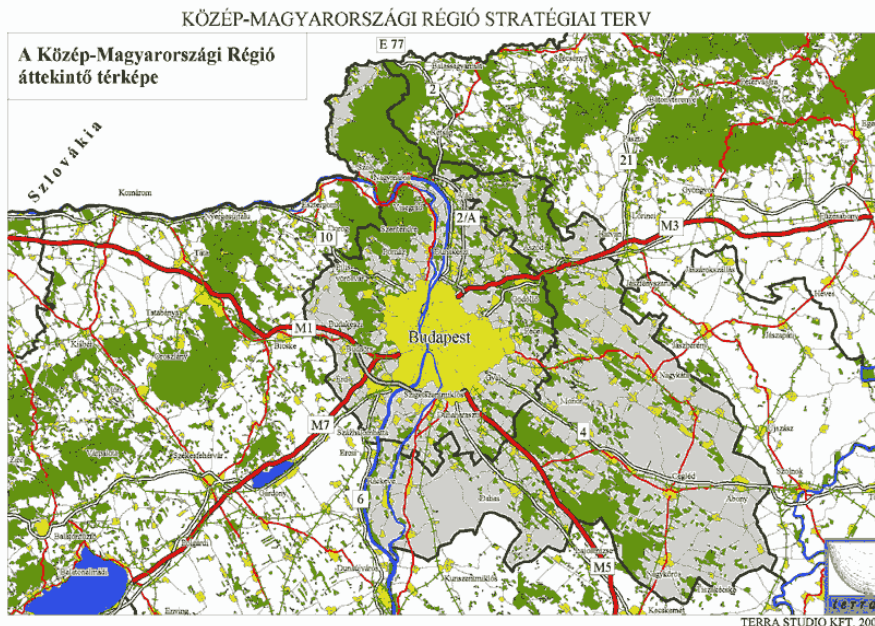
A Közép-magyarországi operatív program a **társadalmi vita** egyeztetései során a regionális és ágazati partnerek, gazdasági szereplők, szakmai és civil szervezetek által megfogalmazott javaslatok figyelembe vételével készült el.

2 HELYZETELEMZÉS

2.1. KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ ÁLTALÁNOS HELYZETE

A Közép-magyarországi régió 2007-től – az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról szóló 1083/2006/EK számú Tanácsi Rendeletben (továbbiakban: Rendelet) meghatározott - „Regionális versenyképesség és foglalkoztatás” célkitűzés hatálya alá tartozik, az egy főre jutó GDP értéke alapján. A régió 2006-ig az 1260/1999/EK számú Tanácsi Rendelet szerinti 1. célkitűzés alá esett, ezért ún. „phasing in” régióként, valamint az Európai Bizottsággal folytatott tárgyalások eredményeként speciális elbánásban részesül. A Rendelet 37. cikk 5. pontja, illetve a II. sz. melléklet 15. pontja, valamint a 2006/VIII/04 számú Bizottsági határozat alapján a régióknak juttatott 140 millió euró kiegészítő támogatást, a Közép-magyarországi operatív program pénzügyi keretébe integráltuk, annak elosztására, ellenőrzésének biztosítására, az alaptámogatásával megegyező eljárást alkalmazunk. A Közép-magyarországi régióban a társfinanszírozás 85%-os felső határa, és a támogatható tevékenységek a „Konvergencia” régiókéhoz hasonló. Ugyanakkor a támogatás szintje a régióban fokozatosan csökkenve, 2011-re eléri a „Regionális versenyképesség és foglalkoztatás” célkitűzés átlagos, egy főre jutó támogatásintenzitási szintjét. A csökkenő allokáció a régióknak juttatott EU-támogatások pénzügyi elkülönítését és megfelelő nyomon követését igényli.

2.1.1 A Közép-magyarországi régió általános földrajzi helyzete

A Közép-magyarországi régió Budapestből és Pest megyéből álló területe 6.918 km². Földrajzi helyzetét meghatározza Kárpát-medencei központi fekvése, ahol a középhegységi vonulatok, az Alföld, valamint a Duna határán fekszik. Ezek alakítják alapvetően a közlekedési útvonalak fő irányait, amelyek a történelmi fejlődés során kijelölték a térség központi szerepét. A régió meghatározó térszervező ereje a Duna, ami kiemelkedő jelentőségű ivóvízbázis, vízi szállítási és közlekedési útvonal, partjai üdülő és rekreációs területek, a két partját összekötő hidak és kompátkelők az úthálózat fontos elemei.

2.1.2. Demográfia és településszerkezet

A Közép-magyarországi régió népességszáma 2005. január 1-jén 2.840.972 fő volt, az ország népességének 28,1%-a. Budapesten az országos mértéket meghaladó az előregedés folyamata, az elvándorlás, elsősorban az agglomeráció településeire költözés. A természetes fogyás több mint 160 ezer fős, az elvándorlás közel 105 ezer fős negatív egyenleget eredményezett 1990 és 2004 között a fővárosban. Jellemző a belső kerületek kiüresedése, a lakófunkciók helyett intézményi, gazdasági tevékenységek megtelepedése.

A természetes szaporodás és a vándorlás alakulása (1990-2004)

	Születések	Halálozások	Természetes fogyás	Bevándorlás	Elvándorlás	Vándorlási egyenleg	Népesség változása
Budapest	244459	405160	-160701	810183	915408	-105225	-265926
Agglomeráció	103923	110988	-7065	595286	442326	152960	145895
Pest megye többi része	64911	86171	-21260	254148	215535	38613	17353
KMR	413293	602319	-189026	1659617	1573269	86348	-102678

Adatok forrása: KSH

Az agglomeráció elmúlt másfél évtizedének meghatározó folyamata a szuburbanizáció. A Budapestről kiköltözők elsődleges célterülete az agglomerációs övezet. A kilencvenes évek közepétől jelentkező lakossági szuburbanizáció következményeképpen a népesség az 1990-es 567 ezer főről 2005-re 719 ezer főre növekedett. Az agglomerációs övezet, az országos folyamatokkal szemben, fiatalabb korszerkezetűvé vált. Sajátos társadalmak alakultak ki az agglomeráció gyorsan növekvő falvaiban, ahol az előregedő őslakosság és a betelepülő módosabb középosztály gyökeresen eltérő életmódja közötti különbség szembetűnő. A beköltözők miatt az önkormányzati, egészségügyi, közoktatási és szociális intézmények szűkössé váltak. Pest megyében az agglomeráción kívüli területeken a demográfiai folyamatok kedvezőbbek, mint az országos átlag.

A lakosság korösszetétele alapján a fővárosi lakosság további előregedése prognosztizálható. Budapest a születéskor várható átlagos élettartam tekintetében a jobb életésélyű területekhez tartozik (férfiak: 70,5 év, nők: 77,4 év), Pest megyében ezek a mutatók némileg alacsonyabbak (férfiak: 69,1 év, nők: 77,05 év). Az öregedési index a régiókat tekintve a Közép-magyarországi régióban a legmagasabb (112,3%, a fővárosban 145,5%).

A Közép-magyarországi régió településrendszere három eltérő jellegű részre tagolható, mint a főváros, a fővárosi agglomeráció 80 települése, és Pest megye fővárosi agglomeráción kívül eső területe. A központi szerep egyaránt megnyilvánul a népességkoncentráció, a gazdaság, az infrastruktúra, valamint a különböző feladatú intézményrendszerek terén. Ennek hatására alakult ki a főváros körül egy kiterjedt agglomerációs gyűrű, amelynek településszáma és lakossága folyamatosan bővül. A jelenleg 80 településből álló agglomerációs övezetben a megye népességének közel kétharmada koncentrálódik, 1 km²-en 360 ember él, közel négyszer annyi, mint a megye más részein.

Pest megye 186 települése 1 millió 144 ezer embernek ad otthont. Az ország egyetlen megyéje, amelynek nincs megyeszékhelye, ezt a szerepet Budapest tölti be. Településszerkezete különbözik az ország más területeitől. A főváros közelsége gátat szabott a kis és középvárosok kialakulásának, a megye 40 városából egyedül Érd népessége haladja meg az 50 ezer főt. A kisvárosok többsége funkcióhiányos.

A megyében a településhálózat gerincét a 2000–4999 fős települések alkotják, ezek teszik ki a települések 32%-át. Az ennél kisebb lélekszámú települések súlya jóval kisebb, a népesebb településeké nagyobb az országos átlagnál. Az 5000–9999 fős és a 10–49 ezer fős települések 18, illetve 17%-os aránya négyszer akkora, mint országosan.

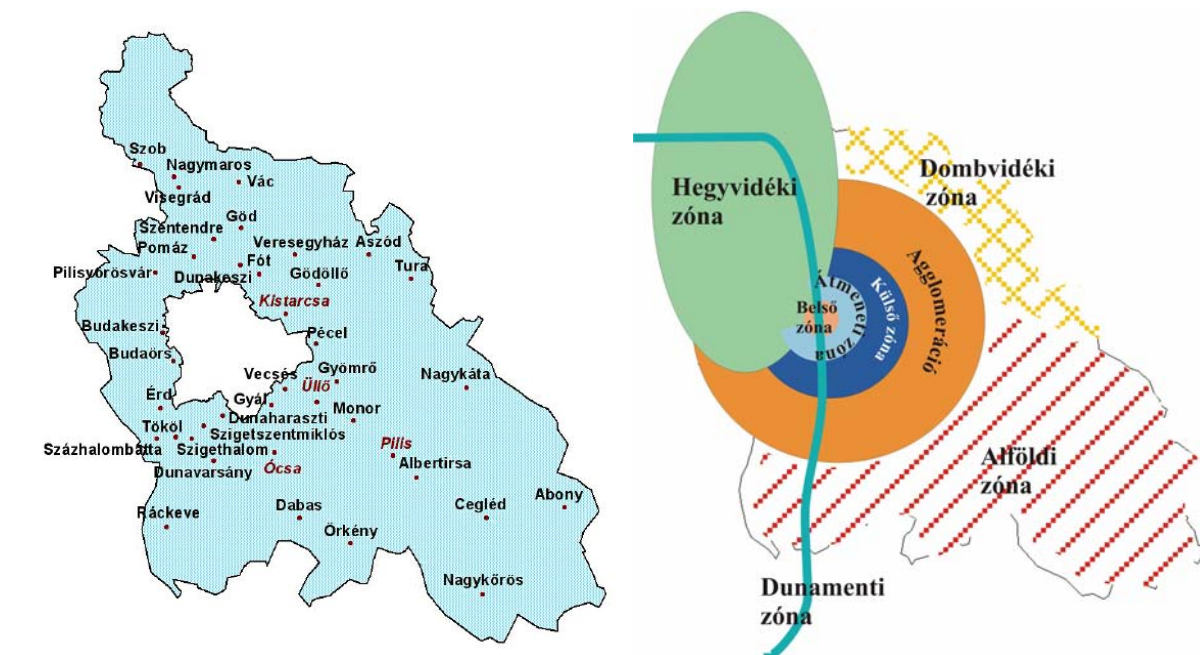
Pest megye települései 15 kistérséget alkotnak. A kistérségek területe, településszáma, lakónépessége jelentősen eltér egymástól. Pest megyében a legnagyobb kiterjedésű, mintegy 1200 km² a 15 településből álló ceglédi kistérség, amely több mint tízszerese a legkisebb, 3 települést magában foglaló, 91km² területű dunakeszi kistérségnek. A 2005. január 1-jei adatok alapján a legnépesebb a megye legnagyobb lélekszámú városát, Érdet magában foglaló budaörsi kistérség, ahol 10 településen összesen mintegy 150 ezer ember él, ugyanakkor a szobi kistérséget alkotó 13 település lakóinak száma mindössze 13 ezer fő. A kistérségek gazdasági-társadalmi fejlettségét jellemző öt típus közül három található a megyében: a 9 változóból képzett komplex mutatószám alapján 7 kistérség minősült dinamikusan fejlődőnek, 5 fejlődőnek, 3 felzárkózó térségnek, stagnáló és lemaradó minősítést egyetlen térség sem kapott. A dinamikusan fejlődő térségekben a megye népességének hattizede él, 1,6-szer akkora hányada, mint országosan, a fejlődő térségekben élők 24%-os aránya pedig 5 százalékponttal haladja meg az országos átlagot.

A figyelembe vett 2004. évi 9 mutató:

1. A befektetett külföldi tőke egy lakosra jutó értéke,
2. Személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem egy lakosra,
3. Személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem egy lakosra 2004/1992,
4. Működő gazdasági szervezetek ezer lakosra jutó száma,
5. Működő gazdasági szervezetek száma,
6. Munkanélküliek aránya,
7. Vándorlási különbözet ezer lakosra jutó száma,
8. Távbeszélő főállomások ezer lakosra jutó száma,
9. Személygépkocsik száma ezer lakosra

A városok, illetve a nagyobb népességű települések a fővárost megközelítő utak mentén találhatók, a fő közlekedési útvonalak közti területeken pedig falusias térségek jellemzőek. A Budapest környéki falvak sokszor felduzzadt népességük eredményeképp emelkednek városi rangra, ugyanakkor fontos megemlíteni, hogy Érd város a közelmúltban megyei jogú városi rangot kapott. A régió északi és nyugati részén, a középhegységi és dombvidéki területeken (Börzsöny, Visegrádi-hegység, Pilis-hegység) a kistelepüléstípus dominál, míg a déli, alföldi jellegű területeken a nagyfalvak vannak túlsúlyban (Dabas térsége, Tápió-vidék). A fővárosból kiinduló útvonalak mentén fekvő nagyobb települések (például Vác, Godólló, Szentendre, Cegléd) térszervező hatása csak közvetlen környezetükre terjed ki, egymás közti kapcsolataik erősítését pedig a haránt irányú, összekötő közlekedési kapcsolatok hiánya gátolja.

* Pirossal jelölve a 2005-ben várossá nyilvánított települések

A Közép-magyarországi régió térszervező ereje – a fővárosnak tulajdoníthatóan – átnyúlik a régió határain és olyan, többnyire nagyvárosi szerepkörrel rendelkező városokat érint, mint Esztergom, Tatabánya, Székesfehérvár, Dunaújváros, Kecskemét és Szolnok.

2.1.3. A régió gazdasági helyzete¹

Budapest és agglomerációja az ország gazdaságilag legfejlettebb térsége: 2004-ben az ország GDP-jének 44,5%-a származott a Közép-magyarországi régióból. Az egy főre jutó GDP 2004-ben a régióban az országos átlag 159%-a, Budapesten 205%-a, Pest megyében 89%-a, (a megyék átlagához viszonyítva Budapesten 261%, Pest megyében 114%). A GDP 78%-át Budapest, 22%-át Pest megye adja. Az egy főre jutó személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem az országos átlag 125%-a volt (Budapest 133%, Pest megye 95%).

A régió legfőbb versenytársainak (Bécs, Prága, Pozsony) fejlettsége már a csatlakozás előtt lényegesen meghaladta a Konvergencia célkitűzés kritériumát. Pest megye 1995-ben egyike volt a legkevésbé fejlett megyéknek, 2002-ben viszont már a negyedik helyre került a megyék rangsorában.

Az egy lakosra jutó GDP összege (euro, vásárlóerő paritáson)

Terület	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003*
Budapest	13 664	14 683	15 949	16 983	18 571	21 663	23 389	26 296	26 642
Pest megye	5 489	5 778	6 617	7 066	7 833	8 112	10 099	10 925	11 428
KMR	10 902	11 629	12 701	13 476	14 708	16 488	18 314	20 329	20 643
Magyarország	7 550	7 919	8 519	9 116	9 732	10 564	11 549	12 402	12 818
EU 25	15 233	16 011	16 856	17 647	18 523	19 765	20 495	21 170	
EU 15	16 869	17 679	18 570	19 421	20 369	21 695	22 463	23 162	

Forrás: EUROSTAT, *Nemzeti számlák 2002-2003, KSH

A regionális GDP több mint háromnegyedét a terciér szektor termeli, ami az országos bruttó hozzáadott érték felét teszi ki, továbbá az alkalmazásban állók közel háromnegyedét

foglalkoztatja. 2004-ben Budapesten foglalkoztatták a pénzügyi tevékenységeket végzők több, mint felét, a szállítás, posta és távközlési ágban dolgozók egyharmadát. Budapesten koncentrálnak a gyógyszergyárak, a távközlés, IT és média vállalatai.

A kedvező helyzet fennmaradását biztosíthatja, hogy az egy lakosra jutó beruházások értéke Budapesten megközelíti az országos érték másfélszeresét (144%). A külföldi érdekeltségű vállalkozások 62%-a, a külföldi működőtőke 64%-a található a régióban a 2004-es adatok szerint, döntő hányaduk (86%) Budapesten. Ágazati megoszlását tekintve 2004-ben a külföldi tőke 14,5%-a a kereskedelem területére, 24,4 százaléka az ingatlan szektor és üzleti szolgáltatások területére, 26,3%-a az ipar, 1,2%-a az építőipar területére áramlott.

2003-ban az ipar a bruttó hozzáadott-értéket tekintve 18,5%-kal részesedett a régió GDP-jéből, ugyanakkor 24,8%-kal az ország ipari termeléséből. A régió szerepe az ipari foglalkoztatás területén országos összehasonlításban is meghatározó, például a vegyiparban, a fa-, papír- és nyomdaiparban, valamint a gépiparban. A gépipar részesedése a feldolgozóipari foglalkoztatásban Budapesten 29%, Pest megyében közel 41%. A második legnagyobb foglalkoztató Budapesten a vegyipar, Pest megyében az élelmiszeripar. Az újonnan települt zöldmezős ipari beruházások jelentős része az agglomerációs településeket választotta, ezért Budapesten az ipar fokozatos visszaszorulása figyelhető meg.

A Közép-magyarországi régió az ország összes mezőgazdasági termőterületének 6,8 százalékaival rendelkezik, a mezőgazdasági szektor súlya 1% körüli, azonban az országos hozzáadott érték 10%-át termeli. A főváros közelében, az intenzív kertészeti kultúrák dominálnak, a távolabbi, elsősorban alföldi területeken pedig a hagyományos állattartás és szántóföldi növénytermesztés kultúrái. Országos viszonylatban kiemelkedő a régió zöldség- és gyümölcsstermesztése, valamint a tejtermelés.

A régió gazdasági fejlődése továbbra is a fővárosra és agglomerációját alkotó településeire koncentrálnak, ami tovább növeli az egyes kistérségek közötti gazdasági különbségeket. Az egyenlőtlenségek csökkentése és a belső kohézió javítása érdekében szükséges a helyi gazdasági kezdeményezések külön támogatásban részesítése, ami a foglalkoztatás térségi különbségeire is hatással van.

2.1.4. Foglalkoztatás, munkanélküliség¹

A Közép-magyarországi régióban a humán erőforrások koncentrációja egyedülállóan magas. Budapest a legnépesebb város a versenytársak közül, és a felsőfokú végzettségűek aránya is magasabb, mint Bécsben, Prágában vagy Pozsonyban. Budapesten és Pest megyében több mint félmillió felsőfokú és 1,2 millió középfokú végzettségű lakos él, és a humán erőforrás hasznosításának gátja az alacsony aktivitás.

¹ A Régió főbb gazdasági és foglalkoztatási indikátorai nemzetközi összehasonlításban az 1. számú mellékletben találhatóak

Közép-magyarországi régió szerepe

Terület	Állandó	Munkavállalási korú	Felsőfokú végzettségű	Felsőfokú végzettségű foglalkoztatottak száma	Foglalkoztatottak száma	Működő jogi személyiségű vállalkozások száma	Kettős könyvvitelt vezető vállalkozások			
	népesség (fő)						Jegyzett tőkéje		Bruttó hozzáadott értéke	
	2005	2005	2001	2001	2001	2003	1994	2003	1994	2003
	<i>BM</i>	<i>KSH</i>	<i>Népszámlálás 2001</i>			<i>T-Star</i>	<i>APEH Társasági adóbevallások adatai (milliárd Ft)</i>			
Budapest	1 674 882	1 075 243	393 679	222 298	856 193	77 272	2 696	6 071	877	4 500
Pest megye	1 135 657	742 680	109 434	67 128	281 999	20 920	208	2 744	88	935
KMR	2 810 539	1 817 923	503 113	289 426	1 138 192	98 192	2 904	8 815	965	5 434
Magyarország	10 143 969	6 555 336	1 147 474	675 825	3 502 511	185 606	4 620	13 148	1 791	9 468
Ország-KMR nélkül	7 333 430	4 737 413	644 361	386 399	2 364 319	87 414	1 716	4 333	826	4 034
<i>KMR %</i>	<i>27,7</i>	<i>27,7</i>	<i>43,8</i>	<i>42,8</i>	<i>32,5</i>	<i>52,9</i>	<i>62,9</i>	<i>67,0</i>	<i>53,9</i>	<i>57,4</i>
<i>Budapest %</i>	<i>16,5</i>	<i>16,4</i>	<i>34,3</i>	<i>32,9</i>	<i>24,4</i>	<i>41,6</i>	<i>58,4</i>	<i>46,2</i>	<i>49,0</i>	<i>47,5</i>

Forrás: KSH

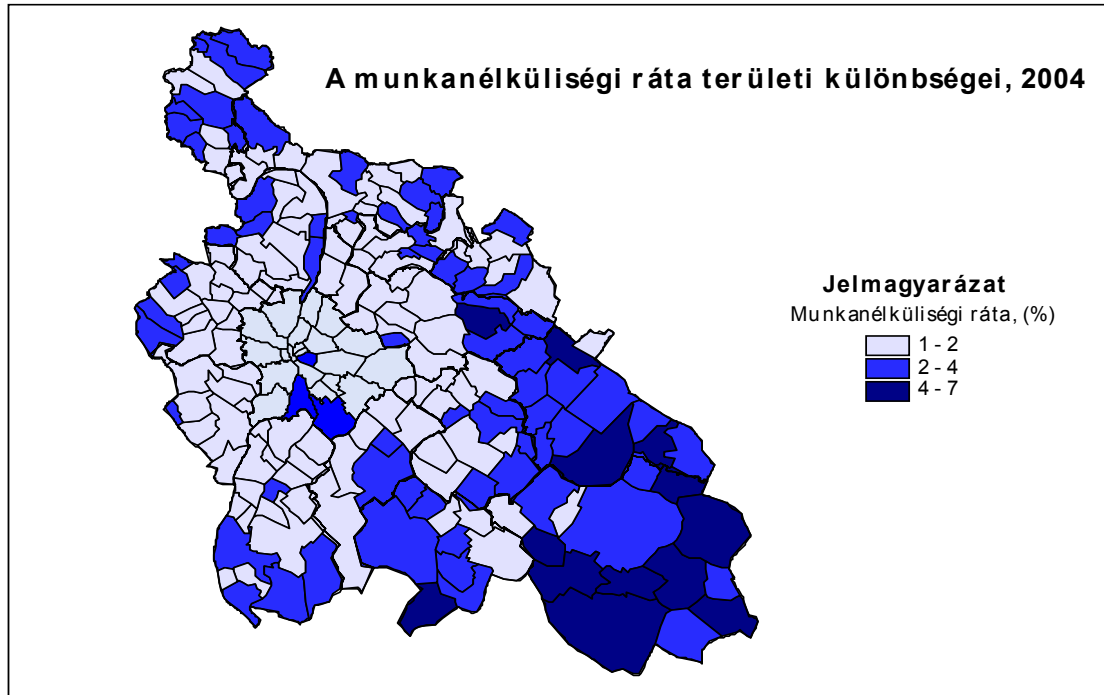
Közép-Magyarország munkaerő-piaci szempontból a legkedvezőbb helyzetben lévő régió. E kedvező helyzet alapvetően a munkaerő-piaci kereslet növekedésével magyarázható. A kilencvenes években ugyanis új munkahelyek túlnyomó részben az ország urbanizált, viszonylag iskolázott népességgel és fejlett infrastruktúrával rendelkező középső és nyugati régióiban jöttek létre. Fontos hangsúlyozni, hogy a régióon belül – elsősorban Pest megyében – jelentős különbségek vannak mind a foglalkoztatás, mind a munkanélküliség tekintetében.

A Közép-magyarországi régióban a 15- 64 éves népesség foglalkoztatási szintje 1998 óta folyamatosan emelkedik, 2005-ben 63,3% volt, ami jóval meghaladja az 56,9%-os országos átlagot (Budapesten a foglalkoztatás szintje 65,4%, de Pest megye is kiemelkedik a maga 60,2%-ával). Kiemelkedően magas, 56,7% a szellemi foglalkozásúak aránya, s ugyancsak magas a költségvetési szervezeteknél dolgozók részaránya (37%). Az aktivitási arány 2005-ben 66,7% volt, ami 5,3 százalékponttal magasabb az országos átlagnál, és 1998 óta szintén folyamatosan emelkedik.

Forrás: KSH

Munkanélküliség, jövedelem és foglalkoztatás	Ország összesen	Ország Bp. nélkül	Budapest	Agglomeráció	Nem agglomeráció	Közép-Mao. régió
Regisztrált munkanélküliek száma éves átlag 2005	409929	386569	23 360			43 949
Munkanélküliségi ráta (15-64 éves népesség) 2005	7,25					5,2
Egy adózóra jutó jövedelem az átlag százalékában 2003	110	100	153	129	96	140
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül 2005	56,92		60,2			63,3
Foglalkoztatottak aránya, férfiak	63,13					69,6
Foglalkoztatottak aránya, nők	50,98					57,5
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 2001	40,9	41,6	38,0	31,3	41,1	37,0
Vezető, értelmiségi foglalkozásúak aránya (%)	20,5	17,8	31,0	22,1	13,0	26,7
Egyéb szellemi foglalkozásúak aránya (%)	20,3	18,5	27,4	22,8	17,4	25,1
Ipari, építőipari foglalkozásúak aránya (%)	31,5	34,7	18,9	29,7	37,2	23,7

A munkanélküliségi ráta 2002-ig mérséklődött jelentősen (4%-ra az országos 5,8%-os szinthez szemben), azóta enyhén emelkedik, 2005-ben 5,2% volt, de még így is jóval elmarad az országos 7,25%-os szinttől. A munkanélküliségi ráta 2004-ben Budapesten 4,4%, Pest megyében 4,7%, erős szezonális ingadozásokkal és jelentős területi különbségekkel. Pest megyében a Ceglédi (7,5%), Dabasi (7,1%), Szobi kistérségek (6,0%) rendelkeznek a legmagasabb munkanélküliségi értékekkel.

A régióban is növekvő problémát jelent a pályakezdő fiatalok elhelyezkedésének nehézsége. A regisztrált pályakezdő munkanélküliek száma 2001 óta folyamatosan növekszik, 2005-ben átlagos számuk 2432 fő volt. A fiatalok elhelyezkedését a munkahelyhiány mellett az is nehezíti, hogy a munkaadók alapvetően gyakorlattal rendelkező munkavállalókat keresnek, és nem szívesen vállalják a pályakezdők betanítását. Ennek következménye, hogy Pest megye hátrányos helyzetű térségeiből jelentős a képzett munkaerő elvándorlása.

A Közép-magyarországi régióban a lakossági jövedelmek magas szintje tapasztalható. A régióban elért lakossági jövedelmeknek 70%-a Budapesten keletkezik, több mint ötöde az agglomeráció lakosait gazdagítja, az agglomeráción kívüli területekre kevesebb, mint 10% jut. A régió belüli hagyományos különbségek részben magyarázhatók a jövedelemtulajdonosok képzettségi szintjének eltéréseivel, részben a foglalkoztatási szerkezet következményei, de nem elhanyagolható a budapesti és vidéki munkahelyek bérszínvonalának közötti, hagyományos 30% körüli eltérésekből fakadó különbség sem.

2.2 A RÉGIÓ VERSENYKÉPESSÉGÉT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK

2.2.1. Kutatás – fejlesztés és innováció

A rendszerváltás után a hazai kutatás-fejlesztés volumene jelentősen csökkent: 2004-ben a teljes K+F ráfordítás Magyarországon a GDP 0,9 %-a (1988-ban 2,3%), ez kevesebb, mint fele az EU25 átlagának (1,9 %). A Közép-magyarországi régióban a GDP 1,4%-át fordítják K+F-re, míg a vidéki régiókban a 0,6%-ot sem éri el ez az arány. A hazai K+F és innovációs tevékenység meghatározó, bizonyos területeken nemzetközi fontosságú központja Budapest. 2004-ben a kutatóhelyek közel fele, a K+F-létszám kétharmada, a doktori fokozattal rendelkező kutatók 60%-a, a K+F ráfordítások 60,2%-a koncentrálódott Budapesten. A kutató-fejlesztők aktív keresőkhöz mért aránya Budapesten 3,2%. A budapesti agglomeráció súlya meghatározó az üzleti jellegű kutatásokban is, a ráfordítások 80%-a, a foglalkoztatottak 75%-a itt koncentrálódik. Budapesten és agglomerációjában a K+F dolgozók száma meghaladja a 17 ezer főt, számuk 1997 és 2003 között 30%-kal növekedett. A kutatás-fejlesztési területek nagy részének a főváros a fő kutatóbázisa, míg az agrártudományoké Gödöllő.

A K+F szektor legfontosabb adatai, 2004

	Közép-Magyarország	Budapest	Pest megye	Magyarország összesen	Régió aránya (%)
K+F ráfordítás (mFt)	116 692	109 344	7 348	181 525	64,3
Kutatóhelyek száma	1 255	1 127	128	2 541	49,4
K+F létszám (fő)	27 217	25 480	1 737	49 615	54,9
Ebből kutató:	17 535	16 524	1 011	30 420	57,6
Tudományos fokozattal rendelkezők száma	6 416	6 076	340	10 962	58,5
K+F tevékenységek folytató vállalkozások száma (2002)	1 335	1 175	160	1 886	70,8
K+F témák száma (db)	12 497	11 593	904	22 612	55,3

Forrás: KSH

Magyarország és ezen belül a régió is a szűkösen rendelkezésre álló K+F forrásainak nemzetközi összehasonlításban nagy részét fordítja az innovációs folyamat legkockázatosabb fázisának, az alapkutatásnak a finanszírozására. A hazai K+F tevékenységeknek csak kisebb része hasznosul a gazdaságban, aminek oka a fejletlen üzleti kultúra, az oktatási-kutatási és üzleti szereplők közti együttműködés korlátozottsága, a piaci információk és piacvezetést támogató mechanizmusok hiánya. A forráshiány és mentalitásbeli okok miatt főként csak a vállalati kutatóhelyek törekednek eredményeik termékekben megnyilvánuló közvetlen hasznosítására, illetve szabadalmaztatására.

A vállalati K+F helyek K+F ráfordítása Magyarországon alacsony, részesedésük a K+F kiadásokból (38%) messze elmarad a fejlett európai országok 50-80% közötti arányától. Az ezer alkalmazottra eső vállalati kutatók számának aránya az EU átlagának 40%-a. A vállalati kutatóhelyeken dolgozó szakemberek száma 1996 óta kétszeresére nőtt, amely jellemzően néhány ágazatra és nagyvállalatra koncentrálódik (gyógyszeripar, IT, távközlés, gépipar).

A vállalati K+F ráfordítások alacsony aránya mellett csak a kutatások egyharmada köthető az innovatív ötletek új termékként való, közvetlen piaci megjelenését elősegítő kísérleti fejlesztéshez.

Az Innobarometer 2004 felmérés szerint a házon belüli kutatást végző vállalatok aránya nem marad el az EU25 átlagától (52%, illetve 53%), a kutatások elvégzésével külső szervezeteket – más cégeket, kutatóintézeteket, egyetemeket – megbízó vállalkozások aránya ugyanakkor mindössze 9% (EU25 átlag: 20%). Az élenjáró országokhoz képest alacsony az innovációs tanácsadási szolgáltatásokat igénybe vevő vállalatok aránya: mindössze 8% vett igénybe közfinanszírozású és 11% magáncéges (ezen felül 3% mindkettőt a kutatást megelőző 2 év folyamán) szolgáltatást (EU25 átlag: 5%, 16%, ill. 5%). Pozitív fejlemény, hogy a K+F és innovációs tevékenységről beszámoló KKV-k többsége valamilyen vállalati együttműködésnek is részese. A hazai vállalkozások és kutatóhelyek nemzetközi kutatási együttműködésben való részvétele ugyanakkor kevésbé jellemző, korlátozott például az EU 6. keretprogramjában való magyar szerepvállalás. A kutatóhelyi hálózatban a legjelentősebb szerepük a felsőoktatási intézményeknek és az MTA kutatóintézeteinek van. A kutatóintézetek jelentős hányada azonban más állami intézményekhez (például kormányzati szervek, KSH, Honvédség, egészségügyi intézmények stb.) tartozik, vagy magántulajdonban van.

A K+F és innovációs folyamatok egyes részfolyamatai szétaprózottak, a meglévő kutatási eredmények nagy része nem jut el az alkalmazhatóságig. Hiányosak az innovációs folyamatban résztvevő szereplők (különösen az egyetemek/kutatóintézetek és a vállalkozások) közötti együttműködés formái.

Magyarországon 2003-ban az összes vállalkozás 19%-a volt innovatív². Míg a legalább 250 főt foglalkoztató szervezetek körében az innovatív vállalkozások aránya az átlag kétszerese, 41% volt, addig az 50 fő alatti szervezeteknél mindössze 17%. Az ipartól eltérően a szolgáltatási szektorban a közepes (50–249 főt foglalkoztató) vállalkozások innovativitása volt a legerősebb. Az iparban átlagosan 21,4% volt az innovatív cégek aránya. Kiemelkedő volt a vegyi anyagok és termékek gyártásával foglalkozó cégek innovativitása (45%), valamint a gép-, berendezésgyártóké (33,2%). A szolgáltató szektorban a pénzügyi tevékenység minden negyedik, a számítástechnikával, K+F-fel, illetve mérnöki tevékenységgel foglalkozóknál pedig minden harmadik újított. Az innovációs tevékenység csaknem fele (47%-a) kizárólag termék-innovációval volt kapcsolatos, az eljárás-innováció ennek alig több mint harmada.

A magyar innovációs rendszer intézményi hiányossága, hogy fejletlen az innovatív KKV-k alapítását és megerősödését szolgáló technológiai és üzleti inkubáció, jórészt hiányoznak a hídképző, innovációs szolgáltató intézmények. A szakpolitika által preferált „ipari park + inkubátorszolgáltatás” elve a gyakorlatban egyelőre csak korlátozottan érvényesül. Habár az inkubátorok nagy többsége olyan településeken jött létre, ahol egyébként ipari park is van,

² A KSH definíciója szerint innovatív szervezetnek minősül az a vállalkozás, amely új vagy jelentősen korszerűsített termékeket vezetett be a piacra, illetve szervezeti keretei között új vagy jelentősen továbbfejlesztett technológiát alkalmazott. Az is innovatív cégnek minősül, amely, bár nem tudott újdonsággal piacra lépni, korszerűbb technológiát bevezetni, de elkezdett ilyen jellegű tevékenységet, csak vagy idő hiányában nem tudta azt a vizsgált periódusban befejezni, vagy valamilyen oknál fogva kezdeményezése meghiúsult.

közülük jelenleg a régióban csak 2 inkubátor működik ipari parkon belül³. Az ipari parkok és az inkubátorok alig vannak kapcsolatban egymással, mivel az ipari parkok jó részének (például a többségében multinacionális cégeket tömörítő ipari parkoknak) nincs inkubációs szolgáltatásra igénye. A létező inkubátorházak viszont egyéb források hiányában piaci gazdálkodásra kényszerülnek, így nem érdekeltek kockázatos tevékenységek felvállalásában, a technológiai inkubáció erősítésében, az ötletgondozásban, az innovatív tevékenységek felkutatásában és támogatásában – ezért nincs egyetlen működő specializált technológiai inkubátorunk sem (kettő kialakítása jelenleg folyamatban van). Ezt támasztja alá a SEED Kisvállalkozásfejlesztési Alapítvány 2002-es felmérése is, amely szerint bár magas a létező⁴ inkubátorházak kihasználtsága, a bérlők többsége növekvő piacon tevékenykedő, de nem innovatív és nem kezdő mikrovállalkozás, amelyek elsősorban az infrastruktúra biztosítására tartanak igényt, tanácsadási, menedzselési támogatásra jóval kevésbé. Az inkubátorházak szolgáltatáskínálatában ezért korlátozott az innovatív elem: az ingatlan bérbeadás lehetőségeit kihasználják, de informatikai hálózatuk alacsony színvonalú, az adatbázis szolgáltatás, az oktatás, a tanácsadás, a partnerkeresés, a pályázatfigyelés, a projekt-menedzsment támogatása csak lassan terjed. A technológia transzfer elősegítése ritka, a kutatási szolgáltatás kivételes. Hiányoznak a hálózati jellegű együttműködések és a külföldi kapcsolatrendszerek. Az intézményekhez nem kapcsolódik sem a vállalkozás megindításához szükséges forrás (pre-seed), sem az indulási fázist finanszírozó magvető tőke forrás.

Összességében elmondható, hogy a tudásintenzív, magasabb hozzáadott értékű tevékenységeknek a hazai gazdaságban való szélesebb körű terjedéséhez enyhíteni kell a kutatások szétaprózottságát, növelni kell a kutatási eredmények hasznosulásának hatékonyságát (beleértve a piaci hasznosítást), emellett fokozni kell a vállalkozások (különösen a KKV-k) innovációs készségét és aktivitását.

2.2.2 Vállalkozások

A mikro-, kis- és középvállalkozások jelentős szerepet töltenek be az ország gazdasági életében: az alkalmazottak 65%-át foglalkoztatták, a bruttó hozzáadott érték felét állították elő, az exportértékesítés 36%-át realizálták 2004-ben. Ez a rövid adatsor is mutatja azonban, hogy termelékenységük elmarad a nagyvállalatokétól, és csak kis részük képes az egységes piacon és harmadik piacokon való megjelenésre, a gazdaság szerkezeti modernizációjában csak töredékük képes aktívan részt venni. Többségük gazdálkodását magas munkaerő- és alacsony tőkeintenzitás jellemzi, jóval nagyobb mértékben részesednek a foglalkoztatásból, mint az árbevételből vagy a jövedelemtermelésből. Ez a tény önmagában természetes, de nemzetközi összehasonlításban a magyar kis- és nagyvállalkozások közötti különbség meglehetősen nagynek tűnik. Fontos tehát a KKV-k széles köre számára vonzóvá és elérhetővé tenni a tudásintenzív, magasabb hozzáadott értékű tevékenységek és együttműködések végzését, hogy segítsük megerősödésüket, felzárkózásukat a szerkezeti modernizációban előrébb járó nagyvállalatokhoz.

Az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma a régióban az országos átlag 180%-a, Budapesten több, mint kétszerese az országos értéknek, Pest megyében az átlaghoz hasonló (Budapest 232%, Pest megye 105%).

³ Elsősorban felsőoktatási központokban működnek bővebb innovációs szolgáltatásokat nyújtó innovációs parkok, például a budapesti INNOSTART Nemzeti Üzleti és Innovációs Központ és a Budaörsi Ipari és Technológiai Park..

⁴ A 2005-ös Nemzeti Technológiai Inkubátor és Magvető Tőke Program 41 inkubátorról tesz említést.

A régióra az országos átlagnál is inkább jellemző, hogy arányában kevés a középvállalkozás. A működő társas vállalkozások túlnyomó része 0-9 főt foglalkoztató szolgáltató és kereskedő kisvállalkozás. A 250 főnél többet foglalkoztató vállalkozások aránya 0,2 százalék. A régióban 140 ezer egyéni vállalkozás van, amelyek jelentősége, bevétele az esetek túlnyomó többségében elmarad a társas vállalkozásokétól. Az átlagot meghaladó számban találhatók egyéni vállalkozások az agglomeráción kívül eső területeken és az agglomerációhoz tartozó alföldi településeken.

**A régióban működő vállalkozások száma és megoszlása
foglalkoztatottak szerinti kategóriák szerint 2003. december 31-én**

2003-as adatok alapján	0 fő, ismeretlen	1-9 fő	10-49 fő	50-249 fő	250- fő	Összesen
Budapest	147733	92021	8153	1394	292	249593
Pest megye	57974	36121	2811	417	71	97394
<i>Közép-Magyarország</i>	<i>205707</i>	<i>128142</i>	<i>10964</i>	<i>1811</i>	<i>363</i>	<i>346987</i>
Adott kategória aránya	59,3%	36,9%	3,2%	0,5%	0,1%	100%
KMR/ Magyarország (%)	37	43	40	37	67	39

Forrás: KSH Magyar Statisztikai Évkönyv, Statadat Megyei Adatok adatai 2003.

A kis- és középvállalkozások hatékonysága országszerte alacsony: a GDP-ből való részesedésük csak 45%, annak ellenére, hogy ez a szektor a magángazdaságban foglalkoztatottak 2/3-ának, azaz több mint másfélmillió embernek biztosít munkahelyet. A kis- és középvállalati szektor alacsony termelékenységének egyik fő oka, hogy a vállalkozások jelentős hányada technológiailag elavult termelő-berendezésekkel, IKT eszközökkel és alkalmazásokkal rendelkezik, K+F kapacitásuk és innovatív tevékenységük is alacsony.

Ennek ellenére a KKV-k az alacsony költségű alkalmazásokat már használják (könyvelőprogramok, internet, irodai szoftverek). Komolyabb fejlesztéseket ugyanakkor korlátozott tőkeerejük, alacsonyabb informatikai felkészültségük és alacsonyabb kockázatviselési szintjük miatt nem vállalnak, így a vállalati adatbázisok szétagoltak, az információk, a tudásbázis szétagolt, vállalatok közötti integrált, elektronikus üzleti rendszerek szinte csak a Magyarországra települt multinacionális cégek között fordulnak elő.

A KKV-k növekedési potenciálját korlátozza az alacsony növekedési igény: a GKM 2005-ös felmérése szerint létszámbővítést a KKV-k 8, jelentős beruházást 32, létszámnövelést és beruházást egyszerre a vállalkozások 3 százaléka tervezett. Habár a nem növekvő vállalkozások nagy aránya természetesnek tekinthető, hiszen nemzetközi tapasztalatok szerint is a vállalkozások mintegy 90 százaléka nem kíván növekedni. Az utóbbi években a növekvő vállalkozások aránya csökkent, a nem növekvőké nőtt, és ez a középvállalkozások körének bővülése ellen hat.

A vállalkozások és a növekedés létszámnagyság-kategóriánként (%)

	0-fő	1-9 fő	10-49 fő	50 fő fölött	Összesen
Növekvő	0,6	6,9	19,3	17,6	3,0
Inkább növekvő	28,2	38,3	42,2	52,9	31,3
Nem növekvő	71,2	54,8	38,6	29,4	65,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: GKM: A kis- és közepes vállalkozások versenyképességét befolyásoló tényezők az EU-csatlakozás után, 2005.

41% volt, addig az 50 fő alatti szervezeteknél mindössze 17%. Az ipartól eltérően a szolgáltatási szektorban a közepes (50–249 főt foglalkoztató) vállalkozások innovativitása volt a legerősebb. Az iparban átlagosan 21,4% volt az innovatív cégek aránya. Kiemelkedő volt a vegyi anyagok és termékek gyártásával foglalkozó cégek innovativitása (45%), valamint a gép-, berendezésgyártóké (33,2%). A szolgáltató szektorban a pénzügyi tevékenység minden negyedik, a számítástechnikával, K+F-fel, illetve mérnöki tevékenységgel foglalkozóknál pedig minden harmadik újított. Az innovációs tevékenység csaknem fele (47%-a) kizárólag termék-innovációval volt kapcsolatos, az eljárás-innováció ennek alig több mint harmada.

Gazdasági hálózatosodás

A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium 2005-ös felmérése szerint hálózatosodás mutatójának tekintett bármilyen (informális, vagy formális) együttműködésben a vállalkozások 57 százaléka vesz részt. Az üzleti információk megszerzésére, megosztására, hasznosítására létrejött gyakorlati és formális együttműködések gyakorisága különösen alacsony, illetve a fejlesztési és pályázati együttműködések is ritkábbak a kívánatosnál. Mind az informális, mind a formális együttműködés létszámnagyság-kategóriánkénti eloszlására jellemző, hogy a mikrovállalkozások az átlagnál kevésbé, a nagyobbak, a kis- és közepes vállalkozások az átlagnál jobban részesülnek.

Formális és informális együttműködésben résztvevő vállalkozások aránya létszámnagyság-kategóriánként (%)					
	0-fő	1-9 fő	10-49 fő	50 fő fölött	Összesen
Segítségnyújtás	49,4	64,5	71,4	77,8	53,9
Együttműködés	13,2	22,9	42,9	27,8	16,7
Részt vesz valamilyen együttműködésben	51,5	68,9	76,2	77,8	56,6

Megj.: segítségnyújtás = informális együttműködés

Forrás: GKM: A kis- és közepes vállalkozások versenyképességét befolyásoló tényezők az EU-csatlakozás után, 2005.

Ipari parkok és ipari területek általános gazdaságfejlesztő képessége

Az üzleti infrastruktúra biztosításában hazánkban is jelentős szerepet játszanak az ipari parkok. Magyarországon az „Ipari Park” címet 2005-ig 179 projekt nyerte el. A régiók közül a KMR-ban található a legtöbb Ipari Park (30), azonban ezek összterülete (1.120 ha) és a betelepítettsége (38,5%) alapján a régió az utolsó helyek egyikén áll a rangsorban. A régió

Ipari Parkjaiban termelő vállalkozások árbevétele (407.901 MFt) és a foglalkoztatottak létszáma (17.164 fő) alapján is csak a 4. és 5. helyet foglalja el a régió.

Az EU-hoz 2004-ben csatlakozott országokhoz képest Magyarország és a régió jelentős előnyre tett szert, azonban relatív előnyünk csak intenzív fejlesztéssel tartható fenn. Ennek érdekében a Pest megyében található ipari parkok és helyi igények alapján fejlesztendő ipari területek támogatása nagymértékben elősegítheti a régió hátrányosabb helyzetű térségeiben tevékenykedő KKV-k fejlődését.

Logisztikai potenciál

Magyarország és ezen belül is a régió földrajzi helyzete az áthaladó 4 TEN-T folyosó miatt különösen kedvező logisztikai szempontból. A központok fontos szerepet játszanak, mivel a nagyrészt KKV-knak nyújtott komplex, értéknövelt szolgáltatásaik révén a tranzakciós költségek csökkennek, a szállítások jobban ütemezhetők. Az „Európai Logisztikai jelentés” szerint a logisztikai központok létrehozására legkedvezőbb feltételeket nyújtó országok között Magyarország helyzete javul. A logisztikai központok kiépülése a 90-es évek végén kezdődött. Nagy volumenű beruházások valósultak meg különösen a budapesti agglomerációban, ahol 2001 és 2004 között az új építésű raktárak összterülete közel négyszeresére nőtt.⁵

A KKV-k külső forráshoz jutása

A magyarországi és ezen belül a régióban működő KKV-k még mindig kevesebb külső forrást tudnak bevonni növekedésük finanszírozására, mint a fejlett országokban működő vállalkozások. Az EU15 átlagánál alacsonyabb a magyar nem pénzügyi vállalatoknak nyújtott hitel/GDP ráta, amely a 2000-ben mért 24,0%-ról a gazdasági növekedés lassulása és a magas belföldi kamatszint következtében tapasztalt átmeneti visszaesés után alig emelkedett 25,7%-ra 2005-ben – annak ellenére, hogy a KKV szektor hitelkeresletét egy, a GKM részére készített felmérésben⁶ megkérdezett bankok 2003 és 2005 között végig igen erősnek találták. Az erős KKV-hitelkereslet oka, hogy a vállalkozások növekedése növekvő finanszírozási szükségletet generál: egyrészt a termelés felfutása a növekvő forgóeszközök finanszírozását igényli, másrészt növekvő finanszírozási szükségletet támaszt az eszközök bővítésére, harmadrészt egyéb addicionális költségek is felmerülnek a szervezet szükséges fejlesztésével stb. összefüggésben. Ennek fényében a KKV szektor hitelezése a következő éveken is dinamikus folytatódhat, azonban még mindig jellemző, hogy a kisebb vállalkozások egy jelentős része nem tud bekerülni a banki hitelfinanszírozás látókörébe.

A pénzügyi szektor az elmúlt évek előrehaladása ellenére még mindig csak korlátozottan járul hozzá a KKV-k finanszírozásához; érvényesülnek az EU többi tagországában is jól ismert, piaci elégtelenségeket kiváltó fő tényezők: a rövid gazdálkodási múlt miatt megjelenő információs aszimmetria és a pénzügyi szolgáltatóknál fellépő magas fajlagos fix költségek formájában jelentkező méretgazdaságosság problémája.

⁵ Új építésű raktárak összterülete Budapesten és agglomerációjában (ezer m²): 2001: 165, 2002: 290, 2003: 435, 2004: 640. Forrás: DTZ Research [2005]

⁶ A mikro-, kis-, és középvállalkozások külső forrásbevonásainak alakulása 2000-2005 között, ICEG, GKM, 2006. április 25.

2.2.3 A régió fejlődését szolgáló, magas hozzáadott értéket képviselő ágazatok

Kreatív gazdaság

A kreatív (vagy szerzői jogi alapú) iparágak azon tevékenységek, amelyek az egyéni kreativitásra, képzettségre és képességekre alapoznak, és amelyek képesek a szellemi tulajdon létrehozásán és felhasználásán keresztül munkahelyeket teremteni.

A szerzői jogi alapú ágazatok kiemelkedő gazdasági jelentőségét mutatja, hogy ezekben állították elő 2000-ben az EU 15 tagországa összesített GDP-jének 5,3%-át, és a szerzői jogi szektor adott munkát az összes foglalkoztatott létszám 3,1%-ának, azaz több mint 5 millió embernek. Magyarországon a különböző szerzői jogi alapú ágazatok mind a kibocsátás, mind pedig a foglalkoztatottságot tekintve jelentős súlyt képviselnek (építőipar 5,1%, oktatás 4,9%, villamosenergia-ipar 3,2%, egészségügy 4,6%). A 2002-es adatok szerint ezen ágazatok GDP-beli aránya közel 6,7% volt. Ezen belül az elsődleges szerzői jogi ágazatok bruttó hozzáadott értéke a GDP 3,96%-nak felelt meg.

Mivel a kreatív javak túlnyomó része tudás-intenzív, illetve információalapú, a digitális technológiák gyors fejlődése és a kommunikációs hálózatok globalizációjának egyik következménye, hogy a kreatív ágazat az egyik leggyorsabban növekvő szektorrá vált a világban: a legfejlettebb régiókban a kreatív iparágak éves szinten 5-20% növekedést tudnak felmutatni: napjainkban a kreatív gazdaság egy nagy üzleti lehetőség és az ebben rejlő potenciál kihasználását mindenképpen indokolt támogatni a tudásalapú gazdaság fejlesztésének érdekében.

Fenntartható termelés és a környezetipar

A fenntartható termelés folyamatában a hagyományos „kibocsátási” oldalról (termék, hulladék, emisszió) való megközelítést megelőzi az erőforrás-felhasználás (víz-, energia-, anyag-, talajhasználat) felülvizsgálata, amely végül a technológiai megoldásokra is utal (legjobb technológiák BAT, nulla kibocsátás, ipari ökológia). Az öko-hatékony megoldások, a környezetvédelmi információk minőségének és elérhetőségének javítása mind az innovációt, mind a lelassult gazdasági növekedést jól szolgálja, támogatja ugyanannyi érték előállítását kevesebb szennyezéssel és erőforrás használattal.

Az elmúlt 15 évben az ökohatékonyabbá vált, de az egy főre jutó villamosenergia-felhasználás továbbra is növekszik, miközben a GDP növekedés a gazdasági szerkezetváltás következtében elszakadt az energiafelhasználás növekedésétől. Probléma, hogy a vízhasználat csökkentését a vállalatok gyakran nem is tekintik környezetvédelmi feladatnak. A talajok minősége hazánkban viszonylag jónak mondható, a biogazdálkodásba bevont területek aránya évről-évre nő. Fontos a talajhasználat szempontjából a hulladékkezelés, -tárolás is, hiszen a lerakók rekultiválása hosszú időt vesz igénybe, a szilárd hulladék mennyisége ugyanakkor évről-évre nő.

Kibocsátás tekintetében elsődlegesen a termék, a hulladék és az emissziós áramok képezik a termeléssel kapcsolatos kibocsátás összességét.

Turizmus

A Közép-Magyarországi régió a beutazó turizmus első számú célterülete. A régió nemzetközi vonzerejét elsősorban Budapest jelenti, amelynek fürdővárosi adottságai, világörökségi helyszínei jelenleg csak részben hasznosulnak megfelelőképpen, még jelentős kihasználatlan potenciál rejlik benne. A főváros kiemelkedő részesedést mondhat magáénak a hivatásturizmus terén, azonban a lemaradás veszélyét rejti a nagy befogadóképességű kongresszusi kapacitás hiánya. Amíg Budapest a külföldi turisták kedvelt célterülete, addig Pest megye elsősorban a főváros rekreációs igényeit elégíti ki. A régió nagyszámú, gyógy- és termálvizet kínáló fürdővel rendelkezik, a régió kerestül folyó Duna szintén jó lehetőséget biztosít a turizmus számára. A Dunakanyar legfőbb vonzerejét természeti adottságai (például termálvíz, téli és vízi sport, ill. természetjáró adottságok), kulturális-történelmi nevezetességei, a kisvasút-hálózat jelenti. Gödöllő térségéhez főként kulturális, történelmi és vallási jellegű vonzerők kapcsolódnak, ill. az aktív kínálat egyes elemeivel és a sportturizmussal (Hungaroring) jellemezhető a térség. A Ráckevei-Duna környezete elsősorban a fővárosi lakosság üdülőövezetként működik, vonzereje főként a vízi és az aktív turizmushoz köthető. A régió alföldi területei is számottevő turisztikai értékekkel rendelkeznek, mint például a Kiskunsági Nemzeti Park érintett részei (öko- és aktív turizmus). A régió további vonzerői például a rendezvények, a gasztronómiai értékek, a Duna-Ipoly Nemzeti Park, Tápió-vidék, Cegléd, sportolási lehetőségek.

2005-ben az országban eltöltött 19,3 millió összes kereskedelmi vendégéjszaka egyharmada, míg a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák 52%-a Budapesten realizálódott. A régióban található a hazai kereskedelmi szálláshelyek 11%-a. Budapesten a kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek 83%-át (34 ezer férőhely) a szállodák adják, a szállodák közel fele (47%) három-és négycsillagos egységként működött. A főváros részesedése kiemelkedő a magas minőségű szolgáltatásokat igénybe vevő (üzleti-, konferencia- és egészség-) turizmus terén. A kereskedelmi szálláshelyek egy szobára jutó szállásdíjait bemutató táblázat alapján kiemelhető annak jelentősége, hogy a jó minőségű szolgáltatásokat kínáló, fizetőképes vendégkört vonzó szállodákban szignifikánsan magasabb bevétel realizálható. Az utóbbi években egyértelműen megfigyelhető a trend, hogy a turisták (a belföldiek is) hajlandók megfizetni a magasabb árat a magas minőségű szolgáltatásokért cserébe.

A régióon belül elkülönül a főváros és a Dunakanyar idegenforgalmi aktivitása; míg az ország 17 ötszillagos szállodája közül 13 található Budapesten, addig Pest megye kistérségeiben kevés szálláshely működik. Budapest attrakciói és gazdag szolgáltatáskínálata miatt a fővárosi szállodák közel 50%-kal magasabb bevételt realizálhatnak a régió szállodáinál. A megyei turisztikai kínálat gyengeségeit összegezve megállapítható, hogy a turisztikai vonzerő, a szabadidős programkínálat, a kapcsolódó szálláshely és szolgáltatáskínálat, a térségmarketing és a környezet állapota további fejlesztésekre ad alapot.

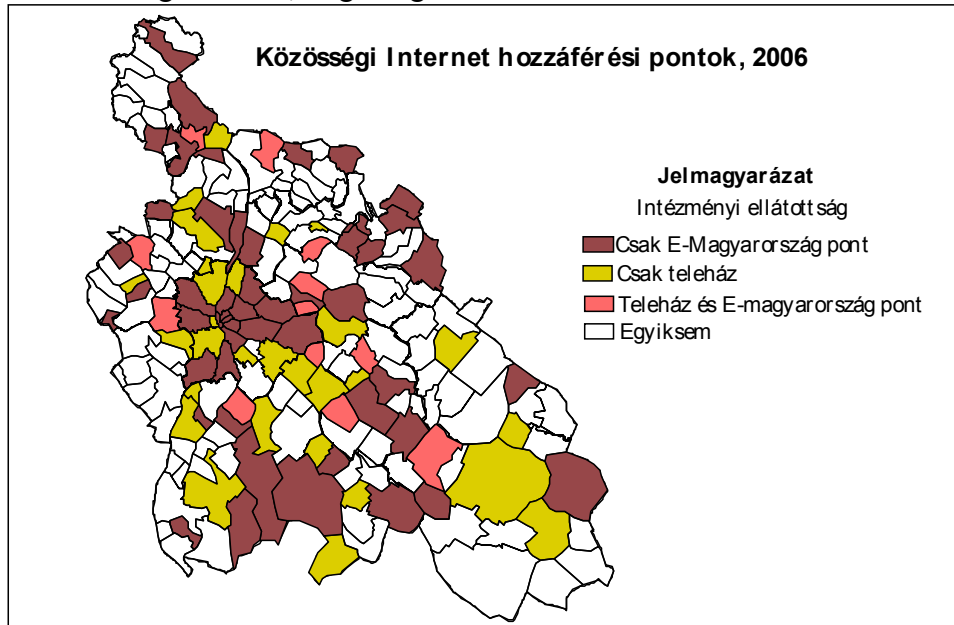
2.2.4 Információs társadalom

Magyarországon 2005 végére az internet-előfizetések száma meghaladta a 907 ezret, egy év alatt 22-kal növekedve. Az előfizetők 72%-a választotta a szélessávú, xDSL, vagy a kábeltévés csatlakozást. Az internet-előfizetéssel rendelkező háztartások aránya 20,1% volt. Az összes előfizetés 29,1%-át a Közép-magyarországi régióban kötötték.

2005 Összes háztartás (%)	PC-ellátottság	Internet hozzáférés	Szélessávú kapcsolat
Közép-magyarországi régió	47,2	29,1	17,1
Budapest	48,4	31,4	18,8
Magyarország	38,8	20,1	10,1

Forrás: KSH

A közösségi hozzáférésre a teleházak és az e-Magyarország pontok nyújtanak lehetőséget. A teleházak száma országosan 436, míg a régióban 42.

A régióban működő 10 főnél többet foglalkoztató gazdasági szervezetek 84%-a rendelkezik internet-hozzáféréssel, 55%-nak van honlapja, 19% használ belső hálózatot és 12% rendelkezik integrált vállalatirányítási rendszerrel. Az információs eszközök használata a pénzügyi közvetítés és a villamosenergia-, gáz-, gőz- és vízellátás ágakban a legmagasabb. A legalacsonyabb elterjedtséget az egyéb közösségi, személyi szolgáltatás és a szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágakban találjuk.

A közigazgatási intézmények a 2004. évi országos adatok szerint szinte kivétel nélkül rendelkeznek számítógéppel, amelyeknek 97%-a személyi számítógép. A helyi hálózat elsősorban az államigazgatásban, illetve a nagyobb települések önkormányzatainál elterjedt. Az internet-használat terén még mindig észrevehető a kistelepülési önkormányzatok lemaradása a nagy intézményekkel szemben (90%, illetve 99% az elterjedtség), a különbség azonban gyorsan csökken.

Az internetet használó önkormányzatok aránya 93%-ra nőtt. Az önkormányzatok elsősorban ISDN (42%) és modemes (29%) kapcsolódást alkalmaztak, ugyanakkor az xDSL és vezeték nélküli kapcsolatok aránya – az ISDN és a modemes kapcsolatok rovására – egyaránt 10%-kal emelkedett, és megközelítette a 20%-ot (xDSL), illetve a 12%-ot (vezeték nélküli). Az államigazgatási intézményekre a bérelt vonali kapcsolat jellemző (59%).

Az informatikai eszközök térnyerése ellenére az önkormányzati szférában a felhasználói ismeretek hiányosak, az e-közigazgatás bevezetése csak néhány kistérségben kezdődött el.

2.2.5 Elérhetőségi környezet

A Közép-magyarországi régió versenyképességét alapvetően határozza meg a gazdasági fejlődés nyugat-európai központjától való távolsága és a térség időben számított elérhetősége, amit főleg a közlekedési rendszerek infrastrukturális állapota határoz meg. Elsősorban a magisztrális (autópályák, gyorsvasutak és a légi) közlekedési rendszerek infrastrukturális hátterének és járműállományának korszerűsítése jelenthet lehetőséget a piacra jutás költségeinek csökkentésére.

A belső elérhetőségnek elsősorban a közszolgáltatásokat nyújtó térségközpontok elérhetősége során van jelentősége. A Közép-magyarországi régióban jelenleg is léteznek közlekedési szempontból hátrányos helyzetűnek tekinthető települések, ahol a lakosok számára jóval több időt és költséget jelent a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés.

A régió az ország sugaras szerkezetű út- és vasúthálózata révén a legfontosabb hazai közlekedési csomópont. A közlekedésben betöltött szerepét jelzi, hogy a régióban három páneurópai közúti, vasúti és vízi közlekedési irány, és három további ág találkozik (helsinki folyosó). A főváros határán 30 országos útvonal halad át. Ezek közül a 15 autópályán és főúton koncentrálódik a régió napi forgalmának 75 százaléka. A sugárirányú elemek (ha nem is megfelelő kapacitással) rendelkezésre állnak, a forgalom célszerű lebonyolódását lehetővé tevő, körirányú elemek nyomvonala viszont hiányos. A délnyugati agglomerációs terület bonyolítja le a legnagyobb forgalmat, ennek jelentős része nemzetközi és országos forgalom.

Budapest környékének közúthálózata a fővároson belüli hálózathoz hasonlóan sugárirányú, a kör- és harántirányú útvonalak hiánya itt fokozottan jelentkezik. Az agglomerációban tudatosan épített, folyamatos vonalvezetésű körirányú elem nincs, az ilyen igényű forgalom levezetése nehézkes és lassú, ebből következőleg gazdaságtalan és balesetveszélyes. A hálózat hiányosságai – a Duna-hidakat is beleértve – forgalmi nehézségeket okoznak, amelyek az életminőséget is jelentősen befolyásolják.

Közúti közlekedés

A Közép-magyarországi régió rendelkezik a legsűrűbb gyorsforgalmi úthálózattal, ugyanakkor az összekötő utak kiépítése nem mindig szolgálja a kistérségi központok kedvezőbb elérését. Különösen a régió dél-keleti térségében okoz gondokat a haránt-irányú kapcsolatok hiánya.

A fővárosba irányuló célforgalom mellett a tranzitforgalom fokozottan terheli a térséget, amelynek forgalom-levezetési, kapacitásbeli problémákkal kell szembenéznie. Különösen súlyos gondokat okoz az autópályák mentén fekvő települések belső úthálózatának rendkívüli terhelése.

A Duna-hidak kapacitása nem elég a tranzit-forgalom és Budapest forgalmának átvezetésére. A közúti közlekedési hálózat kritikus pontjai a szintbeli közúti-vasúti keresztezések, mert csökkentik az útvonalak átbocsátó képességét, és akadályozzák a közforgalmú közlekedési járművek menetrendszerű közlekedését, valamint veszélyeztetik a közlekedés biztonságát is.

A régióban a főváros közelségéből adódóan sajátos problémát okoz a szuburbanizáció mobilitási igényt növelő hatása. A napi munkába járáshoz szükséges utazási idő egyre növekszik, ezért a kis sebességű helyváltoztatási módok hátrányba kerültek. A szétszórtan épülő új bevásárlóközpontok, egyéb nagy vonzerővel rendelkező létesítmények is az autóhasználat kényszerét növelik, és csökkentik a közösségi közlekedés igénybevételének esélyét.

Az átlagos napi forgalom a régióban sokkal nagyobb az országosnál. Budapesten a belső városrészek forgalma alig változott az elmúlt években, mert az úthálózat telített, a torlódások állandósultak. Pest megyében a közúthálózat 16,5%-a számít jó minőségűnek. Budapesten a belterületi utak 80%-a burkolt út, ezen belül azonban egyes külső kerületekben a burkolt utak aránya 50-60% körül mozog, míg Pest megyében csak 52%.

Vasúti közlekedés

A vasút területén nagy probléma a nem megfelelő pályaállapot, a vasúti létesítmények rossz műszaki állapota, az alacsony kihasználtság és alacsony járatsűrűség, valamint az elavult járműpark, ami a jelenleg turisztikai célú kisvasutak rendszerére is igaz. Budapest elővárosi közlekedésében a vasút szerepe korlátozott, mivel jelenleg nem fokozható csúcsidőben a járatok száma. A 11 elővárosi vasútvonal közül kettő nem villamosított. Budapest kötőpályás forgalmában jelentős szerepet játszik a 3 HÉV vonal is, de a kapacitások bővítésére, az utas-szolgáltatások minőségének javítására mindegyik vonal esetében szükség van, csakúgy, mint a kapcsolódó (ráhordó) rendszerek kialakítására és a parkolási feltételek javítására. A városközpont és a repülőtér közötti vasúti-gyorsvasúti összeköttetés nem épült ki. További hiányosság, hogy nincs megteremtve az elővárosi vasút-hálózat és a városi kötőpályás rendszer egyes elemeinek összehangolása.

Vízi közlekedés

A vízi közlekedés területén a Duna Helsinki folyosónak minősül, áruforgalma jelentékeny lehetne, azonban a főváros feletti szakaszon a kis hajózási vízmélysége miatt csak a maximum 1500 tonnás hajók közlekedhetnek zavartalanul. A folyami hajózás versenyképességét rontja az elavult hazai hajópark, a gazdaságtalanul üzemeltethető flotta és a korszerű kikötők hiánya. A vízi közlekedés térvesztésének ellenére, 2000 óta a szállított áruk tömege 3,4 M tonnáról 4,05 M tonnára emelkedett, ezen belül a belföldi áruszállításé 806 ezerről 1,46 M tonnára nőtt. Az egyetlen nemzetközi igényeknek megfelelő kikötőnk Budapest-Csepel.

A hazánkban több mint 100 éve létező vízi személyszállítás elsősorban a Dunára, mint nemzetközi vízi útra, összpontosul. 1975 után a vízi személyszállítás forgalma lecsökkent, jellege megváltozott: zömében a turistaforgalmat szolgálja. A jelenleg 20 hajóból és 9 szárnyashajóból álló MAHART flotta évente közel 1 millió utast illetve vendéget szállít.

Légi közlekedés

Ami a hazai légi közlekedést illeti, részesedése az áru- és személyszállításban nem változott jelentősen az elmúlt években. A Magyarországról induló légi útvonalak átlagos hossza csökkent, a célállomások köre bővült. A hazai légitársaság repülőgépeinek kihasználtsági foka 48%-ról több mint 65%-ra növekedett. Az ún. diszkont légitársaságok megjelenésével Ferihegy nemzetközi repülőtérén jelentős forgalomművekedés ment végbe, 2005-ben a repülőtér utasforgalma – 8 millió utast meghaladó, 25%-os mértékben nőtt.

Közösségi közlekedés

A közforgalmú közlekedés és az egyéni gépjármű-közlekedés aránya a budapesti lakosok napi utazásainál 60-40%, az összes utazásnál pedig 55-45%. A közforgalmú közlekedés részaránya az utóbbi két évtizedben folyamatosan csökkent (ez a tendencia minden valószínűség szerint folytatódni fog a következő években). A Budapest és környéke közötti közforgalmú közlekedési utazások 28%-t a BKV, 37%-t a MÁV és 35%-t a Volán járatai bonyolítják le. A közforgalmú utazások (szállított utasok) megoszlása Budapesten a következőképpen alakul: metró: 22%, busz: 41%, villamos: 32%, elővárosi vasút: 4,5%. Figyelemre méltó, hogy a kötött pályán haladó közlekedési eszközök részesedése nem éri el a 60%-ot.

A közösségi közlekedés legfontosabb problémái a viszonylag alacsony utazási sebesség, a kedvezőtlen átszállási lehetőségek (nem csak közösségi közlekedésen belül, de más eszközökkel is), a kiszámíthatatlan szolgáltatás (hosszú menetidő, pontatlanság a menetrendhez képest) különösen a nem-kötőpályás közlekedési eszközökre vonatkozóan, és a kényelmetlen utazási körülmények. Hiányoznak az egyéni és a közösségi közlekedés közötti színvonalas kialakítású tömegközlekedési csomópontok.

A személygépkocsi-ellátottság növekedését nem követte a közúton kívüli parkoló-felületek létesítése. A közterületeken várakozni kívánók csupán kb. 40-60%-a helyezhető el szabályosan. Budapesten 28 P+R parkoló üzemel, ez hétköznap 4777 parkolóhelyet jelent, ebből csak 527 korszerű, őrzött. Számos parkoló nem rendelkezik megfelelő közösségi közlekedési kapcsolatokkal. A Budapestről kiinduló utazások 1%-a, a környékről kiinduló utazások 1,5%-a használja a P+R rendszert.

A Budapesti Közlekedési Szövetség létrehozása megkezdődött, a rendszer teljes körű megvalósulása vonzóbbá fogja tenni a közösségi közlekedést a főváros vonzáskörzetében érintett mintegy 3,3 millió fős lakosság számára.

2.2.6 Iskolai végzettség és oktatási infrastruktúra

A Közép-magyarországi régióban kiemelkedő helyzetben van a főváros a közép- és felsőfokú végzettségűek körében. A 18 évesnél idősebb népesség 54,1%-a végzett középiskolát (országosan: 38,4%), a felsőfokú végzettségűek aránya közel kétszerese az országos átlagnak (13,6%). Pest megye lakossága iskolai végzettség tekintetében az országos átlaghoz áll közelebb, a felsőfokú végzettségűek aránya elmarad az országostól is (11,7%). A perifériális helyzetű kistérségekben élők iskolázottsági mutatói lényesen rosszabbak, a felsőfokú végzettségű lakosság aránya 6 százalék alatt van.

Végzettség / Térség 2001	Ország összesen	Ország Bp. nélkül	Budapest	Pest megye	Közép-Mao. régió	Végzettség / Térség 2001
Óvodások száma (fő)	-	-	47 813	25 044	14 642	127 185
Általános iskolások száma (fő)	-	-	119 645	61 517	39 516	321 711
Szakiskolai tanulók száma (fő)	-	-	15 758	4 240	3 731	31 700
Szakközépiskolai tanulók száma (fő)	-	-	55 795	6 937	6 434	82 537
Gimnazisták száma (fő)	-	-	50 625	9 873	4 087	78 545

Legalább középfokú végzettségűek a 18 évnél idősebb népességből (%)	65,0	62,2	77,6	71,2	56,7	73,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 évnél idősebb népességből (%)	16,3	13,1	30,5	18,6	8,6	24,8

Forrás: KSH

A régióban az oktatási rendszerben résztvevő tanulók száma megváltozott. Budapesten a fiatalok létszámcsökkenése jellemző, míg – a szuburbanizáció következtében – Pest megye agglomerációs településein az óvodások és általános iskolások száma jelentősen nőtt. Jelentős hiányok tapasztalhatók, ezért a kiköltözők sok esetben az agglomerációból kénytelenek a fővárosba hordani a gyerekeket, ami a tanítási időszakban megsokszorozza a gépkocsiforgalmat Budapest bevezető útjain.

A szakiskolai oktatásban két és félszeresére növekedett a tanulók száma közel másfél évtized alatt. Az átalakulásban a gimnáziumi oktatás kapacitása nagyobb mértékben növekedett, mint a szakközépiskoláké.

A felsőoktatásban az elmúlt évtizedben közel megháromszorozódott a hallgatók száma. Budapest egyértelműen az ország felsőfokú oktatási központja. 2005-ben a fővárosban 35 önálló intézmény működött, több mint 70 karral. Budapest jelentősége még inkább kitűnik, ha figyelembe vesszük, hogy bizonyos szakokat, képzési irányokat csak itt indítanak az országban. Ez a kiemelkedő helyzet a hallgatói létszámban is megjelenik, az ország 225 ezer nappali tagozatos egyetemi, főiskolai hallgatójának közel fele a fővárosban tanul. Budapest előnye ennél is nagyobb a tudományos minősítéssel rendelkező oktatók terén, szerepe különösen a közgazdász, orvosi, műszaki és a művészeti képzésben jelentős. A térség ilyen végzettséget adó intézményeiben tanul az összes hallgató több mint fele, és itt szerez diplomát a mezőgazdasági, természettudományi és jogtudományi képzésben részt vevők közel fele is.

Az elmúlt évtizedben széles oktatási kínálat jött létre, az önkormányzati fenntartású intézményekben – elsősorban a fővárosban – többféle iskolai modell, számos tanterv és oktatási módszer jelent meg. Az alapítványi és magániskolák mellett bővült az egyházi oktatás is. A speciális nevelési igényű gyermekek, tanulók igényeinek kielégítésére többcélú intézmények működnek.

A 2004/2005. tanév adatai alapján a régióban 996 óvodaegység⁷ működött, ennek 82,8%-a önkormányzati fenntartású. A bölcsődékben a 100 férőhelyre jutó beíratott gyermekek száma Budapesten 119,9 fő, Pest megyében ennél magasabb, 124 fő. A régió bölcsődéi átlagosan 120%-os kihasználtsággal működnek. Az óvodáknál Budapesten kedvezőbb a helyzet, a 100 férőhelyre jutó beíratott gyermekek száma 94, Pest megyében 102 fő. Az általános iskolák (706) döntő többsége (76,9%) az önkormányzatok fenntartói körébe tartozik. Az intézményrendszer egészét érinti az épületek állagromlása, az oktatási infrastruktúra elavulása.

Az agglomerációban jelentős hiányok tapasztalhatók az óvodai és alapfokú oktatási intézményi ellátottságban, ugyanúgy, mint a meglévő intézmények infrastruktúrájának minőségében és a napközbeni gyermek- és idősellátás lehetőségeiben (például napközi, családi napközi). A beruházásokra, az épületek állagmegóvására fordított összegek visszaestek, aminek következtében az óvoda- és iskolaépületek 9,2% azonnali, 40% sürgős

⁷ Óvodaegység: önálló és többcélú intézménnyel egybeszervezett tagóvoda.

felújításra szorul. A régióban, különösen az agglomerációban mintegy 170-180 közoktatási intézmény vár jelentősebb felújításra és/vagy bővítésre. Az épületek állagának megóvása mellett a legsürgetőbb feladat azoknak a helyiségeknek a kialakítása, amelyekkel – az oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléseiről szóló 1/1998. (VII. 24.) OM rendelet értelmében – 2003. szeptember 1-ig valamennyi óvodának és iskolának rendelkeznie kellett volna, de amelyek közel harmaduknál még nem állnak rendelkezésre.

A fővárosi középiskolák tanulóinak közel 25%-a Pest megyéből jár be, és a demográfiai trendeket, illetve a közoktatási rendszer átalakulását figyelembe véve a tendencia várhatóan tartós marad.

A régióban számottevő kapacitással rendelkezik az iskolarendszeren kívüli (munkaerő-piaci) képzés intézményhálózata. Megkezdődött a szakképzés intézményrendszerének átalakítása annak érdekében, hogy rugalmasabban tudjon alkalmazkodni a munkaerőpiac igényeihez. Jelenleg a képzés szerkezete a képző intézmények adottságaihoz igazodva folyik, nincs összekötetés a képzés, és a fiatalokat fogadó vállalkozások között. Jelenleg a 2004-2006-os Humán Erőforrás Fejlesztése Operatív Program keretein belül történik a szakképzés kísérleti modelljének kidolgozása, a területileg integrált szakképző központok (TISZK egy-egy, valamint a fővárosban két (a Belvárosi- és az Észak-pesti) TISZK megalapozása történt meg.

A szakképzéshez való jobb hozzáférés biztosítása, a képzés és a helyi munkaerő-piaci igények közelítése jegyében az intézményhálózat szétaprózottságának megszüntetése, valamint a szakképző intézmények infrastrukturális és tárgyi feltételeinek javítása, a racionális forrásfelhasználás érdekében megindult a Térségi Integrált Szakképző Központok (TISZK) hálózatának a kiépítése. A programozási időszakban létrejövő 16 TISZK-ben összesen 128 képzőintézmény vesz részt. Ez a szakképzési programokat kínáló intézmények mindössze 9%-át jelenti. A régió területén Vácott és Cegléden folyik egy-egy TISZK megalapozása. A fejlesztés nem garantálta kellő mértékben az intézmények hatékony működését, a minőségi oktatást szolgáló valódi szervezeti integrációt és hálózatos együttműködést, és csak részben járt együtt a helyi gazdaság igényeinek kielégítését szolgáló, együttműködéseket is magába foglaló tartalmi megújulással.

2.2.7 A munkaerő-piaci intézményrendszer jellemzői

Magyarországon a 90-es évek közepére kiépült és megszilárdult a foglalkoztatáspolitikai megvalósításának legfontosabb intézményrendszere, az Állami Foglalkoztatási Szolgálat (ÁFSZ). 2002 óta folyik az ÁFSZ fejlesztése, ami a munkanélküliek és az inaktívak munkaerőpiacra való visszatérésének megkönnyítését és a munkanélküliség tartóssá válásának megelőzését szolgálja. A fejlesztés a szervezet alapvető szolgáltató egységére, a kirendeltségekre koncentrált. Az ÁFSZ-nek a munkaerő-piaci kereslet és kínálat összehangolásával, és az egyre bővülő ügyfélkör segítségével kapcsolatos feladatainak megfelelő ellátásához, valamint a magasabb színvonalú és hatékonyabb szolgáltatások nyújtásához szükséges személyi, intézményi, technikai és infrastrukturális feltételek egy része hiányzik.

Az aktív munkaerő-piaci politikák eredményes végrehajtását emellett az is nehezíti, hogy a munkaerő-piaci politikák intézményrendszere széttagolt; országosan is, de főleg helyi szinten. Nem megoldott a munkaképes korú emberek ellátásainak, a jogosultságoknak és feltételeknek, a kapcsolódó szolgáltatásoknak összehangolt irányítása. Jelenleg a

munkanélküli, szociális, társadalombiztosítási ellátást és szolgáltatást nyújtó intézmények tevékenysége nem összehangolt. Helyi szinten az állástalanságuk okán segítségre szoruló emberek több, egymással intézményes kapcsolatban nem álló szervezettől – munkaügyi szolgáltatástól, önkormányzattól, szociális intézményektől, civil szervezetektől – is kaphatnak támogatást, ellátást. A munkavállalás segítése és ösztönzése érdekében szükség van egy olyan rendszerre, amelyben a munkával nem rendelkező emberek először az elérhető álláslehetőségekkel, álláskeresést segítő szolgáltatásokkal találkoznak, és csak abban az esetben válnak jogosulttá az ellátásokra, ha nincs lehetőségük azonnal munkába állni. Az integrált rendszer működtetésének infrastrukturális feltételei jelenleg nem állnak rendelkezésre sem a fizikai infrastruktúra, sem az informatikai kapacitások tekintetében.

2.2.8 Egészségügyi ellátás

Budapest kimagasló egészségügyi ellátottságának köszönhetően a Közép-magyarországi régió mutatói országos viszonylatban az első helyen állnak. A régióban jelen vannak az országos intézmények, az egyetemi klinikák, a különböző fenntartású rendszerben (önkormányzati, magán, vegyes tulajdonú) működő szakrendelők, kórházak és alapellátást biztosító intézmények. A tudomány-technológia fejlődésével lépést tartó korszerű berendezések, gépek beszerzése nem biztosított, óriási gondot jelent a műszerpark elavultsága, hiányossága. A kötelezően bevezetett számítógépes adatnyilvántartás zökkenőmentes működését nehezíti az elavult géppark, illetve gondot okoz, hogy egyes gépek nincsenek hálózatra kötve. Több szakorvosi rendelőintézetre jellemzőek a minimumfeltételeket alig biztosító építészeti körülmények, a szakrendelések zsúfoltsága.

A régióban a fekvőbeteg-szakellátást 2004-ben 52 intézményben 26054 kórházi ágy, ebből Budapesten 22 361 biztosította. A járóbeteg-szakellátást Pest megyében 18, Budapesten 112 szakorvosi rendelőintézet biztosította. A házi orvosi, házi gyermekorvosi alapellátás keretében, 2004-ben az egy házi orvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma Budapesten 1757 fő volt, Pest megyében 2449 fő.

Az egészségügyi alapellátás 2004 / Térség	Budapest	Agglomeráció	Pest megye agglomeráció n kívüli területei	Közép-Mao. Régió
Működő házi orvosok száma 12.31-én	966	281	186	1433
Egy házi orvosra jutó esetek száma	8118	10559	11743	9067
Egy felnőtt korú lakosra jutó esetek száma	5,5	5,2	6,6	5,6
Működő házi gyermekorvosok száma 12.31-én	343	121	58	522
Egy házi gyermekorvosra jutó esetek száma	4575	7018	7536	5470
Egy gyermekkorúra jutó esetek száma	6,0	5,7	5,0	5,8
Egy házi orvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma	1757	1788	1709	1438

Forrás: KSH

Az agglomerációban a lakosság növekedési üteme mögött elmaradt az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak növekedése. A fekvőbeteg-ellátás mindössze néhány felújított részleg/intézmény esetében nyújt megfelelő ellátási körülményeket. A járóbeteg szakellátások köre és színvonala rendkívül változó, a körzetekhez tartozó településekről a szolgáltatások

elérése sokszor nehézségekbe ütközik, gyakori a műszerek nem megfelelő minősége. A reumatológiai rendeléseken többhetes, gyakran egy hónapos előjegyzéssel dolgoznak.

Járóbeteg szakellátás és fekvőbeteg ellátás 2004 / Térség	Budapest	Agglomeráció	Pest megye agglomeráción kívüli területei	Közép-Mao. régió
Rendelési időre jutó járóbeteg szakellátási esetek száma	12,5	16,3	12,4	12,9
Egy lakosra jutó járóbeteg szakellátási esetek száma	37,8	15,5	10,9	28,1
Összes működő kórházi ágyak száma	22463	2598	993	26054
Az elbocsátott betegek száma a kórházakban	779638	64291	27431	871360
Egy betegre jutó ápolási napok száma	8,3	12,2	11,4	8,7
Kórházi kapacitás kihasználása	79,5	82,4	85,7	80,0

Forrás: KSH

A halálozásokat tekintve, a fővárosi és a Pest megyei lakosság körében a leggyakoribb halálokok 2004-ben a keringési rendszeri betegségek (49,8%), daganatos betegségek (25,8%), emésztőrendszeri betegségek (7,4%), morbiditás és mortalitás külső okai (sérülések, mérgezések, balesetek, öngyilkosságok: 6,4%) és a légzőrendszer betegségei (3,7%) voltak.

2.2.9 Esélyegyenlőség és szociális ellátó intézmények

A hátrányos helyzetű csoportok közé tartoznak a megváltozott munkaképességűek, a speciális helyzetű nők, a pályakezdők, a hajléktalanok, és a roma kisebbséghez tartozók, a gyakran egyedül és szegénységben élő idősek, a fogyatékkal élők, a gyermeküket egyedül nevelők, fogvatartásból szabadulók, állami gondoskodásban felnövő, pszichiátriai betegek és lakhatási problémákkal küzdők. Rajtuk kívül különös figyelmet igényel a régióban élő, országos viszonylatban a legmagasabb létszámú fiatalság is. A megváltozott munkaképességű emberek háromnegyede inaktív, a fővárosban védett munkahelyeken, célszervezetekben, illetve szociális foglalkozatokban 5500-6000 fő dolgozik. A gyermekvállalás miatt a munkaerő-piacot elhagyó nők kevesebb, mint felének van lehetősége arra, hogy visszatérjen korábbi munkáltatójához. A munkavállalást hátráltatja a leépült és kapacitáshiányos intézményrendszer (óvodák, bölcsődék), illetve a gyerekintézmények nem megfelelő nyitvatartási ideje.

A régióban a legmagasabb az egygyermekes, egyszülős családok aránya országos viszonylatban, ezért is döntő fontosságú ezen ellátások kiépítettsége. A 100 férőhelyre jutó beiratott gyermekek száma Budapesten 120 fő, Pest megyében 124 fő, vagyis átlagosan 120%-os kihasználtsággal működnek a régió bölcsődéi, a bölcsődével rendelkező települések egy részén is magas a felvételre várakozó gyermekek száma. Az országban működő bölcsődék 40%-a a régióban található, viszont Pest megyében 8 olyan 10 ezer lakos feletti település van, amely törvényi kötelezettsége ellenére nem működtet bölcsődét (Dabas, Nagykáta, Pilisvörösvár, Szigethalom, Pilis, Veresegyház, Biatorbágy, Kistarcsa).

Az országban kb. 200 ezer fő tartozik a roma etnikumhoz (önbevalláson alapuló KSH felmérés), mintegy 10%-uk a Közép-magyarországi régióban él. Ebből Budapesten él a régió roma lakosságának 52,2%-a, Pest megyében 47,8%-a. A romák munkanélküliségi aránya országosan 40%-kal magasabb a lakosság többi részénél, munkanélküliségi rátájuk

Budapesten 26%. A roma lakosság iskolázottsága alacsony, közel felüknek nincs befejezett általános iskolai végzettsége. A romák az átlagnál nagyobb arányban élnek Budapest VII., VIII., IX. kerületében, valamint Pest megye Érd, Monor, Dány, Örkény, Tura településein, gyakran összefüggő területi zárványokként megjelenő rurális térségekben, szlömösödő városrészekben, emberi lakhatásra alkalmatlan telepeken. A romák születéskor várható átlagos élettartama átlagosan 10 évvel rövidebb, mint a nem roma lakosságé.

A fővárosban koncentrálódik a hajléktalanság. Napjainkban az ellátást igénylő otthontalanok száma Budapesten legalább 8 ezer főre tehető, akik közül 3000 fő fedél nélkül (közterületeken) él, míg hajléktalan-otthonban 253 tartós bentlakást biztosító férőhely áll rendelkezésre. Hiányoznak a hajléktalanságból kivezető lakhatási megoldások (például támogatott albérlet, félutas házak).

A fogyatékossgal élő emberek helyzetét, társadalmi részvételét nehezíti az akadálymentes környezet hiánya, akár a központi fenntartású, akár a megyei, akár a települési, térségi közigazgatást, közszolgáltatásokat vizsgáljuk. Emellett a régióban sem épültek ki a szociális rehabilitáció intézményi feltételei.

A fővárosban 515 ezer fő részesül nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban, ebből 376 ezren töltötték be a nyugdíjkorhatárt. A 75 év feletti 63%-a egyedül él. Az idősek otthonában elhelyezettek körében a fekvőbetegek száma folyamatosan emelkedik, az otthonok lakóinak egyre növekvő hányada ápolásra szorul. A magányos, alacsony egzisztenciájú, gondozást igénylő idős lakosság a fővárosban és a szobi kistérségben az országos átlaghoz képest nagyobb arányban van jelen.

A szociális alapellátás körében a szociális étkeztetés és házi segítségnyújtás tartozik a normatívával támogatott szolgáltatások közé, a tízezer főnél népesebb településeken a jelzőrendszeres segítségnyújtás megszervezése is kötelező feladat. A szociális alapellátás, illetve egyéb szociális szolgáltatások kiépítettsége hiányos, különösen a speciális ellátást igénylő idősök gondozása megoldatlan. Az egészségügyi ellátórendszert terheli a krónikus állapotban lévő, kórházi ellátást nem, de egész napos szakfelügyelet igénylő idősök ápolásának gondja.

A szociális ellátás főbb ellátási formái, 2004

Megnevezés	Budapest	Agglomeráció	Pest megye agglomeráción kívüli része	Közép-magyarországi régió
Szociális ellátás főbb formáiban részesülők aránya összesen (%) ^{a)}	10,6	10,5	9,6	10,4
Szociális alapellátásban (étkezés és/vagy házi segítségnyújtás) részesülők aránya (%) ^{a)}	4,8	3,3	3,3	4,3
Nappali ellátást nyújtó idősök klubjaiban ellátottak aránya (%) ^{a)}	1,5	0,8	0,7	1,2
Nappali ellátást nyújtó idősök klubjainak kihasználtsága (%)	101,8	84,9	92,9	98,5
Időskorúak otthonaiban gondozottak aránya (%) ^{a)}	1,6	2,4	2,0	1,8
Időskorúak otthonainak kihasználtsága (%)	94,6	88,1	90,4	92,1
Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó otthonokban gondozottak aránya (%) ^{a)}	2,7	3,9	3,5	3,0
A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó otthonok kihasználtsága (%)	91,7	90,6	94,2	91,8

- a) A 60 éves és idősebb állandó népesség száma alapján számítva.
Forrás: KSH

Az egyedül élő idősök a szociális étkeztetéssel vagy a házi gondozáson keresztül kerülnek be a szociális ellátó rendszerbe. Az idős emberek ragaszkodnak önállóságuk megőrzéséhez, de előrehaladott koruk, romló egészségi állapotuk miatt nagy kockázatot jelent számukra az otthoni egyedüllét. Az intézménybe kerülést azonban nemcsak az idősök ellenállása nehezíti, hanem az intézmények telítettsége, a férőhelyhiánnyal járó várakozólistára kerülés is. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás ellátási forma kiépítése a 10 000 lélekszámnál nagyobb települések számára kötelező feladatellátás, ennek ellenére a térségben csak néhány településen működik.

A régió etnikai összetételének jelentős elemét képezik a romák, akik nagyobb arányban Budapest belső kerületeiben és Pest megye perifériális fekvésű településein élnek. A nemzeti kisebbségek közül német és szlovák csoportok elszórtan, szerbek Szentendre és Ráckeve térségében található. Az Észak-Amerikából és Nyugat-Európából érkezett munkavállalók mellett magas a délkelet-európai bevándorlók száma, valamint a fővárosban jelentős létszámban vannak jelen ázsiai országokból érkező migránsok is.

Pest megyében hiányoznak a speciális szükségletű gyermekeket ellátó gyermekotthonok (az egyébként jól kiépült nevelőszülői ellátás nem mindig megfelelő a devianciákkal küzdő gyermekek számára), valamint az utógondozó otthonok, alternatív megoldások lakhatási megoldások. A kikerülő munkaerő-piaci esélyeit rontja a megfelelő képzettség, a megfelelő lakhatási feltételek hiánya, sokan válnak közülük hajléktalanná. A bentlakásos intézmények jelentős része korszerűtlen, több működik közülük kastélyépületben, nagy létszámú intézményként, mind a települési, mind a megyei, mind a központi fenntartású intézmények tekintetében.

A Közép-magyarországi régió várostérségeinek társadalmi problémái jelenleg alapvetően a fizikailag is leromlott, régi építésű városi szövet egyes zárványaiban, és néhány sűrű beépítésű lakótelepi részen koncentrálnak. Az utóbbi térségben a társadalmi válság jelei még csak előre vetíthetők, míg az előbbiben már a komoly leromlás jelei mutatkoznak.

A Közép-magyarországi régió területén megközelítőleg 24% az iparosított technológiával épített lakóépületek aránya (Budapesten eléri a 32%-ot is). Ezek túlnyomó többsége az evidens fizikai hiányosságok ellenére is stabil társadalmi státusszal rendelkezik, és nem várható, hogy a közeljövőben a nyugat-európaihoz hasonló, gettósodást eredményező komolyabb problémák lépnek fel a területükön. Ám egyes esetekben – tipikusan a nagyobb városok nagyterületű, általában a hetvenes évek folyamán épített, eredendően is kedvezőtlen társadalmi helyzetű lakótelepeinél – a fizikai problémák mellé komolyabb társadalmi problémák társulhatnak: itt általánosságban magas a munkanélküliek, a hátralekös háztartások és az egyszülős háztartások aránya.

A problémás belvárosi területeken – amelyek a régióban jellemzően Budapest belvárosi gyűrűjét körülölelő (Nagykörúton kívül eső részek, illetve a barnamezőbe ékelődött) városrészekben található a pesti oldalon – szintén egyszerre jelentkeznek súlyos fizikai – alacsony komfortfokozatú lakás vagy a komfort teljes hiánya, kis alapterület – és a szociális problémák. Ez utóbbiak közül kiemelendő a munkanélküliség, az egy főre jutó fiatalok eltartottak magas aránya, a közterületi deviáns viselkedés elterjedtsége illetve a gettósodás folyamatát előrevetítő egyéb jellemzők.

2.2.10 Fenntarthatóság és a környezet állapota

A régió tartós fejlődése, hosszú távú nemzetközi versenyképessége egyúttal jelentős környezeti terheléssel jár, amely veszélyezteti a fenntartható fejlődést. A nagyobb környezeti terhelést eredményező tevékenységek negatív hatásait nem követik célzott környezeti beavatkozások, nem, vagy alig követi a környezeti elemek védelme.

Levegőminőség

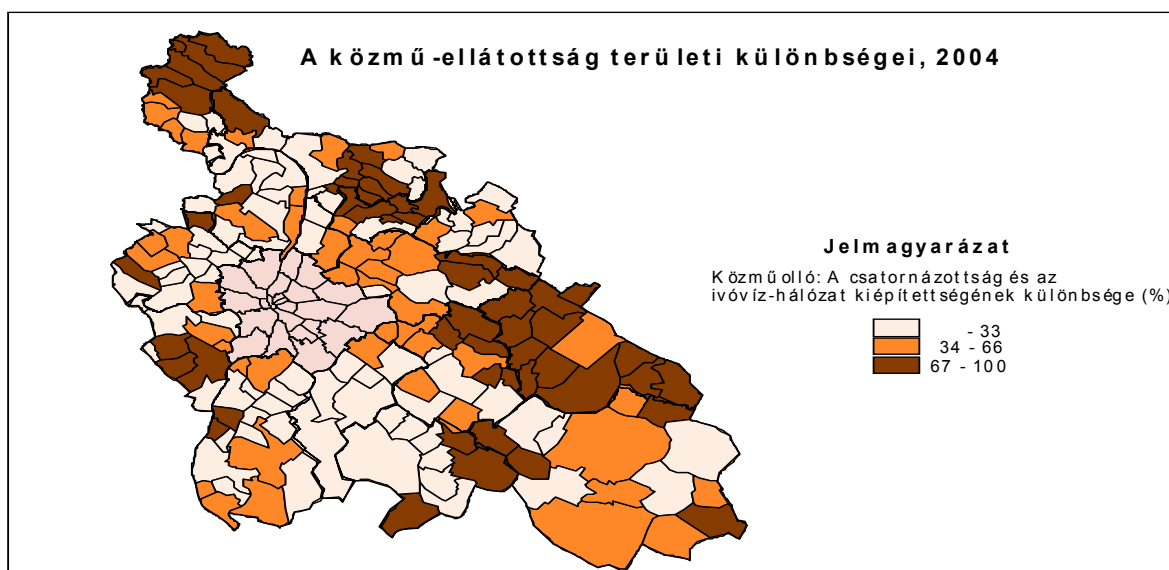
A Közép-magyarországi régióban a levegőszennyezés fő oka a közlekedés, amely az ülepedő és szálló por, a nitrogénoxidok, az illékony szerves vegyületek és a szénmonoxid esetében jelentősen terheli a közlekedés által leginkább érintett területeket, a főváros belső részeit, és a fő közlekedési útvonalak mentén fekvő településeket. A 10 mikrométernél kisebb légszennyező részecskék (PM10) koncentrációja sokszor és jelentős mértékben meghaladja a határértéket. A nitrogénoxid-értékek a nagy forgalmú utak és közlekedési csomópontok mentén a meteorológiai helyzettől függően időnként jelentős mértékben meghaladják az egészségügyi határértéket. A közlekedési eredetű légszennyezés okai között szerepel Budapest úthálózat-centrikussága, az agglomeráció felől beérkező közúthálózat nagyrészt 100-160% feletti kapacitás-kihasználtsága, és az ebből eredő forgalomtorlódások, az átmenő és célirányos teherforgalom nagy volumene, valamint a folyamatosan növekvő gépjárműállomány (~ 1 millió). A levegő kén-dioxid koncentrációjának alakulását leginkább az ipari tevékenység alakítja, ezzel együtt a települési levegőminőség, kén-dioxid és szénmonoxid vonatkozásában az egész országban kiváló. A szállópor szennyezettség a határértékhez közeli és azt meghaladó átlagos terhelést leginkább Budapesten jelez.

Zajterhelés

2004-ben a nappali 75 dB(A) feletti zajterheléssel érintettek száma 100 000 fő, a 65 dB(A) feletti zajterheléssel érintettek száma pedig 1,9 millió fő volt, jelentős részük a Közép-magyarországi régióban, ezen belül is a fővárosban lakik. Az utóbbi években a közúti közlekedés által okozott környezeti zajterhelés növekedése lelassult, köszönhetően a járműállomány korszerűsödésének a tehermentesítő elkerülő utak építésének, valamint az új utak építésekor alkalmazott zajvédelmi módszereknek (zajvédelmi töltések, falak és növényzások kiépítése, telepítése).

Szennyvíz-elvezetés és -kezelés

Pest megye 186 települése közül 132 rendelkezik valamilyen szintű szennyvíz-elvezető rendszerrel, a csatornahálózatra kötött lakások aránya 2004-ben Pest megyében 52,5%. Budapesten 95%. A közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 99%; azonban a keletkezett szennyvíz több mint 10%-a mechanikai tisztítás nélkül, 66%-a biológiai tisztítás nélkül jut a Dunába. A Budapesten keletkező, és közcsatornán elvezetésre kerülő mintegy 248 millió m³ szennyvíz jelentős része tisztítatlanul folyik át a Dunán. Az agglomeráció területén és a Dunakanyarban a csatorna-hálózatba bekötött lakások aránya közelíti a vízvezeték-hálózatba bekötött lakások arányát, míg a régió alföldi és északi területein a csatornázottság hiányos, vagy teljesen hiányzik.

Közüemi ivóvízellátás, szennyvízelvezetés és –tisztítás (2003, 2004)

Mutató	ország	KMo		ÉMo	ÉA	DA	NyDt	KDt	DDt
		Bp.	Pest m						
Ivóvízhálózatba bekötött lakások aránya (%)	93,2	95,9		87,8	92,7	88,0	95,3	96,6	94,7
	93,7	96,3		88,2	93,3	88,6	95,2	96,7	95,9
		98,3	90,9						
		98,5	91,8						
Szennyvízcsatorna hálózatba bekötött lakások aránya (%)	59,1	78,8		49,6	42,0	38,6	63,2	65,0	54,3
	62,2	81,0		54,1	44,8	41,4	65,8	69,2	58,5
		94,1	47,4						
		95,0	52,5						
Közmű-ellátás (m) szennyvíz-csatorna hossz (m)/vízvezeték hossz (km) bekötések nélkül	521,7	776,9		518,1	458,5	321,9	599,9	536,0	366,2
	550,8	797,0		541,9	493,0	356,5	601,3	576,1	411,7
		1016,8	638,5						
		1044,9	656,0						

Forrás: KSH 2004 * az 1 km ivóvízvezeték-hálózatra jutó szennyvízcsatorna hossza

Vízbázis-védelem

A Közép-magyarországi régióban, de különösen az agglomeráció területén a vízműtelepekre egyre nagyobb környezetterhelés nehezedik. A szolgáltatott ivóvíz minőségére vonatkozó paramétereket az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló 98/83/EK irányelv, illetve a kihirdetett, majd 2005-ben módosított 47/2005. (III. 11.) Kormányrendelet adja meg.

A 219/2004 (VII. 21.) kormányrendeletben meghatározott szennyeződéserzékenységi kategóriákba sorolás alapján Pest megyében 68 település található fokozottan érzékeny területen, 110 pedig érzékeny területen. 102 település nitrát-érzékeny területen fekszik.

**A nem megfelelő ivóvízzel rendelkező települések adatai a 201/2001. (X.25.)
kormányrendelet alapján**

Régió	Településszám*	%	Lakos szám	%
DA	224	25,7	1222590	48,2
ÉA	219	25,0	687373	27,1
KMo (csak Pest megye)	26	3,0	112309	4,4
KDt	28	3,2	34146	1,3
NyDt	72	8,2	61340	2,4
DDt	203	23,3	263100	10,4
ÉMo	101	11,6	157647	6,2
Összesen:	873	100,0	2538505	100,0

- a. A településszám az érintett önkormányzatokat jelenti. Kormányrendelet mellékletében szereplő települések és településrészek száma 908, de ezek kevesebb, azaz 873 önkormányzatot érintenek.

Hulladék

A régió hulladéktermelése az országos mennyiség közel egyharmadát teszi ki, és nagysága évről-évre 2-3%-kal növekszik. Budapesten évente megközelítőleg 920.000 tonna kommunális hulladékot szállítanak el a háztartásoktól. Ebből a mennyiségből 200.000 tonna veszélyes hulladéknak minősül. 2006-ban a települési szilárd hulladék 50%-át ártalmatlanították égetéssel.

A Pest megyében keletkező hulladék több mint 70 települési lerakóban kerül deponálásra, a legtöbb telepet azonban csak egy település használja. A működő lerakók jelentős része nem felel meg a műszaki követelményeknek. Rendezetlen lerakóra a régió hulladékainak kb. 2%-a kerül. Az illegális hulladék-elhelyezés különösen a települések környezetében jelentős probléma.

Védett területek, települési zöldfelületek

A régió ökológiai integritásának javítása érdekében alapvető fontosságú a természetközeli élőhelyek elszigeteltségének csökkentése, a NATURA 2000 és védett természeti területek, védett természeti értékek helyreállítása, védelme, az épített környezet történelmi, kulturális gazdagságának megőrzése.

A Közép-magyarországi régióban a Nemzeti Parkok (2) és a Tájvédelmi Körzetek (11) összes területe 77.637 hektár, ami a régió területének több, mint 10%-a. A fővárosban 3500 hektár terület áll természeti oltalom alatt. A 81 helyi jelentőségű védett terület nagysága megközelíti a 12.000 hektárt, ebből a főváros területén 522 hektár található, köztük történelmi kertek. A településeken belül kialakított zöldfelületi rendszerek (parkok, történelmi kertek stb.) beépítése és minőségromlása különösen Pest megye területére jellemző. Az elszigetelt természeti területek ökológiai hálózatba kapcsolása és fenntartása a Natura 2000 hálózat kialakítása során történik.

Energia ellátás

2005-ös adatok alapján a Közép-Magyarországi régióban 1,4%-al magasabb volt az energiatermelés az országos átlagnál. Megújuló energiaforrások használatával jelentős környezeti eredményeket lehetne elérni, teljesíteni az uniós vállalásokat, hiszen a térség jelentős potenciállal rendelkezik (például geotermális, nap, stb).

A biomassa mennyiségét tekintve a közép-magyarországi régióban található a legnagyobb össz mennyiség, ez túlnyomórészt a főváros lakosságának és iparának szennyvizét jelenti.

A közlekedésben jelentős környezetterhelés-csökkenést lehet elérni bioüzemanyag használatával, hiszen ebben a régióban a legnagyobb a tömegközlekedés és a gépkocsi használat aránya az országban.

A háztartások kiadásai között igen jelentős összeggel szerepelnek a háztartási energia költségei. 2004-es adatok alapján a közép-magyarországi háztartásokban élők kiadásainak majdnem fele energiaráfordítás. Ezen terheket energiahatékonysági beruházásokkal hosszútávon csökkenteni szükséges.

A régióban realizálódik az ország fogyasztásának és termelésének jelentős része, amelynek következménye a nagyfokú környezetterhelés is, ezért a környezeti nevelés fontossága alapvető. A környezeti nevelést szolgálják az erdei iskolák, a felsőoktatási intézmények környezetvédelmi, természetvédelmi szemléletű oktatási formái, a természetvédő civil szervezetek sokasága. Környezettudatos neveléssel lehet megértetni, hogy a nagyobb környezeti terhelést eredményező tevékenységek negatív hatásait csak célzott környezeti beavatkozásokkal lehet kompenzálni.

Barnamezős területek⁸

A felhagyott iparterületek kialakulásának oka alapvetően a termelőiparral szemben a terciér szektor térhódítása. Magyarországon a gazdasági átalakulás és szerkezetváltás az utóbbi egy – másfél évtizedre koncentrált, a gazdasági súlypontot jelentő fővárosban fajlagosan nagyobb a használaton kívül került területek nagysága, 2003-ban ez 4073,7ha volt. A barnamezős területek nagyságához hozzájárul a politikai/ honvédelmi változás is, ami tovább növelte a használaton kívül került, többnyire szennyezett területek nagyságát. A Közép-magyarországi régió belül a barnamezős területek nagyságát illetően nagy eltérés mutatkozik Budapest és Pest megye között. Pest megyében országosan a legalacsonyabb a barnamezős területek aránya, 2003-as adatok szerint 13,2ha az ipari eredetű barnamező és 634ha a felhagyott katonai objektumok területe.

Barnamezős iparterületek és katonai objektumok a Közép-Magyarországi régióban 2003-as adatok alapján:

	Iparterület (ha)	Katonai objektum (ha)
Budapest	4073,7	
Cegléd		14

⁸ Barnamezős terület alatt értjük a használaton kívüli vagy alulhasznosított, általában leromlott fizikai állapotban levő és jellemzően környezetszennyezéssel terhelt egykori iparterületet, gazdasági területet, vasútterületet, ill. felhagyott, használaton kívül helyezett katonai területet, laktanyát.

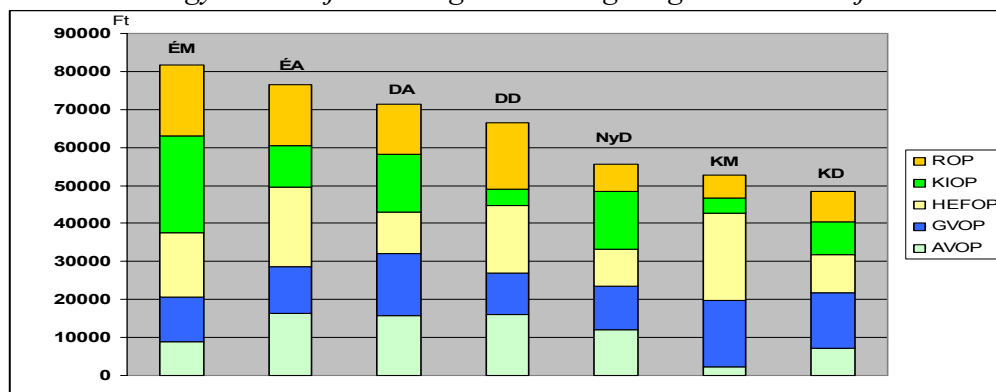
Vác		8
Budakalász	4,2	
Mende	9	
Nagykőrös		8
Szentendre		28
Kiskunlacháza		426
Apaj		150

A fenntartható fejlődés jelentős tényezője a területhasználat. A környezetszennyezéssel terhelt barnamezős területek gazdasági, környezeti, települési és társadalmi szempontból fenntartható hasznosítása során, érvényesítve a gazdaságosság elvét, csökkenteni lehet a környezeti veszélyeztetést, növelni a település vonzerejét és javítani a környező lakosság helyzetét.

2.3 AZ I. NFT ÉS A ROP REGIONÁLIS TERVEZÉSI SAJÁTOSSÁGAI

A 2004-2006 közötti támogatási időszak Strukturális Alapjainak forrásaihoz történő hozzáférés érdekében elkészült I. Nemzeti Fejlesztési Terv 2004 elejétől tette lehetővé az Európai Unió támogatások felhasználását.

Az I. NFT keretében egy lakosra jutó támogatási összege régióként 2006 júliusában

(forrás: EMIR)

A 2004-06-os Regionális Fejlesztés Operatív Program megvalósításának tapasztalatai

- Az egységes ROP program szinten nehezen tudta érvényesíteni a különböző társadalmi-gazdasági-környezeti adottságú régiók egymástól olykor jelentősen eltérő fejlesztési igényeit.
- A ROP végrehajtása során túlzott mértékű volt a pályázókat és a pályázatkezelő szerveket terhelő adminisztrációs teher. A hatékonyabb, egyszerűbb és gyorsabb programvégrehajtás érdekében ennek enyhítése elengedhetetlen a 2007-13-as fejlesztési időszakban.
- Az ERFA típusú fejlesztések esetén jelentős volt a benyújtott és támogatásban nem részesült pályázatok száma. A benyújtott pályázatok elutasításának elsődleges oka a formai-jogosultsági nem megfelelés volt. A folyamatos pályázattal rendszernek köszönhetően számos formailag vagy jogosultságilag elutasított pályázatot ismételt benyújthattak és így részesültek a támogatásban.
- Számos esetben a minőségi szempontok helyett a gyorsaság döntött két projekt támogathatósága között. A fenti tapasztalatokat is figyelembe véve 2007-től néhány területen új projekt kiválasztási eljárásrend bevezetése javasolt (például kétkörös pályázattal).
- Szükséges átgondolni a projekt oldali (a pályázókat és a projektek megvalósítását segítő) szakmai szolgáltatások és eszközök rendszerét is. Kiemelten igaz ez az újszerű, illetve innovatív tartalommal bíró támogatási konstrukciókra, másrészt a pályázati inaktivitást mutató hátrányos helyzetű településekre és térségekre („fejlesztési fehér foltok”). A projekt-gyűjtés, a projektfejlesztés és a projekt megvalósítás területén a projektgazdák számára nyújtható új és megújuló, ügyfélbarát illetve pro-aktív szakmai szolgáltatások elősegíthetik az NFT II. megvalósításának gyorsabb, eredményesebb és költséghatékonyabb végrehajtását.
- A ROP megvalósításában az Irányító Hatóság végső döntéshozó szerepe és a programvégrehajtáshoz kapcsolódó feladatok megosztása a régiós érdekérvényesítő-képesség gyengeségét eredményezte. Problémaként jelentkezett a ROP végrehajtása során

a menedzsment feladatok funkcionális elkülönítése a két közreműködő szervezet között (RFÜ, Váti Kht.), mind a pályázók, mind pedig az Irányító Hatóság és a KSZ-ek számára is a szervezetek közötti kommunikáció, a határidők tartása, és az információnyújtás tekintetében. Javasolt a következő programozási időszakban a feladatok elvégzésére egyetlen regionális szintű közreműködő szervezetet kijelölni (egyablakos rendszer).

Mindezen tapasztalatok alapján a 2007-13-as fejlesztési időszakban a kormányzati decentralizációs törekvésekkel összhangban a regionális és területi szempontok fokozottabb érvényesítése szükséges. Ez mindenképp a Regionális Fejlesztési Tanácsok irányítási és döntési, valamint munkaszervezeteik végrehajtási kompetenciájának erősítésével történhet meg. A 2007-13-as ROP tervezést ugyanakkor nagyban megkönnyítik a már rendelkezésre álló regionális programozási és végrehajtási tapasztalatok.

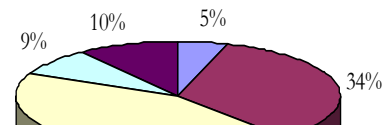
Az 2004-2006 időszakban Közép-Magyarország az NFT I-ben a konvergencia régiók közé tartozott. Fejlesztési céljainak elérését segítik:

- a *Gazdasági és Versenyképességi OP* a beruházás-ösztönzés, a KKV-k fejlesztése, a K+F és az innováció elősegítése, az információs társadalom- és gazdaságfejlesztés;
- *Humánerőforrás-fejlesztési OP* az aktív munkaerő-piaci politika, a társadalmi kirekesztettség elleni küzdelem, az egész életen át tartó tanulás, valamint a szociális, oktatási, egészségügyi infrastruktúra fejlesztésével;
- az *Agrár- és Vidékfejlesztési OP* az élelmiszer-feldolgozás modernizálása, a vidéki térségek fejlesztésével;
- A *Környezetvédelem és Infrastruktúra OP* a környezeti állapot és a közlekedési infrastruktúra fejlesztésével;
- a *Regionális Fejlesztési OP* a turisztikai potenciál erősítésének, a térségi infrastruktúra és a települési környezet fejlesztésének, valamint a humán erőforrás fejlesztés regionális szintű erősítésével segítette elő. A legtöbb ROP pályázat "A felsőoktatási intézmények és a helyi szereplők együttműködésének erősítése" intézkedésre érkezett. A régióban benyújtott projektek átlagos támogatási igényét tekintve a "Városi területek rehabilitációja" című intézkedés kapcsán mutatkozott a legmagasabb támogatási igény. A turisztikai fejlesztések kapcsán a rendelkezésre álló kereteket nem használták ki a várakozásoknak megfelelően. Ez azzal is magyarázható, hogy az operatív programban rögzített kritérium szerint csak a fővároson kívüli, turisták által rendszeresen látogatott, természeti és kulturális értékekben gazdag üdülő-körzetek és nemzeti parkok fejlesztésére kerülhetett sor.

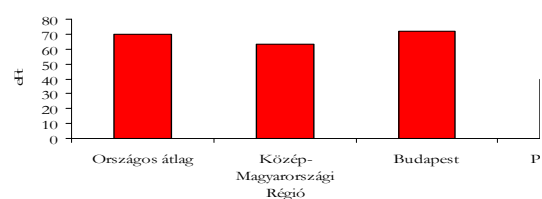
A Közép-magyarországi régió részesült a legnagyobb összegű támogatásban: számára az öt OP keretében közel 170 Mrd Ft-ot ítéltek meg, amelynek több mint 70 százaléka jutott Budapestre. A HEFOP keretén belül a fővárosi kedvezményezettek kapták legtöbb támogatást (72 Mrd Ft): míg Pest megye a GVOP keretében jutott a legtöbb (mintegy 16 Mrd forintnyi) fejlesztési támogatáshoz.

Az 1 főre jutó (megítélt) uniós támogatási összeg országos átlaga 70 eFt, de ennek területi megoszlása erős egyenlőtlenségeket

A Régióra jutó uniós támogatások OP-k szerinti megoszlása

Az 1 főre jutó (megítélt) uniós támogatási összege

4. ábra: Az 1 főre jutó (megítélt) uniós támogatás

mutat: miközben Budapesten ez a szám kismértékben meghaladja az országos átlagot, addig Pest megyében a megítélt uniós támogatások összege alig 40 eFt/fő, így a régió összesített átlaga (63 eFt) az országos átlag alatt maradt.

	Regionális adatok	Országos regionális átlag
Beérkezett pályázatok száma	10 863 db	5 362,2 db
Igényelt támogatási összeg	286 458 091 730 Ft	189 964 980 550 Ft
Támogatott pályázatok száma	4 782 db	2 331,5 db
Megítélt támogatási összeg	100 027 522 299 Ft	71 759 927 227 Ft
Leszerződött pályázatok száma	4 084 db	2 075,4 db
Szerződéssel lekötött összeg	88 371 238 141 Ft	64 958 520 276 Ft
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	2 430 db	1 387,5 db
Kifizetett támogatási összeg	35 342 289 995 Ft	30 362 641 016 Ft

PÁLYÁZATOK SZÁMÁNAK MEGOSZLÁSA OPERATÍV PROGRAMONKÉNT (db)

Operatív program	Beérkezett pályázatok		Támogatott pályázatok	
	Regionális adatok	Országos regionális átlag	Regionális adatok	Országos regionális átlag
AVOP	530	1 328	170	572,1
GVOP	8 171	2 994,4	3 679	1 357,4
HEFOP	1 955	715,7	874	313,5
KIOP	47	33,1	15	11,5
ROP	160	291	44	76,8
Összesen:	10 863	5 362,2	4 782	2 331,5

IGÉNYELT ÉS MEGÍTÉLT TÁMOGATÁSI ÖSSZEG MEGOSZLÁSA OPERATÍV PROGRAMONKÉNT (Ft)

Operatív program	Beérkezett pályázatok		Támogatott pályázatok	
	Regionális adatok	Országos regionális átlag	Regionális adatok	Országos regionális átlag
AVOP	14 498 586 633	27 239 438 559	7 178 423 718	15 459 738 242
GVOP	128 704 737 238	48 545 963 443	51 609 306 483	21 636 535 741
HEFOP	85 664 180 786	45 390 026 370	27 665 513 045	14 332 674 051
KIOP	30 490 195 372	20 696 590 945	5 778 600 011	5 012 959 658
ROP	27 100 391 701	48 092 961 232	7 795 679 042	15 318 019 534
Összesen:	286 458 091 730	189 964 980 550	100 027 522 299	71 759 927 227

2.4 A KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ SWOT ELEMZÉSE

Belső Tényezők – Erősségek	Belső Tényezők – Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budapest főváros, régiójával együtt az ország és a Kárpát-medence nemzetközi jelentőségű gazdasági (pénzügyi, kereskedelmi, szolgáltatási) és társadalmi térszervező ereje, közigazgatási központja ▪ A multinacionális vállalatok és külföldi működő tőke aránya kimagasló ▪ Kedvező telephely, ipari és innovációs park kínálat a vállalkozások (például logisztika) számára ▪ A régióban koncentrálódik az ország tudásbázisa, felsőoktatási, K+F és innovációs potenciálja ▪ A kreatív iparágak, szerzői jogi tevékenységek aránya jelentős ▪ A foglalkoztatottak aránya és képzettségi szintje magas ▪ Koncentrált egészségügyi kapacitás a fővárosban ▪ Aktív és fejlett civil szektor ▪ Kedvező nemzetközi és országos megközelíthetőség (autópálya csomópont, reptér, kikötő) ▪ Nemzetközi közlekedési-szállítási útvonalak kereszteződése ▪ Vonzó természeti adottságok (tájképi szépség, termálvízkinccs, Duna) ▪ Épített környezet történelmi, kulturális gazdagsága 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A régióon belüli (Budapest-Pest megye) gazdasági fejlettségbeli különbségek nagyok, ▪ Duális gazdasági szerkezet, a multinacionális és helyi vállalkozások elszigeteltsége, gyenge együttműködése, ▪ A nagyvállalatok és helyi vállalkozások együttműködésének hiányai ▪ KKV-k üzleti ismeretei, innovációs készsége, IKT eszközellátottsága, finanszírozási lehetőségei hiányosak ▪ Vállalkozások és kutatók közötti együttműködés gyenge ▪ Minőségi turizmus feltételei hiányosak ▪ A közintézmények, közterületek akadálymentesítése nem megoldott ▪ A hajléktalanság problémája a fővárosban koncentrálódik ▪ Kiegyenlítetlen és kapacitáshiányos egyes közszolgáltatások hozzáférése Pest megyében ▪ Korszerűtlen, nagy létszámú bentlakásos intézmények ▪ A fővárosi közúthálózat túlterhelt ▪ A haránt-irányú közlekedési kapcsolatok és a mellékúthálózat szerkezeti és kapacitásbeli hiányosságai (például M0, Duna-hidak) ▪ A közösségi közlekedés minősége (elavult járműpark, pontatlanság, túlszűfoltosság, hiányos átszállási kapcsolatok) nem megfelelő ▪ A vasút és a városi kötőtpályás rendszerek összeköttetése, elővárosi vasúti közlekedés hiányos a fővárosban és az agglomerációban ▪ A burkolt utak minősége nem megfelelő ▪ A kerékpárút-hálózat, vízi-turizmust támogató infrastruktúra hiányos a régióban ▪ A természeti értékek, zöldterületek, ivóvízbázis fokozott terhelése, ▪ Leromlott állapotú lakásállomány a fővárosban
Külső Tényezők – Lehetőségek	Külső Tényezők – Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beutazó turizmus első számú célterülete a főváros, jelentős nemzetközi kereslet ▪ Duna adottságainak jobb kihasználása ▪ Nagy vásárlóerővel rendelkező belső (lakossági, üzleti) piac ▪ Innováció-közvetítő szerep Kelet-DK-Európa felé ▪ Kreatív gazdaság, környezeti ipar jelentős 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A regionális versenytársak (Bécs, Pozsony, Prága) erősödése ▪ A régióon belüli egyenlőtlen gazdasági fejlődés fokozódása ▪ A főváros népességének további öregedése, a munkaképes korúak arányának csökkenése ▪ A társadalmi szegregáció fokozódása ▪ Környezetszennyezéssel terhelt barnamezős területek

<p>növekedési potenciálja</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Idős korosztály fogyasztói szerepének erősödése ▪ az EU újabb bővülése révén új geopolitikai szerepvállalásra nyílik lehetőség ▪ Növekvő a kereslet a komplex, környezetkímélő beruházások, logisztikai és telephelyi szolgáltatások (pl intermodális logisztika, ipari parkok) iránt 	<p>környezeti kockázatot jelentenek</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A romák élethelyzetének megoldatlansága ▪ A képzett munkaerő elvándorlása Nyugat-Európába ▪ Az ingázók számának és utazási igényének növekedése ▪ Az egyéni közlekedés részarányának növekedése ▪ A fiatalok esetében devianciák kialakulása ▪ A vízháztartási problémák fokozódása a régióban (például Homokhátság) ▪ A külső gazdasági folyamatokkal szembeni nagyfokú érzékenység
---	--

A SWOT elemzés összefoglalásaként megállapítható, hogy a Közép-magyarországi régió fejlődésében a tudásalapú gazdaság fejlődésében a legfőbb problémát a KKV-k hiányos üzleti ismeretei, gyenge innovációs készsége, hiányos IKT eszközellátottsága és finanszírozási lehetőségei, valamint a vállalkozások és kutatók közötti gyenge együttműködés jelenti. Az elérhetőség vonatkozásában a legfőbb kihívás a különböző közlekedési rendszerek integrálása, a haránt-irányú közlekedési kapcsolatok és a mellékúthálózat szerkezeti és kapacitásbeli hiányosságainak pótlása és a közösségi közlekedés minőségének javítása. A fővárosi turisztikai vonzerő fokozása, a természeti adottságok kiaknázása, a természeti értékek, zöldterületek, ivóvízbázis terhelésének, károsodásának ellentételezése fontos záloga a régió vonzereje növelésének. A humán infrastruktúra fejlesztését kívánja a hozzáférés javítása a kiegyenlített és kapacitáshiányos közszolgáltatásokhoz a régió bizonyos területein. A tudatos várospolitikai és területhasználat révén csökkenthető a városi szegregálódás, a szennyezett iparterületek nagysága és fokozható a régió településeinek gazdasági attraktivitása.

3 STRATÉGIA

JÖVŐKÉP

A régió hosszú távú, a 2007-2013-as tervezési perióduson túlmutató jövőképe a következőképpen fogalmazható meg:

A Közép-magyarországi régió Budapesttel és a körülötte elhelyezkedő megyével egymás erőforrásaira támaszkodva, megtartva fejlődési ütemét, Kelet-Közép-Európa egyik vezető régiójává vált, ugyanakkor a fenntarthatósági kritériumokat gazdasági, környezeti és társadalmi vonatkozásban egyaránt teljesítve a Kárpát-medencei térség meghatározó gazdasági, társadalmi, kulturális szervező erejévé fejlődött.

A régió az információs társadalom fejlesztésében kihasználta regionális versenyelőnyét, és tevékeny részt vállalt a vívmányok Délkelet-európai közvetítésében. A tudásalapú emberi erőforrás- és gazdaságfejlesztés az üzleti szolgáltatásokra, a kutatás-fejlesztésre, a kulturális gazdaságra és a szabadidő gazdaságra koncentrál. A régió, mint kreatív hely, a minőség elvein nyugvó, élhető lakó- és munkakörnyezetet biztosít az itt élők számára.

3.1. Az operatív program fejlesztési stratégiája

A Közép-magyarországi régió stratégiáját adottságaira alapozva határoztuk meg. Ezek alapján jelen vannak a tudásalapú gazdaságra épülő fejlesztés meghatározó pillérei, a multinacionális vállalatok és külföldi működő tőke kimagasló aránya, a régióban koncentrálódó hazai tudásbázis, a foglalkoztatottak magas aránya és képzettségük kiemelkedő színvonala. Ezek révén Budapest és térsége nemzetközi gazdaságszervező szerepének kialakítása és az európai gazdaságba való szerves bekapcsolódása már megtörtént. A Dél-kelet-európai térség felé való közvetítő szerepének erősítése és stabilizálása, a térségben betöltött nemzetközi szerepvállalásának erősítése a Közép-magyarországi régió fejlődési lehetősége. A tudás-ipar, a high-tech iparágak, a magas hozzáadott értéket előállító tevékenységek és a magasan kvalifikált munkaerő meglétéből adódó előnyök kihasználásának ösztönzése mind hozzájárulnak ehhez a szerepvállaláshoz. A régióban azonban még nem elég intenzívek a tudásbázis pillérei közötti kapcsolódások. A cégek nem érdekeltek a fejlesztésben, alacsony az innovatív cégek száma. A multinacionális cégek nem Magyarországon fejlesztenek, a kkv-k tőkeszegények. A finanszírozási problémák jelentősek. A tudásbázis háromszöge még nem működik, a háromszög csúcsait alkotó elemek már a helyükön vannak, de közöttük a kapcsolat még szakadozott, gyenge.

A Közép-Magyarországi régió nemzetközi és országos megközelíthetősége kedvező, nemzetközi közlekedési, szállítási útvonalak kereszteződésében fekszik. Ugyanakkor szükséges a közlekedési kapcsolatok modernizációja, transzverzális irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztése, integrált közlekedési rendszer kialakítása a közösségi és környezetbarát közlekedés fejlesztése. Az élhető régió és agglomerációja megteremtése az átfogó környezetgazdálkodás és az integrált környezeti tervezés segítségével, a funkcióvesztett területek revitalizálása, a válságterek rehabilitációja, a zöldterületek védelme és lehetőség szerinti növelése révén valósítandó meg.

Ugyanakkor a stratégia figyelembe veszi a régió belüli gazdasági fejlettségbeli különbségeket, és a Pest megyei területek fejlesztésére kiemelten fogalmaz meg célokat és

eszközöket. Ennek keretében fontos a humán ellátórendszerek hozzáféréseinek biztosítása mind az agglomeráció területén, mind a Pest megyei kistérségekben. Meg kell teremteni a kistérségek relatív versenyképességének feltételeit, elő kell segíteni elérhetőségüket, és támogatni a gazdasági fejlődés és üzleti környezet kedvező alakulását.

Mindezen stratégiai megfontolások alapján a Közép-Magyarországi operatív program átfogó célként a Közép-Magyarországi régió nemzetközi versenyképességének növelése a fenntartható fejlődés elvének érvényesítése mentén célt fogalmazza meg. Az átfogó cél elérését segítik a specifikus célok, amelyek az alábbiak: a versenyképesség meghatározó tényezőinek fejlesztése és a régió belső kohéziójának, harmonikus térszerkezetének fejlesztése.

3.2. Átfogó cél

A Közép-magyarországi régió nemzetközi versenyképességének növelése a fenntartható fejlődés elvének érvényesítése mellett

A régiónak, mint „kreatív helynek”, s egyben az ország társadalmi, gazdasági, kulturális hajtóerejének fejlesztése az ország egésze versenyképességének javítása érdekében szükséges. Az operatív program célja, hogy a főváros adottságait kihasználva a Közép-magyarországi régió versenyképessége nemzetközi viszonylatban erősödjön, a fenntarthatóság elvének érvényesítése mellett.

A nagy vásárlóerővel rendelkező belső piac, a nemzetközi cégek agglomerációban elhelyezkedő regionális központjai, az innováció-közvetítő szerep erősítése (Kelet-és Dél-kelet-Európa irányába) jelentik e szerepvállalás alapját. További lehetőséget jelent a Duna turisztikai és közlekedési adottságainak kihasználása, és a termálvízkészlet megfelelő hasznosítása. Budapest Kelet-Közép-Európa regionális kulturális és kereskedelmi központjává válhat hosszú távon, a rendelkezésre álló fejlesztéspolitikai eszközök megfelelő felhasználásával.

Fontos szempont, hogy a tudásalapú társadalom és tudásgazdaság fejlesztésére fókuszálás mellett, figyelembe véve a főváros népességének előregedő tendenciáját, a humán infrastruktúra, az elérhetőség fejlesztése és a környezet fejlesztése is kiemelt figyelmet kapjon. Egyúttal figyelembe kell venni a régióban zajló, területileg egyenlőtlen gazdasági fejlődést, tudatában kell lenni annak, hogy a nagyvállalatok többségükben nem kapcsolódnak be a helyi gazdaságba, hogy a településeknek erősebbek a gazdasági, mint a környezetvédelmi érdekei. Ez a rendelkezésre álló fejlesztéspolitikai eszközök megfelelő felhasználásával valósulhat meg.

Pest megye és Budapest fejlettségi mutatóinak különbsége, a duális szerkezet jelenléte indokolja, hogy – teret adva a szubszidiaritás elvén alapuló harmonikus és fenntartható fejlődésnek – összhangba kell hozni a méltányosságot, az ökológiai korlátokat és a versenyképességet. Az elmaradott területeket ösztönözni és segíteni kell abban, hogy a régióban összpontosuló, meglévő erősségeket kihasználva tudatosan kapcsolódjanak be a fenti cél megvalósításának hálózataiba, tekintettel a kistérségek sajátosságaira. A régió jelenlegi terheltsége igényli, hogy az EU forrásai jelentősen járuljanak hozzá az életminőség további romlásának megakadályozásához, a környezeti feltételek jobbításához. A régió tartós fejlődése, hosszú távú nemzetközi versenyképessége nem valósítható meg a fenntartható

fejlődésre való törekvés nélkül. A nagyobb környezeti terhelést eredményező tevékenységek negatív hatásait célzott környezeti beavatkozásoknak kell kompenzálnia.

Hatás indikátor: A Közép-magyarországi régió GDP/foglalkoztatott értékének változása (éves növekedés %) a 2000-2004 évek átlagához képest

Kiindulási érték: Egy foglalkoztatottra jutó GDP (ezer Ft) átlagos változása a Közép-magyarországi régióban 2000-2004 között (12%)

Célérték: 14%-os növekedés

Adatforrás: KSH

Kontextus indikátor: A Közép-magyarországi régió GDP/fő érték alapján az EU25 tagállamok régiói között létrejövő rangsorban elfoglalt helyezésének változása 2006-hoz képest (rangszám)

Kiindulási érték: A Közép-magyarországi régió GDP/fő érték alapján az EU tagállamok régiói között létrejövő rangsorban elfoglalt helyezése 2006-ban (később elérhető adat)

Célérték: 4 helyezés

Adatforrás: EUROSTAT

Mérési mód: A Közép-magyarországi régió GDP/fő érték alapján az EU tagállamok régiói közötti rangsorban 2006-ban, illetve évente 2015-ig elfoglalt helyezésének

3.3. A versenyképesség meghatározó tényezőinek fejlesztése

Budapest nemzetközi viszonylatban potenciális növekedési metropolisz-térség, versenyképességének javítása egyidejűleg segíti elő meghatározó gazdasági területeinek további fejlődését, az európai gazdasági verseny kihívásainak megfelelően, a régió foglalkoztatottságának növekedését, figyelembe véve a fenntarthatóság szempontjait. A cél Budapest és térsége gazdaságszervező szerepének hosszú távú erősítése, kapuvárosi szerepének megerősítése, tágabb nagyrégiójában, elsősorban Dél-Kelet-Európa irányába való innováció-közvetítő szerepének hangsúlyozása, a tudásipar, a high-tech iparágak, a magas hozzáadott értéket előállító tevékenységek és a magasan kvalifikált munkaerő meglétéből adódó előnyök kihasználásának ösztönzése, a humán tőke minőségének fenntartása és erősítése révén.

A gazdaság és a kutatás kooperációján alapuló tudásbázis elemei, bár többnyire egymástól elkülönülten, mára kialakultak, ami – az országban egyedülként – a fővárosban lehetővé teszi, hogy a beruházás-vezérelt gazdaság innováció-vezéreltté váljon. Így a cél elérése érdekében támogatni szükséges Budapest innováció-alapú fejlesztését, kiemelt pólus szerepének erősítését a tudásgazdaság szereplőinek (egyetemek, kutatóintézetek és a vállalati szféra) szoros együttműködése révén, a hazai K+F bázisra alapozva, a nemzetközi szinten megjelenő versenyképes, innovatív termékek létrehozásával.

A tudásalapú gazdaság – a főváros és térségének kutatás-fejlesztési és innovációs potenciáljára építve – erősítendő, fontos a tudásgazdaság szereplői közötti együttműködés ösztönzése, a gazdaság húzóerőinek és a K+F intézményeinek integrálása. A hangsúly a már meglévő intézmények minőségi fejlesztésére helyeződik, amely együtt jár a gazdaság szerkezetváltásával és új, innovatív munkahelyek létrehozásával is. A kooperáció erősítése megsokszorozza a tudásgazdaság teljesítményét, innovativitását, végső soron a gazdaságot versenyképesebbé teszi. A tudásgazdaság hatékonyságának növelése lesz a jövőben a fejlődés motorja, amelyet a régióban elsősorban a biotechnológiai ágazat, a környezetgazdálkodás, a környezetbiztonság javítása, valamint az információs és kommunikációs technológiákra

építve lehet megvalósítani Az egyetemek inkubációs jellegű támogatása, a kutató-helyek eredményeit hasznosítani kívánó, kezdő vállalkozások, valamint a kutatás-fejlesztés eredményeinek széles körű elterjesztése hozzájárul az innováció megkönnyítéséhez. A magyar kutatás-fejlesztési tevékenységet támogató, magasan fejlett infokommunikációs rendszerek és hálózatok kiépítése, valamint az e-gazdaság támogatása ugyancsak a növekedést szolgálja. A gazdaság fejlesztésének további feltétele a pénzeszközökhöz való hozzáférés biztosítása. A régió fentiekben bemutatott egyedülálló innovációs adottságai miatt indokolt a kutatás-fejlesztésre fordítható kiadások növelése. A gazdaság fejlesztésének további feltétele a pénzeszközökhöz való hozzáférés biztosítása. A régió nemzetközi versenyképességének növeléséhez hozzájárul a régió magas hozzáadott értéket produkáló gazdasági szektorainak fejlesztése, mint például a kreatív és kulturális gazdaság, a környezetipar, az alkonygazdaság, valamint a nemzetközi gazdasági kapcsolatok erősítése.

A Közép-magyarországi régió humán közszolgáltatási szektorának fejlesztése az emberi erőforrások minőségének javításával a gazdaság versenyképességének, ezáltal a tartós növekedésnek, az aktivitás növelésének meghatározó tényezője. A munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének fokozása az oktatás és képzés gazdasággal való kapcsolatának erősítése révén valósítható meg. A humán erőforrásba való beruházás növelése a magasabb színvonalú oktatás és szakképesítés révén nagymértékben növeli a minőségi képzettséggel rendelkező aktív munkavállalói létszámot. A foglalkoztatottság növelése érdekében fontos a munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások, a felnőttképzés, szakképzés, elsősorban a térségi integrált szakképző rendszerének piaci igényeknek megfelelő fejlesztése. A felsőoktatás terén a műszaki és természettudományi karok fejlesztése járul hozzá a tudásgazdaság erősítéséhez. A minőségi élet, a foglalkoztatásban való hosszú idejű bentmaradás érdekében az egészségügyi ellátás és a szociális védelmi rendszerek korszerűsítése, infrastrukturális feltételeinek fejlesztése meghatározó jelentőségű. Budapesten az ellátottsági mutatók messze az országos átlag felettiek. Az ellátás minőségi javításával, a járóbeteg-szakellátás és fekvőbeteg ellátás magasabb szintű biztosításával kíván a program hozzájárulni a humán erőforrásba való befektetéshez.

A természeti és kulturális értékek fenntartható fejlesztése, turisztikai célú hasznosításukkal jelentősen hozzájárul Budapest gazdasági teljesítményének növekedéséhez. A régió vonzerejét fokozó turisztikai attraktivitás szempontjából meghatározó a beutazó turizmus elsősorban célterületének számító Budapest turisztikai kínálatának fejlesztése amely összekapcsolja a régió más kiemelt turisztikai területeivel (például Dunakanyar, Gödöllő környéke, Ráckevei Duna), így integrált kínálatként jelenik meg. A főváros jó földrajzi helyzetéből és a kulturális örökség gazdagságából fakadó relatív kedvező versenypozíciójának megtartása érdekében szükséges a főváros kiemelt turisztikai desztinációihoz kapcsolódó minőségi fejlesztések támogatása. Az ország versenyképességének erősítését szolgálják a régióban megvalósuló, magas hozzáadott értéket generáló, kiemelt jelentőségű kulturális fejlesztések is.

A nemzetközi versenyképesség fokozásának fontos feltétele a régió elérhetőségének, a nemzetközi közlekedési és szállítási útvonalakhoz (TEN) való csatlakozásának fejlesztése. A gazdaság versenyképességének javításához elengedhetetlen a régió közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése. A hálózat hiányosságainak pótlására szükséges a haránt irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztése – a Duna-hidakat is beleértve. A közösségi közlekedés versenyképessége elsősorban a kötőpályás rendszerek minőségi feltételeinek javítása, valamint a környezetkímélő szállítási lehetőségek fejlesztése révén biztosítható. A

környezetileg fenntartható közlekedési módok térnyerésének támogatása felöleli a tömegközlekedési létesítményeket, a mobilitási terveket, a csomópontok biztonságának növelését és a nem motorizált közlekedés egyéb létesítményeit.

Hatás indikátor: A külföldi tőkebefektetések növekedése a régióban székhellyel rendelkező vállalkozások jegyzett tőkéjét tekintve a 2003-2004 évek átlagához viszonyítva (kumulált %)
Kontextuális érték: Egy foglalkoztatottra jutó külföldi tőkebefektetések (ezer Ft) átlagos értéke a Közép-magyarországi régióban 2000-2003 között (1.550.000 Ft/fő)
Célérték: 10%-os növekedés
Adatforrás: KSH
Mérési mód: A 2003-2004 években az egy foglalkoztatottra jutó külföldi befektetés átlagos értékének (ezer Ft/fő) növekedése összevetve a 2012-2013 évek egy foglalkoztatottra jutó külföldi befektetés értékének (ezer Ft/fő) értékével (kumulált %)

3.4. A régió belső kohéziójának és harmonikus térszerkezetének fejlesztése

A cél a hozzájárulás a régió belső kohéziójának erősítéséhez és a kiegyensúlyozottabb térszerkezet kialakításához, valamint a régió fővároson túli városainak fejlesztése, alközpontokként való megerősítése. Kiemelt figyelmet kap a harmonikusan és fenntartható módon működő agglomerációs rendszer megteremtése. A régió 31 városának jelentős része az agglomerációban található. Cél, hogy ezek a települések képesek legyenek környezetük számára egyrészt a közszolgáltatási funkciókat biztosítani, másrészt a helyi gazdasági aktivitást növelni, és foglalkoztatási lehetőségeket kínálni. A régió városhálózatának további kisvárosai esetén is fontos, hogy környezetükre kiterjedő térszervező hatásuk erősödjön. A harmonikusabb térszerkezethez hozzájárul az érintett települések és településrészek illetve szervezetek intézményesült együttműködésének megteremtése, valamint a helyben történő munkavégzés ösztönzése. Cél a régió belüli fejlettségi különbségek csökkentése, a leszakadó aszónai, nagykátai, ceglédi, monori és szobi kistérségek felzárkóztatása, a vidéki térségek gazdasági sokféleségének támogatása is.

Kiemelt figyelmet kap a Közép-magyarországi régió belső fejlettségi különbségei kapcsán a regionális versenyképesség javítása, a helyi gazdasági kezdeményezések támogatása, a régió belüli fejlettségi különbségek csökkentése a Pest megyei területek részleges felzárkóztatásának megvalósítása érdekében. Pest megye perifériális területeinek fejlesztésében a területfejlesztés eszközeit más módon, eltérő hangsúlyokkal, preferenciákkal kell alkalmazni, mint a metropolisz térségben. Ennek eszközei elsősorban a fejlett üzleti tanácsadáshoz való hozzáférés, a beszállítói válás és hálózatos együttműködés kialakítása, valamint a termeléshez szükséges infrastruktúra elemeinek kiépítése. A KKV-k jövedelemtermelő képességének javítása terén a régióban területi preferenciák bevezetése indokolt. Az elmaradott kistérségek kis és közép-vállalkozásainak versenyképessége azon vállalkozások támogatásával növelhető, amelyek termelő tevékenységet folytatnak, és fejlesztéseik nyomán a foglalkoztatás további bővítése várható.

A Közép-magyarországi régióban jelenleg is léteznek közlekedési szempontból hátrányos helyzetűnek tekinthető települések, ahonnan a lakosok számára jóval több időt és költséget jelent a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés. Számukra a közösségi közlekedés viszonylatának és járműveinek korszerűsítése, illetve a települési összekötő utak állapotának

és hálózatának javítása szükséges. A belső elérhetőség mellett fontos kihasználni a határ menti kapcsolatokban rejlő lehetőségeket.

A cél elérése érdekében kiemelt figyelmet kap a régió vonzerejének fenntartható fejlesztése, a turisztikai attraktivitás fokozása és a vonzó természeti-táji környezet kialakítása. A Közép-Magyarországi régió versenyképességének növelése hosszú távon csak a fenntarthatóság, a környezetvédelmi szempontok figyelembevételével, a természeti és táji értékek megőrzésével és fejlesztésével biztosítható. Mind a főváros és agglomerációja, mind a régió további térségei vonatkozásában kiemelt figyelmet igényel az élhető környezeti feltételek biztosítása, a környezetvédelem és a növekedés közötti egyensúly biztosítása.

A környezetvédelmi beavatkozások sorában a fejlesztéseket a környezetgazdálkodási rendszerek előmozdítására, a tiszta technológiák KKV-k körében történő elterjesztésére és a szennyezett területek rehabilitációjára kell koncentrálni. A fenntartható termelés és fogyasztás érdekében szükségesek a környezetipart segítő, a szemléletformálást támogató intézkedések. Mind Pest megye, mind Budapest természeti és kulturális értékeinek fenntartható fejlesztésénél kiemelt szempont az érintett térségek megújulása és a fejlesztések munkahelyteremtéshez való hozzájárulása. Pest megye természetvédelmi fejlesztéseit komplex természetvédelmi és tájvédelmi programok kialakításával, ill. a Budapest körüli zöld gyűrű megmaradt részeinek rehabilitációjával lehet megvalósítani. A természeti és kulturális értékek fenntartható fejlesztése, turisztikai célú hasznosításukkal a régió, elkülönítetten Budapest és Pest megye gazdasági teljesítményének növekedéséhez is hozzájárul. Pest megyében a turisztikai vonzerővel rendelkező helyeken (például Dunakanyar, Gödöllő és térsége, a Ráckevei (Soroksári) Duna üdülőkörzete stb.) a megfelelő turisztikai termékínálat kialakítása a cél. Ennek érdekében elsősorban a turisztikai vonzerő kiaknázásához kapcsolódó turisztikai infrastruktúra fejlesztése indokolt.

A Közép-magyarországi régió humán közszolgáltatási szektorának fejlesztése jelentős mértékben hozzájárul a régió belső kohéziójának megteremtéséhez. A közszolgáltatások elérhetőségét, minőségi javítását, az alapellátást biztosító intézmények integrált fejlesztése, kistérségi, mikrotérségi, multifunkcionális centrumok kialakítása biztosíthatja a leghatékonyabban. Az integrált központok legalapvetőbb (egészségügyi, szociális, gyermekjóléti, oktatási, kulturális stb.) szolgáltatásait a kistérség, mikrotérség lakossági szükségleteinek függvényében kell meghatározni. Az alapellátást nyújtó közszolgáltatások fejlesztése elsősorban a funkcióhiányos agglomerációs övezetben és a hátrányos helyzetű kistérségekben indokolt. Ez kiterjed a közoktatási infrastruktúrára, az alapellátást nyújtó szociális és egészségügyi infrastruktúrára. A bentlakást nyújtó intézmények esetében a fejlesztések alapvetően nem a férőhelyek bővítésére, hanem a korszerűbb ellátási formák elterjesztésére, a nagy létszámú intézmények kiváltására, korszerűsítésére irányulnak. A belső elérhetőségnek elsősorban a közszolgáltatásokat nyújtó térségközpontok elérhetősége során van jelentősége. A gyermekek, fiatalok sikeres társadalmi integrációja érdekében szükség van olyan közösségi terekre, játszóterekre stb., ahol értelmes és tartalmas szabadidős programok szervezhetők, és a devianciák megelőzése már a legkorábbi életszakasztól megvalósulhat.

A Közép-magyarországi régió település-hálózata, városi térségei fejlesztésének a versenyképesség növelését, valamint a gazdaságilag legerősebb főváros mellett a városi hálózat további szereplőinek megerősítését, és ezáltal harmonikusabb fejlődését kell szolgálnia. A térségszervező szerepet játszó városok meghatározott részén megvalósuló integrált település-rehabilitációs akciók támogatása hozzájárul a gazdasági és társadalmi

szempontból hátrányos helyzetű településközpontok és településrészek vonzó környezetének kialakításához. A fejlesztések során a harmonikus térszerkezet érdekében megvalósítandó a települések identitást erősítő fejlesztéseinek támogatása is.

A funkciómegosztáson alapuló fenntarthatóan harmonikus térszerkezet fejlesztése és a régió belső kohéziójának javítása érdekében tehát a fejlesztéseket a periférikus térségek elérhetőségének javítására, a régió turisztikai vonzerejének fejlesztésére, a természeti és táji környezet védelmére, a humán közszolgáltatások, ellátórendszerek fejlesztésére, továbbá a városok és települések megújítására kell koncentrálni.

Hatás indikátor 1.: Egy foglalkoztatottra jutó bruttó jövedelem-egyenlőtlenség indexe a Közép-magyarországi régióban a kistérségek szintjén

Kiindulási érték: Egy foglalkoztatottra jutó bruttó jövedelem-egyenlőtlenség indexe a Közép-magyarországi régióban 2004-ben a kistérségek szintjén (23,2%)

Célérték: változatlan marad a 2009. évi szinten

Adatforrás: KSH

Mérési mód: A Közép-magyarországi régióban a kistérségek szintjén mért bruttó jövedelem-egyenlőtlenség index 2013-ban összevetésre kerül a relatív szórás módszerével.

Hatás indikátor 2.: A foglalkoztatottság Közép-magyarországi régió kistérségeiben mért egyenlőtlenségeinek változása (%)

Kiindulási érték: A foglalkoztatottsági ráta 2002-2004 között a Közép-magyarországi régió kistérségei szintjén vett egyenlőtlenség-indexének átlagos értéke (77%)

Célérték: változatlan marad a 2009. évi szinten

Adatforrás: KSH

Mérési mód: A munkanélküliségi ráta Közép-magyarországi régió kistérségeiben 2011-13 években mért egyenlőtlenség-index értékeinek átlaga összevetésre kerül a súlyozott relatív szórás módszerével.

Eredmény indikátor 1.: Egy vállalkozásra jutó bruttó hozzáadott-érték (ezer Ft)

egyenlőtlenség index átlagos értéke a Közép-magyarországi régióban 2002-04 között a kistérségek szintjén (47%)

Célérték: változatlan marad a 2009. évi szinten

Adatforrás: KSH

Mérési mód: A Közép-magyarországi régióban a kistérségek szintjén mért egyenlőtlenség index 2013-ban összevetésre kerül a relatív szórás módszerével.

A specifikus célok megvalósítása érdekében az operatív program az alábbi prioritások megvalósítását tűzi ki célul:

- **A tudásalapú gazdaság fejlesztése**
- **A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése**
- **A régió vonzerejének fenntartható fejlesztése**
- **A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése**
- **Városi-települési infrastruktúra megújítása**

3.5. Területi dimenzió

Integrált Városfejlesztési Stratégia

A fejlesztések jelentős hányada várhatóan a városokban, térségi központokban fog megjelenni, hiszen ezeken a területeken sűrűsödnek a társadalmi-gazdasági folyamatok, tevékenységek. Fontos, hogy a fejlesztések integráltan szolgálják a városfejlődést és olyan fejlődést generáljanak, amelyben a városok élhető lakókörnyezetet biztosítanak, élő társadalmi-gazdasági élettel rendelkezzenek és dinamizálják térségüket, vonzáskörzetüket. A városoknak a regionális fejlődés valós motorjaivá kell válniuk, amelynek keretében aktívan képesek térségük dinamizálására.

A régió városhálózatának fejlesztésének fő fókuszai

Cél Budapest kiemelt fejlesztési pólus húzóerejének növelése: Budapest és térsége nemzetközi gazdaságszervező szerepének és az európai gazdaságba való szerves bekapcsolódásának, kapuvárosi szerepének megerősítése, a tudás-ipar, a high-tech iparágak, a magas hozzáadott értéket előállító tevékenységek és a magasan kvalifikált munkaerő meglétéből adódó előnyök kihasználásának ösztönzése, nemzetközi turisztikai és kulturális központ szerep erősítése, az élhető város és agglomerációja megteremtése az átfogó környezetgazdálkodás és az integrált környezeti tervezés segítségével, a funkcióvesztett területek revitalizálása, a válságterek rehabilitációja, a zöldterületek védelme és lehetőség szerinti növelése révén, közlekedési kapcsolatok modernizációja, transzverzális irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztése, integrált közlekedési rendszer kialakítása a közösségi és környezetbarát közlekedés fejlesztése, az érintett települések és településrészek és szervezetek intézményesült együttműködésének megteremtése, illetve javítása.

A megyére máig jellemző az agglomerációs és periférikus területek kettőssége. A fejlettségi különbségi szintek közötti határok ugyanakkor egyre kevésbé élesek az agglomeráció fokozatos terjedésének és az ipari-logisztikai beruházások Budapest körüli szélesedő övezetének köszönhetően. A periférikus területek elmaradása egyre inkább a tudásbázis és a szolgáltatások terén jelentkezik.

Agglomeráció településeinek fejlesztési iránya

Cél a harmonikusan és fenntartható módon működő agglomerációs rendszer megteremtése, kiegyensúlyozottabb térszerkezetet eredményező alközpontok fejlesztése révén és a fővárost övező ökológiai és rekreációs zöld gyűrű kialakításával, valamint a helyben történő munkavégzés ösztönzésével.

A szuburbanizációs folyamat következtében a Budapest környéki települések lakóinak száma jelentősen megnövekedett, ugyanakkor a kiköltözöttek nagyrészt továbbra is Budapestre járnak dolgozni, és ott veszik igénybe a szolgáltatásokat. Az ingázó életforma megterhelő a családok részére. Ennek érdekében szükséges a megnövekedett népességszámhoz illeszkedő kapacitásnövelés az óvodai, iskolai, szociális és egészségügyi ellátásban.

Az agglomerációs települések fő fejlesztési iránya a településközpont nélküli, kiterjedt településeken a központi funkciót ellátó városközpont területi kialakítása városrehabilitációs akciók keretében.

Kistérségek központjainak funkcionális megújítása

Az agglomeráción kívül eső települések szórtaabb eloszlása egyértelműbb települési vonzáskörzetek lehatárolását teszi lehetővé. A központok száma alacsony, ugyanakkor a városi funkciójú települések komplexebbek, önállóbban látják el városi funkcióikat. Nagyvárosi jellegű intézménnyel Vác, Gödöllő és Szentendre rendelkezik, de a többi város is rendelkezik azzal az intézményi és magasabb szintű szolgáltatási háttérrel, amely a piaci viszonyok között egy települést központi helyé tesz. A fejlesztésekkel cél a kistérségi központi funkciót betöltő települések funkciógazdagságának növelése és funkcióellátásának erősítése.

A belső városi problémáknak, a városok élhetőségi, társadalmi-környezeti szempontjainak kiemelt szerepet kell kapniuk. A leromlott, vagy leromlással fenyegetett városrészek fejlesztése, a társadalmi kirekesztés problémájával veszélyeztetett, vagy azzal küzdő városi területek rehabilitációja továbbra is fontos hangsúlyt kap.

Az élhető város érdekében a közösségi terek fizikai rehabilitálásával, az épületek renoválásával, a környezetminőség jobbításával (zöldterületek, szabadidő-területek, hulladék- és vízgazdálkodás, energiatakarékosság, tömegközlekedés)

A társadalmi kohézió biztosítására a közbiztonság növelése, a szociális és kulturális integráció támogatása a veszélyeztetett vagy hátrányos helyzetben levő közösségek számára (bevándorlók, nők, fiatalok, roma lakosság), diszkrimináció leküzdése és jobb szolgáltatások biztosítása

A városi szempontok integráltsága helyi szinten érvényesülhet leginkább, szükséges ezért a városok felkészülése a fejlesztésekre, amelynek során olyan integrált városfejlesztési tervek készülnek, amelyek szervesen illeszkednek a regionális programhoz. A városi területekre hosszú távú fejlesztési tervek készítése, különösen ahol a tervek előfeltételei a privát befektetők mobilizálásának a leromlott területek rehabilitálására, valamint a közösségi-privát együttműködésnek.

A főbb szempontok a városfejlesztési koncepció vonatkozásában:

- integrált megközelítés (koncentráció elvének érvényesítése, azaz kis területre több intézkedés összekapcsolása a hatás maximalizálása érdekében)
- a városokat térségükkel, vonzáskörzetükkel integráltan kezelő stratégiai célokon alapul
- a közösségi (EU és állami) és privát hozzájárulások mobilizálása
- a fejlesztési akcióterületek kiválasztásának transzparenciája
- erős helyi partnerség, a lakosság számára az átláthatóság biztosítása, valamint az adminisztráció egyszerűsítése

A városfejlesztési beavatkozások megvalósításában fontos szerepet játszik a magántőke mobilizálása, megtérülő fejlesztések esetén visszatérítendő támogatások alkalmazása. Az operatív program lehetőséget teremt az EIB, CEB hitelkonstrukcióival megvalósuló városfejlesztési alapok városfejlesztési beavatkozásokba való bevonására.

Vidéki térségek revitalizációja: elmaradott kistérségek

A vidéki térségek egyre inkább felértékelődő belső adottsága, amely egyúttal a versenyképesség növeléséhez is hozzájárul, a nyugodt, egészséges lakókörnyezet, amely az alacsony népsűrűségből és beépítettségéből, a civilizációs és környezeti ártalmakkal többnyire kevésbé terhelt környezetből, valamint a gazdag természeti, táji örökségből, a természeti területek magas arányából ered. A régióban nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, hegy és dombvidékek, jelentősebb vízfelületek, értékes vizes élőhelyek találhatóak.

A vidéki térségek jelentős része gazdag kulturális értékekben, hagyományokban, és igen sokszínű kulturális és épített örökséggel rendelkezik. A kulturális örökség, mint helyi erőforrás, a táji és térségi egyediség hordozója, ezért fontos szerepet játszik a fejlesztési irányok meghatározásában. A különleges, egyedi adottságokra épülő helyi kezdeményezések nemcsak a térségi kötődés erősödéséhez és az értékvédelemhez, de a turisztika potenciál növeléséhez is hozzájárulnak. A vidéki térségek fejlesztésének ezért alapvetően a gazdag kulturális és épített örökség, természeti adottságok, az ebből fakadó nyugodt életkörnyezetben rejlő lehetőségek kihasználására, valamint a helyi közösségek fokozódó aktivitására és együttműködési készségére kell irányulnia.

Budapest és Pest-megye perifériális települései közötti fejlettségbeli különbség, a vidékies térségek lemaradása az elmúlt másfél évtizedben a terület- és vidékfejlesztési politika törekvései ellenére növekedett. A legnehezebb helyzetben a jellemzően összefüggő térségeket alkotó kisebb települések és tanyás térségek (például Homokhátság) vannak.

Mindezeket figyelembe véve a régió vidékies (rurális) térségeiben – a fenntartható fejlődés szempontjainak figyelembevételével – a helyi, térségi adottságokra építő termékek és szolgáltatások integrált fejlesztése a cél, az újjáéledő helyi társadalmak kezdeményezéseire alapulva, az alábbiak szerint:

- a természeti és kulturális táji értékekben gazdag területeken a helyi értékek és erőforrások fenntartható hasznosítása;
- a Duna-Tisza-közi Homokhátság teljes területén a népesség helyben tartása, a természet degradációs folyamatainak megállítása a helyi adottságokhoz illeszkedő mezőgazdasági termelés biztonságának vízgazdálkodási, tározási, infrastrukturális intézkedésekkel történő megőrzésével, a ritkán lakott agrártérségek, gazdaságok fejlesztésével, a szükséges agrárszerkezet-váltással, valamint a hátság kedvezőtlen vízgazdálkodásának helyreállításával;
- A Középvölgy-Duna-völgy komplex fenntartható fejlesztésének sávja

3.6. Horizontális politikák érvényesítése

Környezeti, társadalmi, gazdasági fenntarthatóság biztosítása

A regionális operatív program fejlesztéseinek a régió fenntarthatósága kialakítását kell szolgálnia. A regionális fenntarthatóság megteremtése érdekében a régióknak a lehető leghatékonyabban kell felhasználniuk belső anyagi és szellemi erőforrásait, és folyamatosan újabbakat kell feltárniuk. A regionális fenntarthatóság jegyében a lehető leghosszabban kell a régióknak belül tartani az anyag, energia, tőke és az információ áramlását, az áramlások ciklusait lehetőleg a régióknak belül kell zárni. A fenntartható regionális rendszer elérése érdekében a fejlesztések során törekedni kell arra, hogy a környezeti, gazdasági, társadalmi problémákat ne más régiókba exportálják, hanem azokat helyben orvosolják.

A régió hosszú távú fejlődésének biztosítása érdekében a regionális fejlesztés cél- és eszközrendszerének meg kell felelnie a fenntarthatóság elvének, az elv három dimenziójában:

- A fejlesztésnek tekintettel kell lennie környezetünk biológiai sokféleségének megőrzésére, természeti erőforrásainak megóvására és az ökoszisztémák eltartóképességére, valamint a természeti erőforrások, az épített környezet, a kulturális értékek fenntartható használatára.
- A fejlesztéseknek minél hatékonyabban kell hasznosítaniuk a régió belső erőforrásait, és képessé kell tenni a folyamatos gazdasági és technológiai megújulásra.
- A fejlesztéseknek választ kell adniuk a társadalmi kihívásokra (népességszűkülés, elöregedés, gyermek- és ifjúságvédelem, fiatal kvalifikált munkaerő elvándorlása, nemzetiségek eltűnése, biztonság), és az egészséges és biztonságos társadalom megteremtésének feladatára.

A horizontális érvényesítésen túl, a regionális fenntarthatóság megteremtését közvetlenül és célirányosan szolgálja, hogy az OP részeként megvalósul a környezetbiztonság növelése a belterületi vízrendezési, külterületi vízgyűjtő-gazdálkodási, 2000 LE alatti települések szennyvízkezelési és az azbesztmentesítési (köz- és lakóépületek) intézkedésekhez kötődően. A fejlesztések eredményeként nő a megújuló energiaforrások felhasználása és javul az energiahatékonyság, valamint a különböző szemléletformáló akciók és programok keretében nő a környezettudatosság. Fontos feladat az energiatakarékosságot és a hatékony energiafelhasználást szolgáló eszközrendszer kialakítása a termelési és a fogyasztói szférában egyaránt. A közösségi közlekedési formák fejlesztése és preferálása valódi fenntartható közlekedésfejlesztési alternatívát jelent az egyéni motorizált közlekedéssel szemben. A kis- és középvállalkozások hálózatszerű és innovációjukat ösztönző fejlesztése szintén a belső erőforrások mozgósítását, a fenntartható regionális gazdasági rendszerek kialakítását szolgálja. A közszolgáltatások elérhetőségének javítása a térségek fenntartható kiegyensúlyozottabb korösszetételű és képzettségű társadalmát vetíti előre, a helyben maradási esélyek biztosításával.

Esélyegyenlőség: területi és társadalmi kohézió erősítése

Az esélyegyenlőség – az egyenlő bánásmód (diszkrimináció tilalma) kötelező biztosítása mellett – a regionális operatív programokban négy célcsoport tekintetében érvényesítendő:

- A nők és férfiak társadalmi egyenlőségének biztosítása érdekében kiemelkedő szempont a nők foglalkoztatottságának növelése, a szegregáció felszámolása, és az egyenlő hozzáférés biztosítása.
- A beruházások megvalósításánál a regionális operatív programban figyelembe kell venni a fogyatékkal élő és megváltozott munkaképességű emberek speciális szempontjait, valamint biztosítani kell a projektek eredményeihez való egyenlő hozzáférést elsősorban a fizikai és kommunikációs akadálymentesítéssel.
- A romák társadalmi integrációjának elősegítése tekintetében a regionális operatív program kiemelt figyelmet fordít a társadalmi, gazdasági szegregáció felszámolására, a pozitív diszkriminációra, a kulturális identitás megőrzésére és az egyenlő hozzáférés biztosítására a komplexitás és az integráció elve mentén. Az oktatási szegregáció csökkentése, valamint az esélyegyenlőség biztosítása tekintetében kulcsszerep hárul az esélyegyenlőség-elvű támogatáspolitikára, amelynek révén e szempontokat meghatározott kritériumok alapján minden oktatási célú beruházás kapcsán érvényesíteni kell.
- A nemzeti kisebbségek egyenlő esélyeinek biztosítása tekintetében a regionális operatív program kiemelt figyelmet fordít a nemzeti kisebbségek által hordozott és ápolott, veszélyeztetett kulturális értékek központba helyezésére a nemzeti kisebbségek által lakott térségek fejlesztése során, a kisebbségek kulturális identitásának megőrzése, az egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében.

A horizontális érvényesítésen túl, az esélyegyenlőség megteremtését közvetlenül és célirányosan szolgálja, hogy a ROP részeként megvalósul a hátrányos helyzetű régiók és kistérségek elérhetőségének javítása, humán infrastrukturális beruházások jönnek létre, ezáltal javítva a kedvezőtlen szociális helyzetű társadalmi csoportok esélyeit. A település rehabilitáció részeként megvalósul a leromlott városrészek, valamint a munkaerőpiacról kiszorult, szociálisan hátrányos helyzetű társadalmi rétegek által lakott városrészek megújítása, ami jelentősen hozzájárul életkörülményeik javításához. Az integrált oktatást megvalósító alapfokú oktatási-nevelési intézmények infrastrukturális fejlesztése elősegíti a sajátos nevelési igényű gyerekek társadalmi integrációját.

Regionális együttműködés ösztönzése

A területiség szempontja a regionális operatív programban egyrészt a fejlesztések megfelelő területi hatásainak megkövetelésében, másrészt az ÚMFT-ben rögzített térhasználati elvek érvényesítésében nyilvánul meg.

A területi hatások figyelembevétele megköveteli, hogy a fejlesztések illeszkedjenek az országos területpolitika célrendszerhez.

- Az OP térhasználati elvei egyaránt szolgálják az esélyegyenlőséget, a fenntarthatóságot, az értékmegőrzést, a biztonságot és a hatékony területhasználatot. A fejlesztések szolgálják:
- a nem megújuló erőforrások védelmét, a barnamezős területhasználatot,
- a közkinccset képező természeti és kulturális értékek, illetve a közszolgáltatások elérhetőségét, hozzáférhetőségét és akadálymentesítését,
- esélyegyenlőséget, fenntarthatóságot, értékmegőrzést, biztonságot érvényesítő telephelyválasztást, területi közigazgatás és a közszolgáltatás-szervezést,
- a helyi erőforrások hatékony és fenntartható kihasználását,
- a helyi környezettudatosság elmélyítését, a táji értékek iránti felelősségérzet erősítését,
- a mindennapos utazásra fordított idő csökkentését, az utazási idő hasznosítását, az utazás biztonságát és fenntarthatóságát, az egyéni motorizált közlekedés csökkentését, a közlekedés és áruszállítás környezeti, műszaki, közbiztonsági kockázatának csökkentését.

3.7. A Program illeszkedése az európai uniós és hazai tervdokumentumokhoz

Lisszaboni Stratégia

A megújult Lisszaboni Stratégia fényében a Közösségi Stratégiai Iránymutatások is a növekedést és munkahelyeket helyezik előtérbe. A lisszaboni célkitűzésnek megfelelően, a KMOP a versenyképességet teszi első helyre és hozzá kíván járulni a gazdasági aktivitás növekedéséhez.

Közösségi Stratégiai Iránymutatások (CSG)

Iránymutatások (CSG)	Közép- Magyarországi OP
Prioritások	
A tagállamok, régiók és városok vonzerejének növelése a megközelíthetőség	A régió vonzerejének fejlesztése prioritás A versenyképesség keretfeltételeinek

javításán, megfelelő minőségű és szintű szolgáltatások biztosításán, valamint a környezeti potenciál megőrzésén keresztül	fejlesztése prioritás
Az innováció, vállalkozókészség és a tudásgazdaság növekedésének támogatása kutatási és innovációs kapacitásokkal, ideértve az új információs és kommunikációs technológiákat	A tudásalapú gazdaság innováció és vállalkozásorientált fejlesztése prioritás
Több és jobb munkahely megteremtése minél több ember foglalkoztatásával illetve a vállalkozási tevékenységek vonzóvá tételével, valamint a munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének és a humántőke befektetések növelésével	A tudásalapú gazdaság innováció és vállalkozásorientált fejlesztése prioritás A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése prioritás

A növekedés és munkahelyteremtés előfeltétele, hogy megfelelő infrastruktúra (közlekedési, környezeti, energetikai) álljon a vállalkozások rendelkezésére. A másodrendű közlekedési kapcsolatok, TEN-T hálózatok összekötésének támogatása mellett a Közép-magyarországi regionális OP a közösségi közlekedés jelentőségét emeli ki, amely a környezeti fenntarthatósághoz is hozzájárul.

„A tudásalapú gazdaság innováció és vállalkozásorientált fejlesztése” prioritás a CSG második iránymutatásához kapcsolódik („Tudás és innováció a növekedésért”). A prioritás kiemelten kíván támogatni olyan feladatokat, mint például a K+F szektor fejlesztése.

A humánerőforrás fejlesztés és a közszolgáltatási szektor fejlesztése prioritások kapcsolódnak a harmadik iránymutatáshoz („Több és jobb munkahely”). A prioritások CSG ajánlásainak megfelelően támogatják a teljes foglalkoztatást célzó foglalkoztatáspolitiká megvalósítását, a társadalmi és területi kohézió erősítését, az oktatási és képzési rendszerek új kompetencia-követelményeknek megfelelő átalakítását, a munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének javítását, illetve az egészséges munkaerő megtartását. A jelenlegi országos feladat-megosztás alapján a humánerőforrás fejlesztés ESZA-típusú fejlesztései országos ágazati programban kerülnek megvalósításra, míg a közszolgáltatási szektort érintő ERFA-típusú fejlesztések a KMROP-ban.

Hazai politikáknak való megfelelés

A Közép-Magyarországi OP cél- és prioritásrendszere a területfejlesztési törvény (1996. évi XXI. törvény) és az országos tervek figyelembe vételével került kidolgozásra, mint:

- Országos Területfejlesztési Konceptió
- Nemzeti Stratégiai Referenciakeret.

A Közép-Magyarországi ROP egyértelműen hozzájárul a területfejlesztési politika – Országos Területfejlesztési Konceptióban (OTK) megfogalmazott – átfogó céljainak megvalósításához.

A KMOP az OTK középtávú területi céljai közül elsősorban a „Versenyképes metropolisz térség megteremtését” szolgálja, amelybe beleértendő a főváros pólus szerepe, csakúgy mint az „elmaradott térségek, külső és belső perifériák felzárkóztatása”. A Közép-magyarországi régió esetében a régiós szinten kirajzolódó perifériákra kell koncentrálni. Az „országos

jelentőségű, integrált fejlesztési térségek és tématerületek” közül a régiót a „Duna-mente” és a „termásvíz- kincs hasznosításának” térségei érintik, amelyek a KMOP kiemelt területei között is megjelennek. Szintén kiemelt terület a Duna-Tisza-közi Homokhátság, amely a „Rurális térségek területileg integrált fejlesztése” célhoz kapcsolódik.

A KMOP cél- és prioritás rendszere összhangban van az Új Magyarország Fejlesztési Tervvel.

Új Magyarország Fejlesztési Terv	Közép-Magyarországi OP
Prioritások	
A gazdaság fejlesztése	A tudásalapú gazdaság innováció és vállalkozásorientált fejlesztése
A közlekedés fejlesztése	A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése
A társadalom megújulása	Humánereforrás-fejlesztés a munkaerő-piaci igényeknek megfelelően
Környezet- és energiafejlesztés	A régió vonzerejének fejlesztése prioritás
Területfejlesztés,	A KMOP, a területfejlesztés céljait szolgálja.
Államreform	Elektronikus helyi közigazgatási infrastruktúra

Nemzeti Reform Program	Közép-Magyarországi OP
A NAP-ban szereplő iránymutatások	Prioritások
A kutatás-fejlesztés (K+F) ösztönzése, a kutatás-fejlesztési célú beruházások növelése és javítása, különösen a magánszektorban (7. iránymutatás) Az innováció minden formájának ösztönzése (8. iránymutatás) Az ipari szektor kompetitív előnyeinek erősítése (10. iránymutatás) Versenyzőbb üzleti környezet kialakítása és az üzleti kezdeményezések ösztönzése a jobb szabályozáson keresztül (14. iránymutatás) Vállalkozói kultúra terjesztése és a kis- és középvállalatokat támogató környezet kialakítása (15. iránymutatás)	A tudásalapú gazdaság innováció és vállalkozásorientált fejlesztése
Az elérhetőség javítása az infrastruktúra fejlesztésén és minőségének javításán keresztül (16. iránymutatás)	A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése
Több és hatékonyabb segítség az álláskeresőknél és a hátrányos helyzetűeknek (19. iránymutatás) Korszerű foglalkoztatási szolgálat (20. iránymutatás) A munkaerőpiac igényeihez igazodó oktatás és képzés (24. iránymutatás)	Humánereforrás-fejlesztés a munkaerő-piaci igényeknek megfelelően
Az erőforrások fenntartható használatának ösztönzése, a környezetvédelem és a növekedés közti szinergiák erősítése (11. iránymutatás)	A régió vonzerejének fejlesztése prioritás

Koherencia a Közép-magyarországi régió stratégiai programjaival

Közép-magyarországi régió 2007-13-as Stratégiai Terve	Közép-Magyarországi OP
<p>A Régió gazdasági versenyképességének növelése: az innováció, a kutatási-fejlesztési kapacitás bővítése, erősítése</p> <p>az ország legfontosabb turisztikai vonzerejének fenntartható hasznosítása</p> <p>régió természetes csomópontja a nyugati és keleti, délkeleti közlekedési, áruszállítási kapcsolatoknak, ezen lehetőség kiaknázása</p>	<p>Tudásalapú gazdaság fejlesztése: K+F és innováció fejlesztése Vállalkozások fejlesztése, technológiai modernizáció ösztönzése</p> <p>A régió vonzerejének növelése: A turisztikai vonzerő fejlesztése</p>
<p>Társadalmi kohézió erősítése</p> <p>mindenki számára elérhető esélyteremtő oktatás továbbá új típusú foglalkoztatási lehetőségek az ellátórendszer illesztése a népesség elhelyezkedéséhez</p> <p>A humán szolgáltatások színvonalának emelése</p>	<p>Humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése: Egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése Társadalmi befogadást segítő infrastruktúra fejlesztése Közoktatási intézmények infrastruktúra fejlesztése</p>
<p>Élhető régió megvalósítása</p> <p>környezetvédelmi infrastruktúrák teljes kiépítése</p> <p>a szennyező anyagok környezetbe való jutásának megakadályozása</p> <p>a vízbázisok, a természeti területek, zöldfelületek hathatósabb védelme</p> <p>új közlekedési kapcsolatok kiépítése (elsősorban haránt irány), a közösségi közlekedés színvonalának és elérhetőségének nagymérvű javítása, az alternatív közlekedési módok lehetőségeinek megteremtése</p> <p>identitást erősítő közösségi terek kialakítása, a nagyvárosi leszakadó, szlömösödő térségek, a lakótelepek, a romló állagú belső kerületek, a jellegtelen és funkciójukat veszített külső kerületi központok rehabilitációja, funkcióbővítése meghatározó</p> <p>a lakóhelyhez közeli ügyintézés lehetősége, a jobb minőségű ellátásokhoz történő könnyebb hozzájutás</p>	<p>A régió vonzerejének növelése: Természeti környezet rehabilitációja Környezetvédelmi szolgáltatórendszer fejlesztése Versenyképesség keretfeltételeinek megteremtése: A közösségi közlekedés működési feltételeinek javítása</p> <p>Alternatív, környezetkímélő közlekedési módok térnyerésének támogatása</p> <p>Települések megújítása: Integrált, szociális típusú rehabilitáció Települési központi területek fejlesztése az identitást erősítő funkciók előtérbe helyezésével</p>

Budapest középtávú fejlesztési programja

Budapest középtávú fejlesztési programja	Közép-Magyarországi OP
<p>Hatékony város érdekében:</p> <p>Az innovativitás, a tudásváros funkció erősítése</p> <p>kis- és középvállalkozások fejlesztése, elsősorban a technológia-intenzív iparágak és a húzóerőt jelentő klaszterek vonatkozásában</p> <p>A régió szakképzési struktúrájának átalakítása</p> <p>Informatikai háttérfejlesztések a közigazgatásban és az oktatásban</p>	<p>Tudásalapú gazdaság fejlesztése: K+F és innováció fejlesztése Vállalkozások fejlesztése, technológiai modernizáció ösztönzése</p> <p>Humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése: Munkaerőpiaci részvételt támogató infrastruktúra fejlesztése</p>
<p>Élhető város érdekében:</p> <p>A közösségi és környezetbarát közlekedés előnyben részesítése</p> <p>Lakó- és közterületi rehabilitáció felgyorsítása</p> <p>Komplex hulladékgyűjtés kialakítása</p>	<p>Versenyképesség keretfeltételeinek megteremtése: A közösségi közlekedés működési feltételeinek javítása</p> <p>Alternatív, környezetkímélő közlekedési módok térnyerésének támogatása</p>

Budapest kulturális életének dinamizálása A zöldfelületi ellátottság növelése Turisztikai fejlesztések – fürdőfelújítások, belvárosi kiskereskedelmi fejlesztések és kapcsolódó marketingtevékenység a főváros idegenforgalmi potenciáljának növelésére. Városrehabilitáció a barnamezős területeken	A régió vonzerejének növelése: A turisztikai vonzerő fejlesztése Természeti környezet rehabilitációja Környezetvédelmi szolgáltatórendszer fejlesztése Települések megújítása: Barnamezős területek megújítása
Szolidáris város érdekében: szociális városrehabilitáció programja Kórházi- és szakorvosi ellátás regionális reformja akadálymentesítési programja Az oktatás egyenlőtlenségeinek csökkentése	Humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése: Egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése Társadalmi befogadást segítő infrastruktúra fejlesztése Közoktatási intézmények infrastruktúra fejlesztése Települések megújítása: Integrált, szociális típusú rehabilitáció

Pest megyei területfejlesztési stratégia

Pest megyei területfejlesztési stratégia		Közép-magyarországi operatív program
Átfogó cél	Életminőség javítása	A Közép-Magyarországi régió nemzetközi versenyképességének növelése a fenntartható fejlődés elve mellett
Részcélok:	<ul style="list-style-type: none"> - Kiegyenlítés – Pest megye periferikus térségeinek felhúzása a fejlettebb kistérségek szintjére - Versenyképesség javítása - Irányított, tervszerű fejlesztés 	- A régió belső kohéziójának és harmonikus térszerkezetének fejlesztése
Speciális célok	<ul style="list-style-type: none"> - Tudásbázis-fejlesztés - Partnerség fejlesztés - EU források maximális hasznosítása a fejlődés meggyorsítása érdekében 	-
Ágazati célok/ Prioritások	<ul style="list-style-type: none"> - Térségfejlesztés: település, környezet - Gazdaságfejlesztés - Humánerőforrás-fejlesztés - Infrastruktúrafejlesztés 	<ul style="list-style-type: none"> - Vállalkozások fejlesztése, helyi gazdasági kezdeményezések - A régió belüli közlekedési kapcsolatok fejlesztése - Környezetvédelem, természeti környezet rehabilitációja - Közszolgáltatások hozzáféréseinek fejlesztése - Települési területek megújítása

Budapest Fejlesztési Pólus program

Budapest Fejlesztési Pólus program célja	Közép-Magyarországi operatív program
A tudásgazdaság szereplői közötti együttműködés ösztönzése, a gazdaság húzóerőinek és a K+F intézményeinek integrálásán alapuló stratégia. a már meglévő intézmények minőségi fejlesztése, amely együtt jár a gazdaság szerkezetváltozásával, s új, innovatív munkahelyek létrehozásával is. A kooperáció erősítése megsokszorozza a tudásgazdaság teljesítményét, innovativitását, végső soron a gazdaságot versenyképesebbé teszi.	Tudásalapú gazdaság fejlesztése: K+F és innováció fejlesztése Cél: A kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység erősítése a régióban, hogy Magyarország gazdasága a tudás alapú gazdaság irányában alakuljon át.

<p>A Budapest Fejlesztési Pólus térsége a Budapesti agglomeráció (ez esik egybe a metropolisz térséggel, és ez ad lehetőséget a policentrikus fejlesztésre).</p> <p>Ennek révén van esély Budapest központi szerepkörének erősítésére az európai metropoliszok hálózatában, a kelet-közép-európai térségben, a Kárpát-medencében. Így válhat Budapest egyik fontos központjává a kelet-közép-európai (Bécs-Prága-Brno-Pozsony-Győr-Budapest) növekedési pólusnak.</p>	
---	--

Koherencia a kapcsolódó ágazati stratégiákkal

Koherencia a kapcsolódó ágazati stratégiákkal	Közép-Magyarországi operatív program prioritásai
Versenyképességi koncepció külgazdasági stratégia a készülő, elfogadás előtt álló olyan szakpolitikai stratégiákkal, mint a KKV fejlesztési stratégia, a kutatásfejlesztés és innovációpolitikai stratégia és az Iparpolitikai koncepció.	Tudásalapú gazdaság fejlesztése
Közlekedéspolitikai koncepció	Versenyképesség keretfeltételeinek megteremtése
Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia Energiapolitikai koncepció (elfogadása folyamatban),	A régió vonzerejének növelése
A szociális védelemről és a társadalmi összetartozásról szóló nemzeti stratégiai jelentés 2006–2008 (előkészületben), Egészségügyi fejlesztéspolitikai koncepció (EFK),	Humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése
Országos Területfejlesztési Koncepció	Települések megújítása

KMOP kapcsolódása más operatív programokhoz

A Közép-magyarországi régió operatív programjához kapcsolódó operatív programok:

- ERFA forrású Elektronikus közigazgatás operatív program (EKOP)
- ESZA forrású Társadalmi megújulás operatív program (TÁMOP) és az Államreform operatív program (ÁROP);
- Kohéziós Alapot kezelő Közlekedés operatív program (KÖZOP) és a Környezet és energia operatív program (KEOP)

Elektronikus közigazgatás operatív program (EKOP)

Az EKOP tartalmazza a közép-magyarországi régió államigazgatási szerveinél tervezett informatikai jellegű beavatkozásokat, míg a Közép-Magyarország Operatív Program a régió önkormányzatainál megvalósítható informatikai fejlesztéseket öleli fel.

Emellett az EKOP-ból kerülnek finanszírozásra a régióban megvalósuló, de országos kihatású elektronikus közigazgatási fejlesztések is.

Társadalmi megújulás operatív program (TÁMOP)

A TÁMOP a KM OP-ban 3 típusú tevékenységet végez, támogat:

1. OP céljának megvalósulásához szükséges fejlesztések, humán erőforrás fejlesztési beruházások

2. Más régiókban és a KM OP-ban egyaránt megvalósuló fejlesztések intézményi háttérének biztosításához a Budapest-központú, ámde országos intézményrendszer átalakításához, reformjához kapcsolódó fejlesztések
3. KM specifikus, illetve alapvetően versenyképességet növelő ESZA fejlesztések

Államreform operatív program (ÁROP)

Az ÁROP-ból kerülnek finanszírozásra a közép-magyarországi régió közigazgatási szerveinél (államigazgatás és önkormányzatok együttesen) megvalósítani szándékozott szervezetfejlesztési és humán erőforrás-fejlesztési beavatkozások. Ilyen típusú fejlesztéseket a KMOP nem tervez.

Közlekedés operatív program (KÖZOP)

A KMOP átfogó és specifikus céljai összhangban vannak a KÖZOP célrendszerével (Az elérhetőség javítása a versenyképesség növelése és a társadalmi-területi kohézió erősítése céljából; A közösségi közlekedés fejlesztése). A KÖZOP prioritási tengelyei és a KMOP 2. prioritási tengelyének intézkedései, művelet típusai kapcsolódnak egymáshoz (lásd táblázat).

A KMR-ben megvalósuló közlekedési infrastruktúra-fejlesztések közül, a Kohéziós Alapból támogathatókat (közúti, vasúti és folyami TEN vonalak, a kötőpályás városi és elővárosi közlekedés, intermodális csomópontok) a KÖZOP tartalmazza.

A KMR ERFA forrásból finanszírozott közlekedési fejlesztések a KMOP keretében valósíthatók meg, amelyek kapcsolódnak a KÖZOP 2. Térségi elérhetőség javítása (például TEN vonalakhoz csatlakozó közúthálózat, összekötő utak) és 4. Városi és elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése prioritási tengelyéhez (például közlekedési szövetségek, forgalomirányítási rendszerek, tömegközlekedési járműpark, parkolók, stb), illetve a Közép-magyarországi régió specifikus fejlesztési igényeihez (például települési utak, kisvasutak, kerékpárutak, dunai személyhajó kikötők). A KMR területén levő tervezett főúti fejlesztések KMOP keretében történő megvalósítása a főúthálózat egységes fejlesztését eredményezik.

A KÖZOP és KMOP prioritások, művelet típusok kapcsolódása			
KÖZOP (KA/ERFA)		KMOP (ERFA) 2. prioritási tengely: A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése	
Prioritási tengelyek	Indikatív Művelet típusok	Intézkedések	Indikatív Művelet típusok
Az ország és a régiók központok nemzetközi elérhetőségének javítása (KA)	- TEN vasút, - TEN közút, - TEN folyami (Duna), - (+ kapcsolódó intelligens rendszerek) fejlesztése	-	-
Térségi elérhetőség javítása (ERFA)	- 115 kN fejlesztés - TEN-hálózatra csatlakozó utak, összekötő utak,	A régió külső elérhetőségét javító közlekedési infrastruktúra fejlesztése	- TEN vonalakhoz csatlakozó 1,2,3 számjegyű főutak (például M4 gyorsforgalmi út)
		A régió belüli közlekedési kapcsolatok fejlesztése	- mellékúthálózat (4,5. szj.), - haránt irányú közlekedési kapcsolatok, - települési elkerülő és belterületi utak, - földutak szilárd burkolattal való ellátása, - hidak
Közlekedési módok	- közlekedési módok közötti	-	-

összekapcsolása, gazdasági központok intermodalitásának és közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése (ERFA)	váltás elősegítése, - logisztikai központok, ipari parkok bekapcsolása a fő közlekedési (közút, vasút, légi és vízi közlekedés) hálózatba		
Városi és elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése (KA)	- kötöttpályás városi és elővárosi közlekedési infrastruktúra, - intermodális csomópontok	A közösségi közlekedés működési feltételeinek javítása	- Budapesti Közlekedési Szövetség (BKSZ), kistérségi közlekedési szövetségek, - közlekedési rendszerek elektronizálása - utastájékoztatói, forgalomirányítási rendszerek, - járműpark modernizálása, bővítése - P+R, B+R parkolók létesítése, a parkolási feltételek javítása, - az intermodális csomópontok kialakítása, - akadálymentesítés
-	-	Alternatív, környezeti mőködési módok térnyerésének támogatása	- kerékpárutak, kerékpárforgalmi hálózatok és kapcsolódó infrastruktúra, - Duna, mint személyhajózási közlekedési folyosó (kikötők fejlesztése, személyforgalmi hajók korszerűsítése,) - kisvasutak

Környezet és energia operatív program (KEOP)

A KEOP keretében a Kohéziós Alap közreműködéssel megvalósuló fejlesztések esetén a KMR is ugyanolyan kedvezményezett, mint a másik 6 régió, tehát ezen prioritási tengelyekhez (Egészséges, tiszta települések, Vizeink jó kezelése, Hatékonyabb energiafelhasználás) tartozó fejlesztések a KMR-ben is a KEOP-ból finanszírozhatók.

A Strukturális Alapokból rendelkezésre álló ERFA forrásokat a KMR csak a KMOP keretében használhat fel, ezért a KMOP által támogatott környezeti fejlesztések egy részét a KEOP ERFA típusú prioritási tengelyeinek (Természeti értékeink jó kezelése, A megújuló energiaforrás-felhasználás növelése és a Fenntartható termelési és fogyasztási szokások ösztönzése) művelettípusai adják.

A KMOP környezeti fejlesztéseinek másik körét, a Konvergencia régiók esetében is a Regionális Operatív Programok hatáskörébe utalt tevékenységek képezik:

- A településrehabilitáció részeként: a kulturális örökség védelme, megőrzése, belterületi utak pormentesítése, települési zöld területek közösségi célú revitalizációja, új zöldterületek kialakítása, belterületi fásítás, belterületi bel- és csapadékvíz-rendezés, szennyvízkezelési rendszerek hálózatrekonstrukciós munkái
- A 2000 Le alatti agglomerációk és települések szennyvízkezelése, vegyes műszaki megoldásokkal, a természetközeli szennyvíztisztítás és a szakszerű egyedi szennyvízelhelyezés kislétesítmények előnyben részesítésével az Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Program részeként; a települési folyékony hulladékok tengelyen történő elszállítása és kezelésének megoldása
- A település-rehabilitáció és gazdaságfejlesztés részeként, barnamezős beruházásokhoz kapcsolódva a szennyezett területek kármentesítése

- Ökoturisztikai fejlesztések (nemzeti parkokhoz, vízügyi igazgatóságokhoz, gyűjteményes növénykertekhez, egyéb védett területekhez kapcsolódóan)
- Lakossági energiatakarékossági intézkedések (integrált városrész-rehabilitáció keretében)
- Környezetbarát térségi közlekedési rendszerek kialakítása
- Helyi természeti értékek védelme és megismertetése, fejlesztésekhez kapcsolódó környezeti szemléletformáló programok. A Zöld Pont irodák hálózatának bővítése, valamint regionális környezetinformatikai központok, környezeti adattárházak létrehozása.
- Magán vagy önkormányzati tulajdonú lakóházak, középületek azbesztmentesítése, beleértve az azbeszttartalmú szigetelések biztonságos eltávolítását, és az így keletkező hulladékok biztonságos kezelését, valamint ártalmatlanítását.
- Vizeink mennyiségi és minőségi védelme intézkedés regionális jelentőségű vízvédelmi területeken:
 - Meder rehabilitáció a „jó állapot” elérése érdekében – vízpótlás, vízminőség javítása, rehabilitáció (vízfolyások- tározó építés és rekonstrukció, meder és hullámtér rehabilitáció, tavak, holtágak, mellékágak)
 - Bányászati tevékenységhez kapcsolódó rekultivációs állami feladatok; Veszélyes, illetve szennyezőanyagok (a 219/2004. Korm. rendeletek szerint) elhelyezése esetén az előírásoknak megfelelő műszaki védelmi rendszerek kialakítása.)
 - Vízvisszatartás, vízpótlás, vízvisszatáplálás a „jó állapot” elérése érdekében (a belvízzel, mint vízkészlettel való gazdálkodás fejlesztése, térségi vízvisszatartás, vízpótlás, tározás, vízrendszer rehabilitáció)

3.7. Ex-ante és Stratégiai Környezeti hatásvizsgálat

Ex-ante összefoglaló

A Közép-Magyarországi Operatív Program ex-ante értékelését a közbeszerzési eljárás keretében kiválasztott Terra Studio Kft. – KSZI Kft. konzorcium végzi. Az értékelés a vonatkozó európai uniós iránymutatások alapján, a megbízó Nemzeti Fejlesztési Ügynökséggel, valamint a Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökséggel és tervező Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium munkatársaival egyeztetett szerkezetben és tartalommal, meghatározott ütemezés szerint készült; a munka 2006 júniusában indult.

Az értékelési feladat az ÖTM és az NFH munkatársainak bevonásával, az NFH koordinálása mellett zajlott oly módon, hogy sor került az OP prioritásában érintett tervező munkatársakkal is szakértői megbeszélésekre.

2006 szeptemberében készült el az értékelés első munkaközi változata. A helyzetfeltárás és a SWOT analízis értékelése a ROP 2006. július 3-i, a stratégia értékelése pedig az OP 2006. szeptember 5-i változata alapján készült.

A jelenlegi értékelési munka alapját a 2006. november 30-i változat képezte, amelyben figyelembe vették az első ex-ante értékelések megállapításait, a köztes OP változatokra adott értékelői véleményeket, és a brüsszeli egyeztetéseken megfogalmazott elvárásokat. A 2006. november 30-i OP változat tartalmazza a közben lezajlott partnerség révén összegyűlt észrevételeket, valamint a Közép-Magyarországi Regionális Területfejlesztési Tanács véleményét.

A terv belső konzisztenciája az értékelés alatt sokat fejlődött, különösen a helyzetértékelés és a stratégia közötti összhangnak az erősítésére volt szükség, ami strukturális és tartalmi változásokat is igényelt. Az észrevételek figyelembevételével és átvezetésével megteremtődött az összhang a dokumentum elemei között, a helyzetértékelés tagolása igazodik a stratégia logikájához. Az OP célrendszere átláthatóbb lett, az átfogó és specifikus célok és a célokhoz tartozó prioritások összeegyeztethetők. A beavatkozások közötti átfedéseket megszüntették.

Az értékelő szerint a meghatározott prioritások a régióban relevánsak, valóban a legfontosabb problémákat fedik le, a stratégia a régió valós helyzetén alapul. A helyzetfeltárás átfogó képet ad a régió helyzetéről, rávilágít a területi különbségekre, konfliktusokra. A bemutatott adatok jó jellemzését adják a regionális folyamatoknak, pozitívként értékeli az ex-ante értékelő, hogy az egyeztetési folyamatban nemzetközi mutatókkal is kiegészült a dokumentum.

Néhány esetben előfordul, hogy a helyzetértékelés nem a rendelkezésre álló legfrissebb adatokat alkalmazza, ennek ellenére a legtöbb esetben alkalmas arra, hogy a prioritásokat megalapozza

Ugyanakkor a fejlesztési igényeket nem minden területen bizonyítják megfelelően.

Egyes prioritások alatt a forrásokhoz képest – a szűkítések ellenére – még mindig nagy számú, és nagy költségigényű intézkedést jelenítenek meg (például turisztika, környezetvédelem). A felsorolt intézkedések relevánsnak tekinthetők, a források nagysága miatt azonban az intézkedések egy részénél várhatóan nem lehet érdemi eredményt elérni. A helyzetelemzés a nagyszámú intézkedéshez kapcsolódóan igyekszik minden szükségletet, problémát feltárni, azonban minden intézkedés megalapozottságát a helyzetértékelő fejezet így sem tudja bizonyítani. Az egyes prioritásokhoz rendelt nagyszámú, egymáshoz lazán kapcsolódó intézkedések nem teszik lehetővé, hogy prioritás szinten olyan indikátorokat alkalmazzanak, amelyek minden egyes intézkedés hatását képesek mérni.

A célok, prioritások egymással konzisztensek. A régió a „regionális versenyképesség és foglalkoztatás” célkitűzés alá tartozik, ennek ellenére az OP sok olyan intézkedést is tartalmaz (például környezet- és természetvédelmi intézkedések, közlekedésfejlesztés, humán közszolgáltatások), amelyek csak közvetve támogatják a versenyképességet. Ezek azonban valóban a régió kiemelkedő problémái, így szükségszerűségük nem vitatható.

A források időben meredeken csökkenő mértéke miatt a források felhasználásának, sikeres lekötésének kockázata magas. Az egyes prioritások céljának elérése pedig a rendelkezésre álló források nagysága miatt kockázatos. Emellett némi kockázatot látunk egyes prioritásokhoz rendelt indikátorok mérhetőségét, érzékenységét illetően. Néhány esetben az indikátorok hiányosak. A végleges OP változatban még javasolt az indikátorrendszer pontosítása.

A dokumentum formailag, szerkezetileg megfelel a vonatkozó EU rendeletnek és a CSG kritériumainak. A dokumentum a külső koherencia szempontjából megfelelő, kapcsolódik a regionális, nemzeti és közösségi politikákhoz, és az OP legújabb változata ennek bemutatását is tartalmazza. A koherenciát tehát érzékelhetően erősítették a program tervezői, megjelenítik a szektorális célokhoz és az ágazati OP-k hoz való kapcsolódást is.

A megvalósítás intézményrendszere az átadott anyag tanúsága szerint alaposan, pontos eljárásrenddel van kialakítva, ugyanakkor az eljárásrendben nem jelennek meg a régió, és a versenyképességi OP sajátosságai.

SKV összefoglaló

A fenntarthatóság és a környezeti szempontok érvényesítésének elősegítése céljából és a jogszabályi előírások⁹ teljesítése érdekében az NFÜ gondoskodott az operatív programokra vonatkozó stratégiai környezeti vizsgálatok (SKV) elkészítéséről. A környezeti vizsgálat célja, hogy az ex-ante értékelőkkel és a társadalmi partnerekkel együttműködve elősegítse az ÚMFT operatív programjainak készítése során a környezeti és komplex fenntarthatósági szempontok integrálását, érvényesítését. Az NFH nyílt közbeszerzés keretében a Respect Kft. által vezetett konzorciumot¹⁰ választotta ki a feladat elvégzésére. A DAOP SKV készítésének lebonyolítása a BFH Európa Projektfejlesztő és Tanácsadó Kft-nek volt a feladata a konzorciumon belül.

Az SKV jelentés alapjául szolgáló tematika június 19-én megvitatóra került és 30 napos határidővel véleményezhető volt. A meghívott civil, tudományos élet és kormányzati szervezet képviselők részt vettek a fórumon és egy részük írásban is élt a véleményezési lehetőséggel.

Az SKV az elfogadott módszertan és tematika szerint az egyeztetési napló és személyes egyeztetések keretében készült a tervezőkkel együttműködve.

Az elkészült SKV jelentés 2006. november 14-től elérhető az NFÜ honlapján (www.nfu.hu), illetve az ÚMFT környezeti értékelésének és az operatív programok SKV jelentésének partnersége honlapon (<https://www.smartportal.hu/respect/index.php/index.php>). Az Európai Unió és a hazai jogszabályok által előírt, valamint társadalmi igényként is felmerülő társadalmi partnerség érdekében a társadalmi partnerek számára az NFÜ egyeztetési lehetőséget biztosít, részben a környezeti értékelést végzők közreműködésével biztosított internetes véleményezési lehetőségen, részben szervezett partnerségi fórumokon keresztül. Az KMOP SKV partnerségi egyeztetésére 2006. november 30-án, az összes regionális OP-al közösen volt lehetőség, illetve az érintett régióban december 1-én tartottunk eredményes regionális fórumot Budapesten. Az egyeztetési fórum meghívottai „Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról” szóló 2/2005 (I.11.) Korm. rendeletben meghatározott környezetért felelős szervek, valamint országos és regionális környezeti és társadalmi elkötelezettségű civil szervezetek. A fórummal kapcsolatos információk is elérhetők a széles nyilvánosság számára az ÚMFT környezeti értékelésének és az operatív programok SKV jelentésének partnersége honlapon. November 23-án az Országos Környezetvédelmi Tanács is megvitatta a készítők részvételével az egyes környezeti vizsgálatokat.

A társadalmi és hatósági egyeztetések során az KMOP környezeti vizsgálatával kapcsolatosan érkezett megállapítások megerősítették az SKV jelentés megállapításait és kisebb kiegészítésekkel szakmainak jónak, elfogadhatónak ítélték a jelentést.

A Közép-magyarországi Operatív Program esetében az SKV készítői a vonatkozó EU direktívának és egyéb szakmai standardoknak megfelelően, a környezeti és társadalmi partnerek aktív bevonásával vizsgálták a jelenlegi program környezeti jellemzőit, a környezet alapállapotát és a program különböző fokú megvalósulásával prognosztizálható trendeket, hatásokat, különböző környezetpolitikákkal való kapcsolatát, és tettek javaslatokat a programban a környezeti szempont erőteljesebb megjelenítésére.

Az értékelés fő megállapításként elmondható, hogy a program szemlélete az SKV folyamat során elmozdult a fenntartható fejlődés irányába, felismerve, hogy a Közép-Magyarországi régió jelenlegi állapota már túl van a környezet teherbíró képességén, és a jelenlegi, nem

⁹ *A Stratégiai Környezeti Vizsgálat az Európai Bizottság 2001/42 EK irányelvének és a 2/2005 (I. 11.) Korm. Rendelet értelmében a jelentős környezeti kihatású tervek és programok környezeti szempontú értékelésének és befolyásolásának eszköze.*

¹⁰ *A konzorcium további tagjai: Budapesti Corvinus Egyetem (Környezetgazdaságtani és Technológiai Tanszék, valamint a Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék), Környezettudatos Vállalatirányítás Egyesület és a BFH Európa Kft.*

környezettudatos működése mellett a környezettudatos szereplők versenyhátrányban vannak. A teljes program fontosnak tartja a környezetminőségre, megőrzésre vonatkozó elvárások teljesítését, a környezeti céloknak, szempontoknak a gyakorlati megvalósítását, érvényesítését. Mindeközben továbbra is alapvetően a gazdaságfejlesztésre és a foglalkoztatás bővítésre koncentrál (összhangban a „Versenyképesség és foglalkoztatás bővítése” célkitűzés elvárásaival). Ezt úgy valósították meg a tervezők, hogy a célokban jelentős mértékben integrálták a környezeti szempontot (pl. közlekedés esetén a tömegközlekedés, a gazdaságfejlesztés esetén az anyag- és energiatakarékos, Legjobb Elérhető Technikák ösztönzése, városi és települési területeken élhető környezet kialakítása, barnamezős fejlesztések ösztönzése). A környezeti szempont lehetségesnél kissé gyengébb megjelenése ma már csak a turizmus fejlesztésénél figyelhető meg, ahol elsősorban az anyag- és energiatakarékos megoldások, a környezeti audit, környezeti jelentések elkészítése, és a minőségbiztosítási rendszerek elvárása nevesítése hiányolható. Ezen prioritásban is megerősödött ugyanakkor az ökoturizmusra való törekvés.

Ezen túl azonban megjelentek, ha még nem is kellő mértékben a programban az SKV során javasolt legfontosabb horizontális szempontok. Ezeknek a további következetes, erőteljes érvényesítésére lesz szükség a pozitív hatások elérése érdekében. A programban bekövetkezett változások eredményeként várhatóan fajlagosan csökkenő természeti erőforrás igényű, és fajlagosan csökkenő kibocsátású projektek valósulhatnak meg. A régió törekszik továbbá a NATURA 2000 és a Habitat Direktíva által érintett területek ökológiai szempontjai fokozott figyelembe vételére, lehetőleg kizárva azok sérülését.

A KMOP összegzett várható környezeti hatásait azonban - a készítőktől független döntések eredményeként - csak az általános célok szintjén lehetséges megítélni, mivel sem a források belső (prioritáson belüli) felosztása, sem az indikátorok részletezettsége, sem a támogatási jogosultság részletes feltételei az OP mai struktúrája szerint nem ismertek. Ez a megvalósítás során nagyobb mozgásteret ad, ám a jelen értékelés során a környezeti hatások kevésbé pontos megítélhetőségét jelenti.

Az értékelés során ajánlások fogalmazódtak meg az indikátorok között a fenntartható fejlődés horizontális szempontja jobb mérhetőségének megjelenítésére – összhangban az EU által az SKV-val szemben megfogalmazott elvárásokkal. Az indikátorok ma két prioritásban, a tömegközlekedés és a barnamezős területek hasznosítása kapcsán jelennek meg. Pótolni, illetve az akciótervben részletezni szükséges ugyanakkor különösen a "Régió vonzerejének fejlesztése" prioritás, és a gazdaságfejlesztés és a közösségfejlesztések terén az anyag- és energia-takarékos, alacsony kibocsátású technológiák, lehetőleg a Legjobb Elérhető Technikák (BAT) köréből való alkalmazásának, illetve a megújuló energiaforrások hasznosításának, valamint a környezeti audit, jelentések, minősítő rendszerek, védjegyek megjelenése mérhetőségének biztosítása kapcsán is.

Bár a célokból a lehatárolási szükségletek miatt kikerült, a horizontális elvárások során erősen jelen maradt a megújuló energiaforrások alkalmazásának preferálása.

Szintén lehatárolási szükségletek miatt több, az SKV egyeztetése során is megerősített régiós igény, mint pl.: a környezeti tudatosság erősítésének célzott támogatása, a lakossági energiatakarékoság kérdései nem a jelen OP keretei között, hanem más Operatív Programokban kerülnek nevesítésre.

A SKV során született több javaslat az OP szerkesztési elvei miatt az Akciótervekben kerülhet kezelésre, illetve pontosításra. Az SKV javaslatai közül itt jelennek meg többek között: az anyag-, és energiatakarékos, alacsony kibocsátású, természetkímélő megoldások érdekében a BAT (Legjobb Elérhető Technikák) alkalmazása, a fenntartható városfejlesztés kritériumainak megfogalmazása, a NATURA 2000 és egyéb ökológiailag értékes területek védelme, a környezeti audit, és éves jelentések, továbbá a környezetirányítási rendszerek

széleskörű alkalmazása. Meg kell ismét említeni a környezeti szempontok mérhetőségét szolgáló indikátorok részletezése, környezeti indikátorok hangsúlyos megjelenítése feladatait, amit az OP-n túl az akcióterv szintjén lehet kezelni.

A KMOP tartalmi részletezettségét, céljai megfogalmazásának pontosságát tekintve az a határon átnyúló hatások az operatív programok szintjén, a rendelkezésre álló információk alapján nem voltak érdemben vizsgálhatóak. Ezen vizsgálat minimális feltétele lett volna a területi koncentráció, a várható hatásterületek pontosabb tervezése, bemutatása, a fentebb hiányolt környezeti indikátoroknak a részletes bemutatása, végül pedig a prioritási tengelyek belső költségvetési megoszlásának beavatkozás szintű lebontása. Mivel ezen információk főként az akciótervek készítése során kerülnek pontosításra, a határon átnyúló hatások megvizsgálásának legkorábbi lehetőségét is az akciótervekkel párhuzamosan látjuk.

A nagyprojektek határon átnyúló hatásának vizsgálta két szinten végezhető el: első szinten a vizsgálatához azon szakmai, műszaki tartalmak ismerete kell, amik alapján a projekt jellege, várható mérete, megvalósulásának pontos helye, illetve a megvalósításával elérni kívánt pontos output és eredménymutatók szükségesek. Ezek alapján eldönthető, hogy az adott nagyprojekt esetén releváns-e felvetni a határon átnyúló hatás kérdését? Amennyiben erre a válasz igen, úgy egy a fentieknél részletesebb, főleg műszaki, megvalósítási kérdésekre választ adó információtartalom alapján lehetővé válik a hatás jellegének, mértékének, módjának és kiterjedésének a vizsgálata – ám ez a szint már a környezeti hatásvizsgálat szintjét súrolja.

Javasoljuk az integrált térségi értékelések és monitoring bevezetését és alkalmazását, amelyeknek nélkülözhetetlen alapja a térségek ökológiai rendszereinek térinformatikai alapú állapotértékelése, valamint térbeli és időbeli mintázatának elemzése. A részletes értékelési szempontok és monitoring kialakítását az akciótervek mellett, azok készítésével egy időben elkészíteni javasolt SKV követő intézkedések programját tartalmazó dokumentumban szükséges rögzíteni minden operatív program esetében.

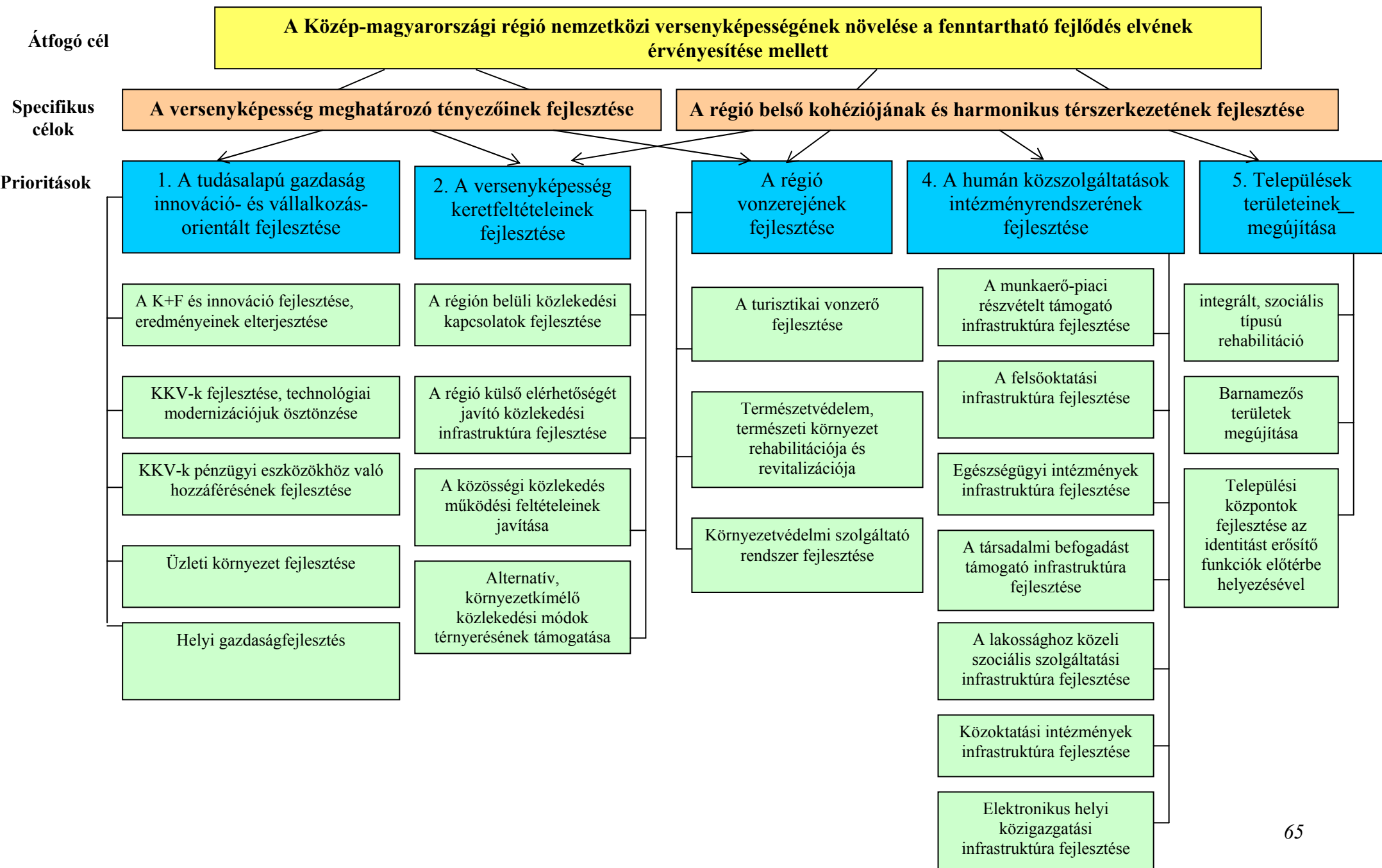
Az értékelők javasolják az integrált területi alapú értékelések és monitoring bevezetését és alkalmazását, amelyeknek alapja lehetne a térségek ökológiai rendszereinek térinformatikai alapú állapotértékelése, valamint térbeli és időbeli mintázatának elemzése. A részletes értékelési szempontokat és monitoring kialakítását az akciótervek mellett, az azok készítésével egy időben elkészíteni javasolt „SKV követő intézkedések programját” tartalmazó dokumentumban célszerű rögzíteni minden operatív program esetében.

További kívánatos feladatként – a partnerségi javaslatokat is figyelembe véve – ajánlotta az SKV az OP tervezői számára a végrehajtási rendszerben a környezeti minimum elvének megjelenítését, ennek szervezeti és kompetencia garanciákon keresztüli megfogalmazását. Ennek megfelelően a tervezők az KMOP végrehajtási fejezetében megjelenítették a horizontális politikák – köztük a fenntarthatóság – értékelését, és a fenntarthatósági minimum kritériumok alkalmazásának feltételeit.

Az SKV összességében megállapította, hogy:

- a tervezési folyamat során az KMOP pozitív irányban mozdult el a fenntartható fejlődést szolgáló Götebörgi Stratégia céljainak való megfelelés irányába, illetve jelentős előrelépés történt a környezeti szempontok integrálása terén;
- az OP a változásokat követően, az integrált környezeti szempontok mentén, az Akciótervek megfelelő kidolgozása, és a végrehajtás SKV javaslatokat is figyelembe vevő kialakítása révén várhatóan képes lesz pozitívan hatni az SKV által vizsgált dimenziókban.

A Közép-magyarországi régió célrendszere

4. PRIORITÁSI TENGELEK

4.1. A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozás-orientált fejlesztése

A prioritástengely céljai:

1. A kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység erősítése a régióban.
2. A régió területén működő vállalkozások működési hatékonyságának javítása, versenyképességük fokozása érdekében.
3. A nagy növekedési potenciállal bíró, magas hozzáadott-értékű tevékenységek fejlesztése a régióban.

A prioritástengely elsősorban „A versenyképesség meghatározó tényezőinek fejlesztése” specifikus célhoz járul hozzá, de elősegíti a régió belüli kohézió erősítését is köszönhetően a vállalkozások fejlesztésének és a helyi üzleti környezet támogatásának, valamint annak a hatályban lévő preferenciarendszernek, amelyet a visszatérítendő pénzügyi eszközökkel történő támogatásnál szem előtt tartunk.

A régió nemzetközi versenyképességének fejlesztése mellett alapvető cél, hogy a fenntarthatóság, a környezetvédelem figyelembevétele rendszerezetten és tudatosan bekerüljön a vállalatok és szervezetek működési, termelési döntéseibe, ezáltal közvetlenül csökkentve a környezeti terhelést.

A prioritástengely a tudásalapú társadalom innováció és vállalkozásorientált fejlesztéséhez az alábbi beavatkozási irányok támogatásával kíván hozzájárulni:

- **A K+F és innováció fejlesztése, eredményeinek elterjesztése**
- **A vállalkozások fejlesztése, technológiai modernizációjának ösztönzése**
- **KKV-k pénzügyi eszközkhöz való hozzáféréseinek fejlesztése**
- **Üzleti környezet fejlesztése**
- **Helyi gazdaságfejlesztés**

Javasolt (eredmény) indikátorok:

Hatás indikátor 1: A Közép-magyarországi régióban a program hatására a vállalati szektor által megtermelt bruttó hozzáadott érték (BHÉ)

Kiindulási érték: 0

Célérték: 1000 mrd Ft

Adatforrás: IH

Mérési mód: Célcsoport: vállalati szektor (esetleg: mikrovállalatok nélkül). Célcsoport-bontás: kedvezményezettek a támogatási szerződés aláírásának negyedévével a PZJ utáni 8. negyedévig változatlan áras kumulált érték

Eredmény indikátor 2. A program beavatkozásainak tulajdoníthatóan a régióban létrejövő termelő beruházások értéke

Kiindulási érték: 0

Célérték: (kidolgozás alatt)

Mértékegység: millió Ft

Adatforrás: Kedvezményezett, EMIR

Mérési mód: magánforrások a projektben, a támogatott projekt bemutatása, ill. a PZJ alapján.
Célcsoport: kedvezményezettek.

Eredmény indikátor 4.: A vállalkozások K+F ráfordításainak növekedése a program hatására

Kiindulási érték: 53414 millió Ft (2004)

Célérték: évi 14%-os átlagos reálnövekedés 2015-ig

Adatforrás: KSH, közvetett/végső kedvezményezettek Mérési mód: vállalati szektor (mikrovállalatok nélkül). Célcsoport-bontás: kedvezményezettek (közvetlenül: 1.3 intézkedésben; közvetetten: 1.1 és 1.2 intézkedésben) a támogatási szerződés aláírásának negyedévéitől a PZJ utáni 8. negyedévig.

A K+F és innováció fejlesztése, eredményeinek elterjesztése

Ezen beavatkozás célja az alacsony hazai vállalati K+F és innovációs aktivitás növelése, a létező kapacitások és eredmények jobb hasznosítása, illetve a K+F+I folyamat szereplői közötti együttműködés ösztönzése azokon a kiemelten fontos területeken, amelyekre a beavatkozás fókuszál.

Koncentrálni kell az anyag-, és energiatakarékos, egyúttal nagyobb hatékonyságú megoldásokon alapuló fejlesztésekre, a Legjobb Elérhető Technológiák széleskörű elterjesztésére.

A beavatkozáson belül kiemelt szerepet kapna néhány kiemelt tudományterület – a készülő tudomány-, technológia- és innovációpolitikai stratégia alapján – fokozott támogatásának kérdése, ezzel ösztönözve magas színvonalú kutatóhelyek létrehozását és fenntartását; a modern, koncentrált K+F infrastrukturális háttér kialakítását; a szektorok közötti és a vállalkozások közötti tudás- és technológiatranszferet; a kutatási szféra hálózatosodásának és nemzetközi kapcsolatainak bővülését; illetve a szakemberek (tovább)képzésének és a szakembercserének a folyamatát.

A tudásbázis három pillére – a felsőfokú oktatás, a K+F tevékenységek, valamint a gazdaság húzóágazatai – a fővárosban koncentrálnak. Budapesten, illetve a Közép-magyarországi régióban a gazdaság és a kutatás kooperációján alapuló tudásbázis elemei – többnyire egymástól elkülönülten ugyan – mára kialakultak. Az egyetemek, kutatóintézetek és a vállalatok közötti együttműködést szükséges erősíteni, a gazdaság húzóerőit és a K+F intézményeit integrálni. A tudásalapú gazdaságfejlesztés a már helyben lévő potenciál közötti kooperáció erősítésével dinamizálja a fővárosi agglomeráció gazdasági fejlődését: a technológiai előrettekintésre, kutatás-fejlesztésre, a magas hozzáadott-értékű, tudásintenzív termelésre, az üzleti szolgáltatásokra és a szereplők közötti kohézió erősítésére koncentrálnak. A kooperáció erősítése megsokszorozza a tudásgazdaság teljesítményét, innovativitását, végső soron a gazdaságot versenyképesebbé teszi.

Az intézkedés kiemelt feladata az egyetemek, kutatóintézetek és a vállalkozások közötti innovációs, piaciorientált kutatási és technológiai együttműködések ösztönzése (konzorciumi együttműködések keretében – vállalkozás, egyetemek, kutatóintézetek – megvalósuló kutatási projektek), és K+F központok fejlesztése, megerősítése, új technológia és termékfejlesztési módszerek támogatása által.

A vállalati szektor versenyképességének, növekedési potenciáljának fejlesztéséhez jelentősen és közvetlenül hozzájárul a vállalatok önálló K+F+I potenciál fejlesztése, illetve a technológia-intenzív vállalkozások innovációs tevékenységének ösztönzése. Ezért kiemelten fontos az önálló termék, szolgáltatás és technológia fejlesztések ösztönzése (illetve a versenyképes technológiák megvásárlása és adaptálása), az új vagy továbbfejlesztett termékek hasznosításának, piaci bevezetésének és a kapcsolódó márképítésnek az elősegítése.

Szintén kiemelt jelentőségű a szervezetenként önálló vállalati K+F egységek létrehozásának támogatása, hiszen a nagyobb KKV-k számára ez lehet a K+F tevékenységnek a vállalkozás szokásos tevékenységébe való szerves beépülésének a garanciája; a K+F és innováció-orientált nagyvállalatok számára befektetés ösztönző hatásúak lehetnek a Magyarországon található kutatási potenciálra alapozott K+F fejlesztések, ezzel hozzájárulva e potenciál további növekedéséhez.

A kutatási eredmények gyakorlati megvalósítása érdekében fontos a potenciálisan nagy eredménnyel kecsegtető ötletek felkarolása, ezért különösen fontosnak tartjuk a technológia-intenzív, innováció-orientált spin-off és start-up vállalkozások segítségét.

Az intézkedés részeként a programban megjelenik a kutatási tevékenységnek és az innovatív vállalkozásoknak fizikailag helyet adó innovációs és technológiai parkok létrehozása, valamint a meglévő intézmények fejlesztése, a megfelelő eszközpark, szolgáltatási kör és kutatási, illetve innovációs menedzser szakembergárda biztosítása által.

Ezek a projektek elsősorban, de nem kizárólagos jelleggel a Budapest Fejlesztési Pólus Programhoz kapcsolódó, a jelenleg meglévő egyetemi és kutatóintézeti kapacitásra épülő, a szükséges kutatási infrastruktúrafejlesztési projekteket jelentik, egyszerre biztosítva ezzel a fejlesztések koncentrálását, fókuszálását, valamint a területi kohézió előmozdítását.

Az így kialakított innovációs és technológiai parkok jelentősen hozzájárulhatnak nemcsak a kutatásra specializálódott vagy adott ágazatban tevékenykedő innovatív vállalkozások fejlődéséhez, hanem az innovatív ötletek generálásához és megvalósításához; az induló cégek inkubációjához; a K+F+I együttműködések és klaszter relációk mélyüléséhez; valamint közvetve a pólusokban található egyetemek külső kapcsolatainak és K+F kapacitásának fejlődéséhez is.

A Budapest Fejlesztési Pólus Program a helyi, innovatív vállalatok és szakmai szervezetek, kutató-fejlesztő bázisok, és oktatási-képzési intézmények alkotó együttműködését ösztönzi egy olyan modellben, amely globálisan is piacképes termékek és szolgáltatások egész sora révén növeli a gazdaság hazai és nemzetközi versenyképességét. A fejlesztési pólus akkor tudja gazdaság dinamizáló hatását kifejteni, ha szektorális fókusza minél több más terület számára nyújt kapcsolódási lehetőséget. A Budapest Fejlesztési Pólus Program végeredményben erre irányul: a helyi, innovatív vállalatok és szakmai szervezetek, kutató-fejlesztő bázisok, és oktatási-képzési intézmények alkotó együttműködését ösztönzi egy olyan modellben, amely globálisan is piacképes termékek és szolgáltatások egész sora révén növeli a gazdaság hazai és nemzetközi versenyképességét. A fejlesztési pólus akkor tudja gazdaság dinamizáló hatását kifejteni, ha szektorális fókusza minél több más terület számára nyújt kapcsolódási lehetőséget.

Megfelelő intézményi koordinációval a dél-budapesti terület európai léptékben is jelentős innovációs térséggé válhat, amely szoros együttműködésben és munkamegosztásban tevékenykedik a Közép-magyarországi és a többi régió tudásközpontjaival, illetve egységesen

képviseli egy metropolisz térség innovációs potenciálját. Ezen célok elérése érdekében a Régió innovációs szereplői a Régióban elhelyezkedő felsőoktatási intézmények kooperációja, a Budapest Kabinet részvételével kidolgozták az ún. Innopolisz koncepciót, amely a felsőoktatás, a kutatóhelyek és a gazdasági szféra együttműködésén alapul. A Budapest Fejlesztési Pólus horizontális programokat, és három olyan stratégiai irányt jelölt ki, amelyek keresletvezérelt programjainak támogatása prioritást élvez a régió innovációs stratégiájának megvalósítása során: IKT pólus (Információs társadalom technológiái), Medipólus (Orvoslás, biotechnológia), Ökopólus (Környezetipar és megújuló erőforrások).

A vállalkozások fejlesztése, technológiai modernizációjának ösztönzése

A beavatkozás legfontosabb célja, a növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások, kiemelten a mikro- kis-, és középvállalkozások jövedelemtermelő képességének növelése és a piaci pozíciók javítása. A Közép-magyarországi régió adottságait kihasználva továbbra is indokolt a kis- és középvállalkozások modernizációja, foglalkoztatásban betöltött szerepének erősítése és innovációs képességeinek fejlesztése. A KKV-k méretéből fakadó hátrányok (például nehezebb információhoz és forráshoz jutás) és az elégtelen vállalkozói ismeretek indokolják elsősorban a támogatás szükségességét. A Közép-magyarországi régióban adottak a fejlesztés "alanyai": az országos átlagnál nagyobb vállalkozás-sűrűségből, az élesebb verseny által "kitermelt" növekedésre képes vállalkozások.

A hazai vállalkozások jelentős hányada technológiailag elavult termelő-berendezésekkel, IKT eszközökkel és alkalmazásokkal rendelkezik. A vállalkozásokban (különösképpen a KKV-knál) alkalmazott elavult műszaki technológiai színvonal javítása érdekében komplex vállalkozásfejlesztési projektek keretében ösztönözzük a fejlődőképes és komoly növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások külpiazi érvényesülését, és a beszállítóvá váláshoz szükséges, innovációs, adaptációs képességek erősítését célzó technológiai korszerűsítést, valamint a szervezeterányítási rendszerek fejlesztését. Kiemelt preferenciája az intézkedésnek a gazdaság fenntartható fejlődését és a fenntartható termelést biztosító környezetvédelmi, energia- és anyagtakarékossági célok szem előtt tartása. A megvalósítás során a régió kiemelt hangsúlyt fektet majd az elmaradott térségekben megvalósuló munkahelyteremtő beruházások fokozott támogatására.

Az üzleti kapcsolatok, folyamatok elektronikus úton történő intézése néhány év múlva már nem lehetőség, hanem minimális követelmény lesz az információs gazdaságban. Éppen ezért a vállalati szervezetfejlesztés és korszerű folyamat-menedzsment hatékonyságának növelését, illetve az elektronikus kereskedelem és szolgáltatások fejlesztését is megcéloltuk.

A vállalkozások modernizációja során fontosnak tartjuk az energiahordozó forrásszerkezet befolyásolását: a hagyományos energiaforrásoktól a megújuló energiaforrások felé történő elmozdulás elősegítését. Ezzel egyidejűleg fontos feladat az energiatakarékosságot és a hatékony energiafelhasználást preferáló eszközrendszer kialakítása a KKV-knál.

KKV-k pénzügyi eszközökhöz való hozzáféréseinek fejlesztése

A bankok tapasztalatai szerint a KKV-k hitelezése néhány területen még mindig túl kockázatos, így a szektor tőkéhez jutása lassú és nehézkes. A KKV-k megerősítése érdekében az egyik legfontosabb lépés a megfelelő pénzügyi eszközök biztosítása, a vállalkozások, finanszírozáshoz való hozzáféréseinek megkönnyítése.

A beavatkozás az Európai Bizottság JEREMIE¹¹ mechanizmusával összhangban különböző pénzügyi eszközökkel és a hozzájuk kapcsolódó tanácsadással fogja javítani a kis- és középvállalkozások külső forrásbevonásának lehetőségeit. Az OP forrásainak egy része egy holdingalapba kerül, amely a döntően magánszektorba tartozó pénzügyi közvetítők refinanszírozásán, illetve társfinanszírozásán keresztül javítja a KKV-k forráshoz jutási lehetőségeit. A végrehajtásba bevonható pénzügyi közvetítők köre nyitott, elsősorban a programok első éveiben, ezek az intézmények versenyeznek a végrehajtás lehetőségéért. A pénzügyi eredményt, és a kezdeti időszakban adott működési támogatást különválasztva kezeljük, ami lehetővé teszi a szervezetek hatékonyságának folyamatos értékelését.

A helyzetelemzésben leírt pénzügyi piacokat érintő piaci elégtelenségek orvoslására – a fent leírt működési elv alapján – az alábbi beavatkozásokat tervezzük, amelyek jelentősen hozzájárulnak a vállalkozások finanszírozási forrásokhoz való hozzáféréseinek megkönnyítéséhez:

- Mikrofinanszírozás
- Garanciaeszközök
- Tőkepiac fejlesztése (kockázati tőke, magvető tőke)

Mikrofinanszírozás. A magas relatív tranzakciós költségek miatt a hazai bankrendszer számára a mikrovállalkozások kis összegű hiteligényei nehezen kezelhetők, így ezt a vállalati kört leghatékonyabban a mikrohitelzésre szakosodott szervezetek tudják elérni. A probléma megoldására a konstrukció a mikrofinanszírozás módszereinek fejlesztése, és a rendelkezésre álló források növelése a célunk. A mikrofinanszírozó szervezetek számára refinanszírozási keretet nyitunk, amely lehetővé teszi számukra hitelportfolió kiépítését.

Garanciaeszközök. A bankok számára a legnagyobb problémát a hitelfedezetek hiánya és a kisvállalkozások sajátos kockázatainak kezelése jelenti. A KKV-k banki finanszírozásának fejlesztését a garanciaeszközök alkalmazásával tervezzük elérni, hiszen a hitelgarancia intézményrendszerének javításával, támogatásként (garanciaként) a ténylegesen nyújtott összeg sokszorosát tudjuk a piaci hitelek útján megmozgatni. Így az egyes tranzakciók és a kisvállalati hitelportfoliók után vállalt garanciák növelni fogják a banki kockázatkezelés hatékonyságát. A holdingalap által kiválasztott pénzügyi közvetítő a kereskedelmi bankok számára viszontgaranciát, illetve közös kockázatvállalást teljesít.

A hazai tőkepiac fejlesztését a magántulajdonban levő alapok társfinanszírozásán keresztül tervezzük megvalósítani. A magánbefektetőket a költségek és a hozamok nem arányos megosztásával ösztönözzük a kisebb cégekbe történő befektetésekre. A tőkealapok számára társfinanszírozást teszünk lehetővé, amennyiben befektetési politikájuk összhangban van az OP céljaival.

Üzleti környezet fejlesztése

Annak ellenére, hogy a régióban koncentrálnak az üzleti szolgáltató tevékenységek, és az üzleti infrastruktúra és szolgáltatások színvonala országos viszonylatban Budapesten a legfejlettebb, mégis szükséges az üzleti szolgáltatások további fejlesztése ahhoz, hogy a régió az európai városhálózatban megőrizze versenyképes pozícióját. A modern üzleti környezet

¹¹ *Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises, a Bizottság, az EIB és az EIF közös kezdeményezése a KKV-k finanszírozási forrásokhoz való hozzáféréseinek javítására.* L. <http://www.eif.org/jeremie/> és http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jjj/jeremie_en.htm .

erősítése beavatkozás keretében nem elsősorban közvetlenül a vállalkozások, hanem azok külső, működési környezetének fejlesztése részesülhet támogatásban, a Nemzeti Akcióprogramban megfogalmazott szabályozási intézkedéseket kiegészítve.

Korszerű infokommunikációs infrastruktúra

A versenyképesség javításához kapcsolódó IKT-infrastruktúra fejlesztése érdekében szükséges egy korszerű IKT hálózati infrastruktúra kialakítása, a szélessávú hálózatokhoz való hozzáférés elősegítésén keresztül. Technológia-semleges támogatandó a szélessávú hozzáférést lehetővé tevő lefedettség- és működésbiztonság-javítás, különösen a lemaradó és hátrányos helyzetű térségekben. A költséghatékonyság érdekében ösztönözni érdemes a korszerű, integrált hozzáférést biztosító és interaktív, illetőleg a nyílt forráskódú és az interoperabilitást biztosító infokommunikációs megoldásokat. A fejlesztések során kiemelt figyelemmel kell lenni az információbiztonság (adat- és hálózatbiztonság) erősítésére, ezzel az informatikai rendszerekbe és hálózatokba vetett bizalom is erősíthető. A monopolhelyzetek elkerülése, ezzel az árak mérséklése érdekében a piacsabályozás mellett fejlesztéspolitikai eszközökkel is ösztönözni kell az alternatív szolgáltatók és szolgáltatások megjelenését, azaz a különböző szélessávú technológiák közti versenyt.

Telephelyfejlesztés

A vállalatok letelepítésében, a külföldi befektetések vonzásában és beágyazódásuk elősegítésében jelentős szerepe van a térségi, üzleti infrastruktúra kiépítettségének (telephelyfejlesztés, IT, szolgáltatás bővítéséhez kapcsolódó fizikai infrastruktúrafejlesztés). Vonzó üzleti telephelyek létesítéséhez elengedhetetlenül szükséges a már működő ipari parkok nagy hozzáadott értékű szolgáltatási (beleértve az IKT alkalmazásokat is) körének bővítése, színvonalának javítása. A kis- és közepes méretű induló vagy már működő vállalatok versenyképességét támogatandó, az ipari parkok esetében is kiemelt szempont a vállalkozások általános működési feltételeinek, ismereteinek tanácsadással, szolgáltatásokkal való javítása. Ennek figyelembevételével célul tűzzük ki az ipari parkok fejlesztését, hatékony működésük elősegítését, valamint a vállalkozásoknak nyújtott, emeltszintű szolgáltatásaik színvonalának javítását.

A komplex szolgáltatást nyújtó logisztikai központok iránti igény szükségessé teszi a logisztikai szektor fejlődésének erősítését, a logisztikai központok (kiemelten intermodális logisztikai központok), által nyújtott magas szintű szolgáltatások (beleértve az IKT alkalmazásokat is) bővítését, színvonalának emelését, és az ehhez kapcsolódó „kerítésen belüli” infrastruktúra fejlesztését. A logisztikai kiszolgálás javítását célzó beruházások közvetetten támogatják a kkv-k beszállítói és elosztó tevékenységét, elősegítve ezzel versenyképes működésüket.

Vállalkozások részére üzleti, információs és piacfejlesztési tanácsadás, szolgáltatás nyújtása

A fent említett közvetett és közvetlen támogatási eszközökhöz kapcsolódva elengedhetetlenül szükséges a vállalatok megfelelő információval való ellátása, számukra emeltszintű üzleti, piaci tanácsadás nyújtása. Hatékonyságuk növelése, túlélési, növekedési esélyeik javítása érdekében a kis- és középvállalkozások számára rendkívül fontos a vállalkozások beindításához és fejlődéséhez, beszállítóvá válásához, külpiacra jutásához szükséges vállalatvezetési, üzleti, (például (kül)piaci érvényesülést biztosító, marketing, márkapépítési,

piacfejlesztési, vállalati fúziós, tőzsdei bevezetéshez kapcsolódó) ismeretek elsajátítása és a szolgáltatások igénybevétele.

A vállalkozások általános felkészültségének javítása és a fejlődésükhöz szükséges információhoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében a már létező vállalkozás-, kereskedelemfejlesztési intézményrendszerre építve, annak átalakításával, továbbfejlesztésével és megerősítésével egy olyan intézményi hálózat jön létre, amely területi alapon képes emeltszintű tanácsadás nyújtására, azaz a vállalkozások működéséhez szükséges (jogi, pénzügyi, kereskedelemfejlesztési, befektetés-ösztönzési, tőkekihelyezési, külpiaci stb.) ismeretek és képességek átadására, valamint a piacra jutást elősegítő szolgáltatások és – többek között a fejlesztési forrásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos – információk nyújtására.

Helyi gazdaságfejlesztés

Napjaink gazdasági versenyképességének fenntartásában és növelésében egyre hangsúlyosabb és fontosabb szerephez jut a szinergiákat hatékonyan kiaknázni képes regionális és/vagy iparági gazdasági együttműködések és hálózatok, illetve az ún. klaszterek kialakulása és fejlesztése. Az együttműködési hálózatok megerősödésével felgyorsul a gazdaság fejlődése, a gazdaság kiegyensúlyozott szerkezete jön létre. A nagyvállalatok, a kis- és középvállalkozások, illetve a magánszféra és a közszféra szereplői közötti sűrű kapcsolati rendszerekkel klaszterek formálódhatnak az ipar különböző ágazataiban. A feladat ezeknek az együttműködéseknek a kialakítása, fejlesztése, ami egyrészt kommunikációs és szervezési tevékenységeket, másrészt fizikai infrastruktúra-fejlesztéseket jelent. A hálózati együttműködések kialakításának, beruházásaik megvalósulásának elősegítésén túl a hálózati menedzsmentek által nyújtott szolgáltatások fejlesztése is kiemelt célkitűzés.

Kiemelten támogatandó a vállalkozási inkubáció feltételeinek javítása, a vállalkozói inkubátorházak fejlesztése, amik hozzájárulnak az üzleti szolgáltatási kapacitások kialakításához és bővítéséhez. A vállalkozói inkubátorházak leegyszerűsítik az új start-up cégek működtetését, teret és szolgáltatásokat nyújtva a növekedésükhöz, egyúttal beintegrálva őket a gazdaság „szövetébe”: információk és szolgáltatások nyújtása révén ösztönzik az üzleti szolgáltatókkal és a vállalkozásfejlesztési intézményekkel való szorosabb együttműködésüket. A vállalkozások részére kedvező gazdálkodási környezetet biztosítanak, épületek „kreatív hellyé” történő átalakításával, a kisvállalkozásokat kiszolgáló átalakításával. A cél olyan támogató környezet megteremtése, amely csökkenti az újonnan alapított vállalkozások üzleti kudarcának arányát azok életciklusának kritikus, kezdeti szakaszában.

A vállalkozások általános felkészültségének javítása és a fejlődésükhöz szükséges információhoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében támogatni kell a kis- és középvállalkozások által igénybe vett – és így garantáltan személyre szabott – vállalkozásfejlesztési, üzleti, információs és piacfejlesztési tanácsadást és szolgáltatásokat.

A Régió Stratégiai Tervében foglaltaknak megfelelően a beavatkozás keretében hangsúlyt helyezünk azon tevékenységek támogatására, amelyek gyökere az egyéni kreativitásban, képzettségben és képességekben rejlik, és amelyek képesek a szellemi tulajdon létrehozásán és felhasználásán keresztül jólétet és munkahelyeket teremteni.

Projektelőkészítés

Egyes komplex, nagyobb előkészítési idő- és költségigényű műveletek vonatkozásában szükséges a projektelőkészítési műveletek támogatása. Ennek révén biztosítható, hogy a releváns projektek kellő minőségben és megfelelő időben kerülnek előkészítésre, biztosítva ezáltal a források hatékony felhasználását. A Projektelőkészítés keretében többek között a projekt megvalósításához szükséges előtanulmányok és műszaki tervek kidolgozásának támogatására is lehetőség nyílik.

Kísérleti akciók

Az operatív program lehetővé teszi a kísérleti módszerek, programok és projektek hatékony és eredményes regionális szintű támogatását, tesztelését, valamint jó uniós fejlesztéspolitikai gyakorlatok regionális adaptációját és disszeminációját.

Az operatív program újszerű és kísérleti beavatkozásainak lehetséges típusai:

1. Kísérleti módszertani és menedzsment gyakorlatok regionális támogatása:
 - Kísérleti módszertani megoldások bevezetése: célok elérése új pénzügyi vagy tárgyi eszközökkel (támogatási konstrukciók, eljárások, technológiai megoldások);
 - Kísérleti menedzsment, hálózati, partnerségi és disszeminációs együttműködések és jó gyakorlatok regionális támogatása.
2. Minta projektek, programok regionális adaptációjának támogatása:
 - Jó gyakorlatok (kiemelten EU tagállami gyakorlat) adaptációjának támogatása;
 - Új fejlesztési területek és célok: fejlesztésekkel eddig le nem fedett, de a támogatható innovatív témákra irányuló kísérleti projektek és programok fejlesztéseinek támogatása.
3. Új és kísérleti eredmények disszeminációjának támogatása.

Lehetséges ESZA típusú beavatkozások a prioritástengely költségvetésének maximum 10 %-ig:

- Módszertani tanácsadás, szakértői támogatás a foglalkoztatási elem megvalósításának segítésére (mentorálás), valamint a sikeres példák bemutatása, tapasztalatcsere céljából,
- Szorosan a foglalkoztatáshoz szükséges készségek elsajátításához kapcsolódó képzés
- Továbbképzési programok a vendéglátás minőségi feltételeinek javítása érdekében, az egyes projektekhez kapcsolódó szolgáltatások terén (szolgáltatások bővítéséhez kapcsolódó képzések, vendéglátáshoz kapcsolódó idegen nyelvi kompetencia erősítése a Kedvezményezett alkalmazottai, vagy a Kedvezményezett vállalkozó számára)
- Az egyes vállalkozások munkavállalóinak szakképzettségével és szakmai készségével szemben támasztott új követelmények azonosítása, képzési szolgáltatások kialakítása a munkavállalók átképzése, kvalifikációinak emelése, kompetenciafejlesztése és a foglalkoztatásban való megtartása érdekében. A fenti követelmények azonosítása, és az erre épülő képzési stratégia/ terv kidolgozása készülhet a régió felsőoktatási intézményeivel együttműködésben.
- A vállalkozások humánkapacitásának fejlesztéséhez kapcsolódóan vezetői és személyzeti képzések
- Workshopok, fórumok, rendezvények szervezése a kísérleti akciókhoz kapcsolódóan

Célcsoport

A fejlesztések célcsoportját a kutatás-fejlesztő intézmények kutatói, fejlesztői és érintett vállalkozások, a vállalkozásfejlesztésnél érintett mikro, kis és középvállalkozások és partnereik, kezdő vállalkozások, önkormányzati és nonprofit szervezetek, akik a helyi üzleti környezetet fejlesztését végzik vállalkozásaikon keresztül.

4.2 A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése

A prioritási tengely céljai:

- A régió versenyképességének elősegítése a nemzetközi úthálózatba való bekapcsolódással.
- A települések és kistérségek forgalmi viszonyainak hatékonyabb szervezése a haránt irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztésével
- A közösségi közlekedés alternatív közlekedési módjai kihasználhatóságának elősegítése

A prioritási tengely elsősorban „A régió nemzetközi versenyképességének fejlesztése” specifikus cél megvalósulását segíti elő az elérhetőség, a közlekedési kapcsolatok mennyiségi és minőségi javításával, szem előtt tartva a környezetileg fenntartható közlekedési módok térnyerését és a közlekedésbiztonságot.

A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztéséhez a prioritástengely az alábbi beavatkozási irányok támogatásával kíván hozzájárulni:

- A régióon belüli közlekedési kapcsolatok fejlesztése
- A régió külső elérhetőségét javító közlekedési infrastruktúra fejlesztése
- A közösségi közlekedés működési feltételeinek javítása
- Alternatív, környezetkímélő közlekedési módok térnyerésének támogatása

A régió külső elérhetőségét javító közlekedési infrastruktúra fejlesztése ágazati végrehajtású, míg a régióon belüli közlekedési kapcsolatok fejlesztése, a közösségi közlekedés működési feltételeinek javítása és az alternatív, környezetkímélő közlekedési módok térnyerésének támogatása regionális végrehajtású fejlesztés.

Hatás indikátor 1.: Az átmenő forgalom csökkenése a belvárosi főutakon (%)

Kiindulási érték: : Felmérés a beavatkozás által érintett útszakaszokon

Célérték: Forgalom csökkenése

Adatforrás: Reprezentatív felmérés

Mérési mód: Forgalomszámlálás a belvárosi fő közlekedési utakon

Eredmény indikátor 2. A közösségi közlekedésben szállított utasok számának növekedése a régió városaiban (%)

Kiindulási érték: 2000-05. évi adatok átlaga (1.405.000 fő)

Célérték: 10%-os növekedés

Adatforrás: KSH

Mérési mód: A 2009-13. évek átlaga kerül viszonyításra a 2000-05. évi adatokhoz.

Eredmény indikátor 3.: Létrejövő új munkahelyek száma

Kiindulási érték: -

Célérték: 100 fő

Adatforrás: EMIR

Mérési mód: Az egyes projektekben létrejövő munkahelyek összegzésével teljes munkaidős egyenértékként (FTE)

A régióon belüli közúti közlekedési kapcsolatok fejlesztése

A régió nemzetközi versenyképességét jelentősen befolyásolja a közúthálózatának minősége, és áteresztő-képessége. Emellett a versenyképesség javítása érdekében a városok

gazdaságának fejlesztése érdekében – a környezeti fenntarthatóság horizontális elvnek megfelelően – indokolt kiemelt hangsúlyt fektetni a tömegközlekedés fejlesztésére. A régió belüli közlekedési kapcsolatok topológiája és áteresztő-képessége alapvetően meghatározza a Pest megyei kistérségekben működő KKV-k nagyvállalkozásokhoz kapcsolódó beszállítóvá válását, valamint az alacsony aktivitással rendelkező térségek munkavállalóinak bekapcsolását a régió gazdasági folyamataiba.

A prioritás keretében támogatandó települési elkerülő utak építése, kistérségi-települési és városon belüli harántoló és elkerülő jellegű közlekedési kapcsolatok fejlesztése, mellékúthálózat fejlesztése, a települések belső, szerkezeti jelentőségű földútjainak szilárd burkolattal való ellátása, a kistérségek közlekedési kapcsolatát elősegítő hidak építése, kistérségi, települési kapcsolatok javítását célzó, új közösségi közlekedési viszonylatok kialakítása, tervezése.

A régió külső elérhetőségét javító közúti közlekedési infrastruktúra fejlesztése

A régió nemzetközi versenyképességét alapvetően meghatározza a régió elérhetősége. A régió külső elérhetőségét javító, nemzetközi és országos jelentőségű – nem Kohéziós Alapból finanszírozott – közlekedési beruházások e beavatkozásból kerülnek megvalósításra. A regionális fejlesztéseknél a TEN hálózathoz csatlakozó főúthálózat fejlesztése (például M4 gyorsforgalmi út, 115 kN fejlesztés) történik. Ez teszi lehetővé a közlekedéspolitikában megfogalmazott hálózati fejlesztési elv régiós célokkal összehangolt megvalósítását.

A közösségi közlekedés működési feltételeinek javítása

A munkaerő mobilitásának biztosításához építeni kell a régió erősségeire, így például a közösségi közlekedés még mindig viszonylag kedvező részesedésére, és a főváros közösségi közlekedési hálózatának kiterjedtségére, hálózati lefedettségére. A Budapesti Közlekedési Szövetség (BKSZ) következetes megvalósítása a közösségi közlekedés térnyerését segíti elő.

A prioritás keretében támogatandó a BKSZ fejlesztéseinek elősegítése a régióban érintett megrendelők és szolgáltatók kapcsolatrendszerének és együttműködésének javításával. Támogatandó a kistérségi közlekedési szövetségek létrehozása, kapcsolódva a BKSZ-hez, a közlekedési rendszerek elektronizálása, az utasforgalom kiszolgálásának és tájékoztatásának fejlesztése, forgalomirányítási rendszerének és forgalomtechnikai eszközeinek fejlesztése, a kötöttpályás közösségi közlekedés fejlesztése, a járműpark modernizálása és bővítése a vonalfelújításokkal, hosszabbításokkal egyidejűleg, a P+R, B+R parkolók létesítése, a parkolási feltételek javítása, különösen a kötöttpályás tömegközlekedési hálózat mentén és az intermodális csomópontokban, az intermodális csomópontok és intelligens közlekedési rendszerek kialakítása, fejlesztése, illetve az akadálymentesítés.

Alternatív, környezetkímélő közlekedési módok térnyerésének támogatása

A régió versenyképességéhez, és a lakosság mobilitási igényének kiszolgáláshoz – a közúti közlekedés mellett – szükség van alternatív, környezetkímélő közlekedési módok biztosítására is. A hivatásforgalmi kerékpáros és vízi közlekedés kiegészíti a közúti és közösségi közlekedés által kínált lehetőségeket, és hozzájárul a közlekedés okozta környezetterhelés csökkentéséhez.

A prioritás keretében támogatandó a kerékpárutak, kerékpárforgalmi hálózatok és kapcsolódó infrastruktúra tervezése, építése, a Duna, mint személyhajózási közlekedési folyosó kihasználtságának növelése az ökológiai szempontok figyelembevételével (kikötők fejlesztése, mederviszonyoknak megfelelő járműpark személyforgalmi hajók korszerűsítése,), illetve a régió belső közlekedési rendszerének részét képező kisvasutak fejlesztése (vágány- és gördülő állomány korszerűsítése, szolgáltatásbővítés, utastájékoztató és információszolgáltatás fejlesztése).

Projektelőkészítés

Egyes komplex, nagyobb előkészítési idő- és költségigényű műveletek vonatkozásában szükséges a projektelőkészítési műveletek támogatása. Ennek révén biztosítható, hogy a releváns projektek kellő minőségben és megfelelő időben kerülnek előkészítésre, biztosítva ezáltal a források hatékony felhasználását. A Projektelőkészítés keretében többek között a projekt megvalósításához szükséges előtanulmányok és műszaki tervek kidolgozásának támogatására is lehetőség nyílik.

A prioritás várható hatásai

Az M4 gyorsforgalmi út létrejöttével lehetővé válik a főváros keleti részének csatlakozása a TEN-hálózathoz, és ezzel a termelő és logisztikai szektorban működő gazdasági szereplők versenyképességének javítása. A településeket elkerülő gyorsforgalmi út jelentősen csökkenti az érintett települések átmenő forgalmát és hozzájárul a településközponton kívüli gazdasági fejlődéshez, illetve a települési életminőség javításához.

A régió belső elérhetőségét javító közlekedési beruházások egyfelől csökkentik a főváros belső területeinek átmenő forgalmát, ezzel vonzó feltételeket teremtve a helyi lakosok életfeltételeire nézve, míg a közlekedési kapcsolatok hatékonyabb szállítási útvonalakat eredményeznek. A haránt irányú és elkerülő jellegű közlekedési kapcsolatok a túlterhelt szakaszok kiváltásával hozzájárulnak a hatékony közlekedéshez, így a régió versenyképességéhez, illetve egyes térségek régióon belüli elérhetőségének javításához.

A közösségi közlekedés működési feltételeinek javítása hozzájárul a hatékony személyközlekedési rendszer kialakulásához, ezzel a munkaerő-mobilitás társadalmi költségeinek csökkentéséhez. A környezetkímélő közlekedési rendszerek fejlesztése a környezetminőség megóvásán keresztül biztosítja, hogy az élő környezet károsodása minimálisra csökkenjen, ezzel növelve a régió vonzerejét a befektetők számára is.

Célcsoport

A fejlesztések célcsoportját a települések, érintett térség, kistérség lakossága, a tömegközlekedési vonalak által érintett városrészek lakossága alkotja.

4.3 A régió vonzerejének fejlesztése

A prioritási tengely céljai

- A régió turisztikai versenyképességének fejlesztése
- Környezetvédelmi szolgáltató rendszer fejlesztése
- A régió természeti értékeinek megőrzése, rehabilitációja fenntartható hasznosítást elősegítő fejlesztésekkel, szemléletformálással

A régió vonzerejének fejlesztése prioritási tengely keretében a turizmus, szabadidő- és sportgazdaság fejlesztése, a természetvédelem, természeti környezet rehabilitációja, a környezetvédelmi szolgáltató-rendszer fejlesztése, a fenntartható fogyasztással és természetvédelmi szemléletformálással kapcsolatos beavatkozási irányok támogatottak.

Ezek az intézkedések a környezet természeti, épített, gazdasági állapotának javulását szolgálják, ezért a tervezett beavatkozások környezetvédelmi szempontú állapotjavítása érdekében a prioritás csak az elért eredményekkel arányos környezetterhelést engedi meg.

Javasolt (eredmény) indikátorok:

Hatás indikátor 1.: A turisztikai ágazat által létrehozott BHÉ növekedése (%)

Kiindulási érték:

Célérték: Adatforrás: KSH

Mérési mód: A 2005. évi érték kerül összevetésre a 2011. évi értékkel

Eredmény indikátor 1.: A fejlesztések által közvetlenül érintett népesség (fő)

Kiindulási érték: -

Célérték: 100.000 fő

Adatforrás: KSH

Mérési mód: A fejlesztési projektek által érintett területeken élők és látogatók száma kerül összegzésre

Eredmény indikátor 2.: A turisták által eltöltött vendégéjszakák száma

Kiindulási érték: A belföldiek és külföldiek által kereskedelmi szálláshelyen eltöltött vendégéjszakák száma átlagosan 2000-2004 közötti időszakban (~5,5 millió vendégéjszaka)

Célérték: 40%-os emelkedés

Adatforrás: KSH

Mérési mód: 2010-13 közötti időszakban eltöltött vendégéjszakák átlagos száma

Eredmény indikátor 3.: A turizmushoz kapcsolódó tevékenységek keretében létrehozott új munkahelyek száma a régióban

Kiindulási érték: -

Célérték: 300 fő

Adatforrás: EMIR

Mérési mód: Az egyes projektek megvalósítása során vállalt értékek összegzésével jön létre

Eredmény indikátor 4.: Élőhely helyreállításával, fejlesztésével érintett terület (mértékegység: ha)

Adatforrás: EMIR

A turisztikai vonzerő fejlesztése

A turizmus fejlesztése érdekében a régióon belül azonosításra kerültek azok a desztinációk, amelyek akár önállóan is megjeleníthetővé válhatnak az érdeklődők számára: Budapest, Dunakanyar, Gödöllő és térsége, Ráckeve és térsége, a Duna-Ipoly Nemzeti Park, valamint a Tápió-vidék és Cegléd és térsége.

Budapest turizmusa nemzetközi vonzerővel rendelkezik, azonban a főváros kedvező versenypozíciójának megtartása érdekében szükség van jelentős turisztikai fejlesztésekre, a szolgáltatások színvonalának fejlesztésére és komplex, élményszerű turisztikai termékek kialakítására. Ennek érdekében szükséges az alábbiak megvalósítása:

- *Kongresszusi turizmus infrastruktúrájának fejlesztése*
A beavatkozás keretében a budapesti kongresszusi turisztikai kapacitás fejlesztésére van lehetőség, amelynek keretében a létező konferenciahelyszínek modernizálása, illetve újak építése valósulhat meg. A kongresszusi helyszínek üzemeltetése önmagában nem megtérülő vállalkozás, ezért szükséges a kapcsolódó szolgáltatási struktúra kialakítása, ill. ennek elősegítése: vendéglátó-kapacitás, üzleti és kulturális szolgáltatások. Budapesten a kongresszusi kapacitások fejlesztése nem csak a Budapesti Turisztikai Stratégia egyik fontos eleme, hanem a Nemzeti turizmusfejlesztési stratégiában megfogalmazott egyik kiemelt termékfejlesztési feladat is.
- *Budapest fürdővárosi arculat kialakítása*
Az egészségturizmus keretein belül szükséges egyrészt gyógyfürdők komplex szolgáltatás-fejlesztése, valamint az egészség megőrzését elősegítő wellness turisztikai szolgáltatások kialakítása.
- *A város szimbólumaiként is megjelenő műemlékek fejlesztése*
Kiemelten a világörökségi helyszínek és múzeumok rekonstrukciója, fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan szükséges a (világ)örökségi helyszíneket élményszerűen bemutathatóvá tevő szolgáltatások fejlesztése és egyúttal tájékoztató, eligazító szolgáltatásokat nyújtó kapcsolódó fejlesztések, pl.. „látogatóközpont” kialakítása, belvárosi helyszínnel.
- *A rendezvények alapjait jelentő kulturális intézmények rekonstrukciója*
- *A fejlesztések környezetében a turisták által jellemzően látogatott közterületek rendezése*

A fővároson kívüli beavatkozásokra elsősorban Pest megye turisztikai kínálatának javítása és új munkahelyek létesítése érdekében van szükség. A fejlesztés kiemelt tématerületei:

- Aktív és ökoturizmushoz kapcsolódó kerékpáros infrastruktúra (az Országos Területrendezési Terv alapján az Országos kerékpárút törzshálózatba (és így az EUROVELO hálózatba) tartozó elemek fejlesztése; a természetjáró és aktív turisztikai (főleg lovaglás, horgászat, vadászat) szolgáltatások, bemutatóhelyek és látogatóközpontok, arborétumok, tanösvények, tematikus útvonalak fejlesztése.
- A közösségi jelentőségű és védett természeti értékek revitalizációját a természeti örökség (Duna, Duna-Ipoly Nemzeti Park, tájvédelmi körzetek, kultúrtájak kastélyparkok, történeti kertek megújítása és a hozzá tartozó használati infrastruktúra (látogatóközpontok, parkerdei, lovas, vízisport és kerékpáros szolgáltatások, valamint termék-specifikus szálláshelyek) fejlesztése révén kell megvalósítani. A beavatkozások fő irányait a Nemzeti Parkok és tájvédelmi körzetek ökoturisztikai célú látogathatóságához szükséges feltételek megteremtése, tanösvények, látogatóközpontok, és ezekhez kapcsolódóan ökoturisztikai szálláshelyek fejlesztése (például menedékházak), valamint a kultúrtájak régészeti,

építészeti értékeinek megőrzése, bemutathatóságához szükséges feltételek megteremtése, hagyományos gazdálkodási formák támogatása (például natúrparkok) jelentik.

- Kulturális turizmus, műemlék-helyreállítás, múzeumi funkció

Fentiekhez kapcsolódik a programkínálat és szolgáltatások fejlesztése (a marketinget is beleértve), amelynek célja a vonzerők turisztikai hasznosításának lehetővé tétele, illetve magas színvonalú biztosítása (elsősorban termékekhez kapcsolódó szolgáltatások, információ, vendéglátás, termék-specifikus szálláshelyfejlesztés).

A régió teljes területére kiterjedő beavatkozások, a marketingtevékenység részeként:

- „Regionális Rendezvény Stratégia” kialakítása és megvalósításának támogatása, események regionálisan összehangolt szervezése,
- országos és nemzetközi jelentőségű turisztikai- és sportrendezvények régióba vonzása (azonosítás és ajánlattétel),
- Információs és turistafogadó-központok kialakítása a fő turista fogadó helyeken,
- A Városi és települési területek prioritás keretében megvalósuló fejlesztések elő fogják segíteni eddig nem hasznosított, sok esetben lepusztult területek bekapcsolását a turizmusba.

ESZA típusú beavatkozások a prioritástengely költségvetésének maximum 10 %-ig

A turisztikai ágazatban szükséges a szakmai továbbképzések támogatása, az egyes projektekhez, termékfejlesztésekhez kapcsolódóan. A támogatott projekteken belül a projekt értékének 10%-ig elismerhetőek a támogatott projekt megvalósításához szükséges, a munkatársak képzésére fordított költségek. Továbbá támogatandók olyan képzési programok, amelyek a turizmusban érdekelt, érintett vállalkozások, közintézmények, civil szervezetek munkatársainak továbbképzésére, illetve a térség kulturális, természeti adottságaival összefüggő ismeretek megszerzésére nyújtanak lehetőséget (például egészségturizmussal összefüggő szakmai képzések, nyelvi képzés).

Más prioritásokhoz kapcsolódó intézkedések

A Városi és települési területek prioritás keretében megvalósuló fejlesztések elő fogják segíteni eddig nem hasznosított, sok esetben leromlott állapotú területek bekapcsolását a turizmusba.

Környezetvédelmi szolgáltató rendszer fejlesztése

A régió környezetvédelmi szolgáltató rendszerének fejlesztése az egyedi és természetpóközeli szennyvíztisztító technológiák, kisközösségek (kerület- és településrészek, tanyák, vállalkozások, gazdaságok) számára való telepítését és alkalmazását, a települési és térségi szennyvíz-elvezetés és kezelés infrastrukturális körülményeinek javítását, komplex vízvédelmi intézkedéseket, megújuló energetikai beruházásokat és fenntartható fogyasztásra nevelést tűzi ki célul...Ennek megvalósítása érdekében az alábbi művelettípusok támogathatóak:

- Az Egyedi Szennyvíz-kezelési Nemzeti Megvalósítási Program részeként vegyes műszaki megoldásokkal támogatandó a 2000 lakosegyenérték alatti agglomerációk és települések szennyvíz-kezelése vegyes műszaki megoldásokkal, a természetközeli szennyvíz-

elhelyezést preferáló és szakszerű egyedi szennyvíz-elhelyezés kislétesítmények előnyben részesítésével.

- Támogatható a belvíz elleni védekezés, a belterületi csapadékvíz-elvezetés és gyűjtés, valamint a kármegelőző felszíni vízvezetés.
- Lehetővé kell tenni a települések működését, kiépített vonalas infrastruktúráit közintézményeit veszélyeztető földtani veszélyforrások (például Duna-magaspartok)elhárítását és megelőzését.
- A regionális jelentőségű vízbázis-védelmi területeken a vizek további szennyezésének megakadályozása érdekében vizeink mennyiségi és minőségi védelme kiemelten fontos. Ehhez kapcsolódóan támogathatók a hidromorfológiai szempontból kockázatos víztestek kockázatosságát ellensúlyozó tevékenységek:
 - Meder és hullámtér rehabilitáció;
 - a vizek mennyiségi védelme érdekében a vízvisszatartás, vízpótlás, vízvisszatáplálás, összhangban a NAVT beavatkozásokkal.
 - a felszíni és felszín alatti vizeink további szennyezésének megakadályozása (felhagyott bányák/meddők rekultivációja, szennyezett területek kármentesítése stb.).

Természetvédelem, természeti környezet rehabilitációja

A régió ökológiai integritásának javítása érdekében alapvető fontosságú a természetközeli élőhelyek elszigeteltségének csökkentése, a Natura 2000 és védett természeti területek, védett természeti értékek helyreállítása, védelme. A védett értékek ex situ védelmét segítő gyűjteményes növénykertek és védett történelmi kertek fejlesztése és a hazánkban kiemelkedő jelentőséget képviselő földtani, barlangtani értékek helyreállítása is a műveletcsoport részét képezi.

Az intézkedés komplex természetvédelmi, tájvédelmi, vízgazdálkodási programok megvalósítását (patakok, vízfolyások, ártéri erdők és lapterületek védelme) teszi szükségessé amelynek keretében lehetővé válik egy-egy élőhely és ökoszisztémája védelme, a biotóp hálózat elemei közötti kapcsolatok helyreállítása. A beavatkozás különösen preferált térsége a Budapest körüli hajdani zöldgyűrű megmaradt egységeinek újraélesztése.

A természeti környezet rehabilitációját szolgálják a vonalas létesítmények természet- és tájromboló (károsító) hatásának mérséklését szolgáló beruházások is. Ennek keretében támogatni lehet:

- Az elektromos vezetékek természetbarát kialakítását, átalakítását, biztonságosabbá tételét (madárvédelmi, tájvédelmi stb. célból),
- közlekedési infrastruktúra (út, vasút) természetbarát átalakítását.

Élőhely megőrző mező- és erdőgazdálkodás infrastrukturális alapjainak megteremtése (beruházások) a Natura 2000 és védett mezőgazdasági és erdőterületeken.

A biológiai sokféleség és a természeti környezet megőrzéséhez, gazdagításához szükséges társadalmi tudatosság szintjének növelését, természetvédelmi szemlélet fejlesztését az erdei iskolák fejlesztése szolgálja.

A természetvédelem, mint a prioritás egyik kiemelt területe, segítséget kíván adni az e területen működő szervezetek komplex, integrált programjainak (vízbázis védelem, biotóp hálózat, települési zöldfelület megújítás, ligetek, erdők telepítése stb.) megvalósításában, a települések, kerületek, kistérségek természeti értékmegőrző céljainak elérésében.

Fontos a Zöld-Pont irodák hálózatának bővítése, valamint regionális környezetinformatikai központok, környezeti adattárházak létrehozása.

Az azbesztmentesíthetőséghez kapcsolódó feladatok az 5. települési területek megújítása prioritáshoz kapcsolódva valósulhatnak meg.

Projektelőkészítés

Egyes komplex, nagyobb előkészítési idő- és költségigényű műveletek vonatkozásában szükséges a projektelőkészítési műveletek támogatása. Ennek révén biztosítható, hogy a releváns projektek kellő minőségben és megfelelő időben kerülnek előkészítésre, biztosítva ezáltal a források hatékony felhasználását. A Projektelőkészítés keretében többek között a projekt megvalósításához szükséges előtanulmányok és műszaki tervek kidolgozásának támogatására is lehetőség nyílik.

ESZA típusú beavatkozások a prioritástengely költségvetésének maximum 10 %-ig

- A fenntartható fogyasztással, a fogyasztás környezeti és társadalmi hatásaival kapcsolatos kampányok
- A természeti értékek védelme érdekében a természetvédelmi szemléletformáló, ismeretterjesztő és nevelési kampányok
- A fejlesztések által érintett, azokat megvalósító szervezetek (helyi kormányzati, civil szervezetek) kapacitásfejlesztése
- A térségi- és települési fejlesztésben érintett intézmények, valamint a civil szereplők (regionális) fejlesztési szemléletének, kapacitásának erősítése (fejlesztési kultúra erősítése)
- Helyi környezettudatosság fokozása: hulladékgyűjtéshez és a hulladék keletkezés minimalizálásához kapcsolódó tájékoztatás és szemléletformálás; tájismereti nevelés, oktatás, információ szolgáltatás fejlesztése; víz- és energia-felhasználásra vonatkozó tudatosságnövelő kampányok, környezetvédelmi, fenntarthatósági, tájvédelmi és természetvédelmi informálás, oktatás és szemléletformálás

A prioritáshoz kapcsolódóan várható eredmények

A turisztikai vonzerők fejlesztésével a régió gazdaságának versenyképessége javul, amit a megnövekedett látogatószám által létrejövő többlet szolgáltatások kereslete is indokol. A turisztikai vonzerők a városi területek megújulásával együtt olyan minőségi életfeltételeket hoznak létre, ami az országba érkező és a jövőbeni befektetésekről döntő személyek és szervezetek számára telephelyként is vonzóvá teszik a régiót. A fejlesztések célcsoportját kedvezményezett szinten a turisztikai vonzerők kezelését végző intézmények és szervezetek jelentik, illetve Pest megyei fejlesztések esetén a szolgáltatást nyújtó vállalkozások. A fejlesztés által megcélzott csoport a turisztikai célból a régióba látogatók, illetve a régióban élők, akik a létrejövő környezetvédelmi és turisztikai szolgáltatásokat igénybe veszik.

A KMOP és a KEOP OP intézkedéseivel összhangban megvalósulhat a régió területét érintő Duna szakasz Víz Keret Irányelv követelményeit szem előtt tartó rehabilitációja, a Dunakanyar komplex fejlesztése, a régió Duna szakasza teljes térségének és a régió további vízfelületeinek fejlesztése, rehabilitációja.

Célcsoport

A fejlesztések célcsoportját a helyi lakosság mellett az idelátogató turisták jelentik.

4.4. A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése

A prioritás tengely céljai:

A régió közszolgáltatási szektorának, intézményrendszerének fejlesztése a munkaerő-piaci szervezetek működési hatékonyságának javításával, a humán erőforrások minőségi erősödéséhez hozzájáruló közoktatási-művelődési, valamint szakképzési, felsőoktatási, egészségügyi és szociális szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése révén. Az intézkedéseknek egyúttal figyelemmel kell lenniük a környezet védelmére, az elért eredményekkel arányos környezetterhelésre, energiahatékonyságra.

A prioritási tengely elsősorban a „A régió belső kohéziójának és harmonikus térszerkezetének fejlesztése” célhoz járul hozzá.

A régió humán közszolgáltatási intézményrendszerének fejlesztése prioritási tengely keretében az alábbi beavatkozási irányok támogathatók:

- Munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése
- A felsőoktatási infrastruktúra fejlesztése
- Egészségügyi infrastruktúra fejlesztése
- A szociális szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése
- Közoktatási intézmények infrastruktúra fejlesztése
- Elektronikus helyi közigazgatási infrastruktúra fejlesztése

A munkaerő-piaci részvételt támogató szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése, a felsőoktatási infrastruktúra fejlesztése, az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése és a társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése ágazati végrehajtású, míg a lakosságközeli szociális szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése, a közoktatási és művelődési intézmények infrastruktúra fejlesztése és az elektronikus helyi közigazgatási infrastruktúra fejlesztése regionális végrehajtású fejlesztések.

Hatás indikátor 1.: A régió foglalkoztatási rátájának emelkedése (fő)

Kiindulási érték: 63,3% (2005)

Célérték: 65%-ra növekedés 2015-re

Adatforrás: KSH

Eredmény indikátor 1.: A fejlesztések által közvetlenül érintett ellátási körbe tartozó és igénybe vevő ellátott népesség (fő)

Kiindulási érték: -

Célérték: 500.000 fő

Adatforrás: EMIR

Mérési mód: Az egyes projektek által érintett fejlesztések ellátási területén élők (egészségügyi fejlesztések esetén) és igénybe vevők (oktatási, kulturális, foglalkoztatási, felsőoktatási fejlesztések esetében) száma

Eredmény indikátor 2.: Létrejövő új munkahelyek száma

Kiindulási érték: -

Célérték: 100 fő

Adatforrás: EMIR

Mérési mód: Az egyes projektekben létrejövő munkahelyek összegzésével teljes munkaidős egyenértékként (FTE)

Munkaerő-piaci részvételt támogató infrastruktúra fejlesztése

A munkaerő-piaci részvétel növeléséhez a gazdaság igényeihez igazodó képzés-szerkezetre és a kereslet és kínálat összehangolását eredményesen segítő eszközökre van szükség. A munkaerőpiac folyamatos változása új típusú szolgáltatásokat vár a képzési rendszertől, az Állami Foglalkoztatási Szolgálattól (ÁFSZ) és a szociális szolgáltatásoktól is. Az álláskeresőt ösztönző és segítő szolgáltatásokat a regisztrált munkanélkülieken túl, mindenkire fokozatosan ki kell terjeszteni, aki munkavállalási korú, munkaképes, de munkajövedelem hiányában – és rászorultsága okán – valamilyen szociális ellátásban részesül. Ez a cél a szociális szolgáltató-rendszerrel való szoros együttműködés és egy integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató-rendszer kialakítása, valamint az ezt támogató szabályrendszerek átalakításával érhető el.

Regionális képzési hálózatok: a szakképzés és a felnőttképzés infrastruktúrájának fejlesztése

A fejlesztés célja a munkaerő-piaci elvárásokhoz rugalmasan alkalmazkodó szakképzési és felnőttképzési rendszer kialakítása, és a képzéshez való hozzáférés javítása. Ehhez egyrészt folytatni kell a Térségi Integrált Szakképző Központok (TISZK) létrehozását és a TISZK-ekben részt vevő intézmények infrastrukturális feltételeinek megteremtését/javítását, másrészt a – NUTSII szinten működő – regionális képző központok bázisán, a TISZK-ek bevonásával ki kell alakítani a szak- és felnőttképzés regionális hálózatát. A fejlesztésekhez ESZA és ERFA finanszírozású intézkedésekre egyaránt szükség van.

A HEFOP keretében 2004-2006 között 16 TISZK létrehozására kerül sor. 2007-től – a korszerű szakképzés feltételeinek megteremtése érdekében – az intézményi integrációhoz kapcsolódóan folyik a gyakorlati képzőhelyek infrastruktúrájának fejlesztése, az iskolaépületek felújítása és az iskolák informatikai eszközökkel történő felszerelése.

A különböző, állami fenntartású vagy finanszírozású, szakképzést és/vagy felnőttképzést folytató intézményeket – a kapacitások hatékonyabb kihasználása és a régió gazdaságának igényeihez igazodó képzés-kínálat kialakítása érdekében - regionális képző központok bázisán, regionális képzési hálózatokká kell szervezni. A hálózat működésének irányításában részt vesznek a térség gazdasági szereplőinek képviselői (munkáltatói, munkavállalói szervezetek, kamarák és más érdekképviseletek). Meg kell teremteni a hálózat működtetéséhez, a regionális képzési koordinációhoz szükséges infrastrukturális feltételeket, és a központokat alkalmassá kell tenni mindazon új funkciók ellátására, amelyek a regionális szintű feladatok ellátásához szükségesek (képzőktől független vizsgaellenőrzés rendszere, képzők képzése, módszertani fejlesztések stb.)

Az integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató-rendszer infrastrukturális és informatikai feltételeinek megteremtése

2007-től országosan megkezdődik egy olyan integrált rendszer kiépítése, amely biztosítja, hogy az aktív korúaknak állástalanság – és az ezzel összefüggő jövedelemhiány – okán nyújtott ellátások és szolgáltatások rendszere összehangoltan működjön. Ahhoz, hogy az ÁFSZ a növekvő ügyfélkörből fakadó feladatokat magas színvonalon, eredményesen és hatékonyan tudja ellátni, szükséges a megfelelő technikai és infrastrukturális háttér megteremtése. Az ERFA finanszírozású fejlesztések két fő eleme: a fizikai infrastruktúra és az informatikai infrastruktúra fejlesztése. Ez utóbbi elem a munkaügyi és a szociális szolgáltató-rendszer intézményeire egyaránt kiterjed. *(Az ESZA finanszírozású elemeket az TAMROP tartalmazza.)*

Az integrált rendszer eredményes működéséhez – az új szolgáltatási modell kiterjesztése keretében – az összes munkaügyi kirendeltségen elérhetővé kell tenni az önálló álláskeresést segítő öninformációs rendszereket azért, hogy megfelelő kapacitás álljon rendelkezésre a munkaerő-piaci integrációhoz nagyobb segítséget igénylő emberek számára a személyre szabott szolgáltatások biztosítására. Annak érdekében, hogy sor kerülhessen az épületek megfelelő átalakítására, azok teljesíteni tudják bővülő funkcióikat, szükséges a bérleti állományban lévő ingatlanok megvásárlása. Ki kell építeni az ÁFSZ bázisán egy közös belépési pontot (egyablakos rendszert). Ennek feltétele egy olyan egységes informatikai adatbázis létrehozása, amelyben lehetővé válik a szociális (hosszabb távon a társadalombiztosítási) és a munkanélküli ellátásban részesülő aktív korúak nyomon követése, és amely hozzáférhető a rendszer minden pillére számára.

A felsőoktatási infrastruktúra fejlesztése

A beavatkozás a felsőoktatási kapacitások (például műszaki, gazdasági, természet- és társadalomtudományi, művészeti, zenei, stb.) fejlesztése révén elősegíti a regionális tudásközpont létrejöttét. Ennek keretében sor kerül épület-felújításokra, fejlesztésekre, korszerűsítésekre, olyan multifunkcionális, IKT-technológiával felszerelt szolgáltató terek kialakítására, amelyek egyszerre teszik lehetővé a magas színvonalú képzést, kutatást, valamint a rekreációt, illetve növelik a felsőoktatás közösségi szolgáltatási, közösség-szervezési, turisztikai célra is felhasználható kapacitásait. Az innovációs szempontból nem megfelelően ellátott intézményekben növelni kell az előadók, szakszemináriumi termek, központi könyvtárak, információs központok, karrierirodák, számítógép- és egyéb laborok technikai-műszaki színvonalát, ahol indokolt, mennyiségét, tekintettel az energiatakarékos építészeti technológiákra, környezetvédelmi szempontokra, valamint az akadálymentesítésre.

Az adminisztratív és irányítási, valamint informatikai rendszerek és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése, a folyamatmenedzsment intézményi támogatása, valamint elektronikus tartalomfejlesztés keretében megvalósuló infrastrukturális fejlesztések eredményeképpen, megteremtődik a bolognai folyamat és a bergeni nyilatkozat kihívásaiból eredő költséghatékonysági és minőségi elvárásoknak megfelelő, információs technológiával támogatott modern egyetemi adminisztráció. Megszületnek az objektív teljesítménymérést, hatékonyabb irányítást, valamint a megalapozottabb tervezést lehetővé tévő vezetői információs rendszerek, létrejön az elektronikus erőforrás- és korszerű informatikai szolgáltatás-menedzsment.

Egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése

A régió stratégiai céljainak elérése érdekében kulcsfontosságú a regionális egészségügy fejlesztése, mivel az egészségügyi ellátórendszer kapacitása, struktúrája, működése és infrastrukturális állapota egyrészt alapvetően befolyásolja a humán erőforrás egészségi állapotának javulását és hatékonyságát, ezáltal közvetlenül hatást gyakorol a régió versenyképességére, az erőforrások dinamizálására, a foglalkoztatásra, másrészt hozzájárul a régió belső kohéziójának erősítéséhez

A hatékony ellátási struktúra (struktúraváltás) érdekében szükséges a kórházak modernizációjára a tömbösítés és a működés feltételeinek korszerűsítésével, az egynapos beavatkozások és a sürgősségi betegellátás fejlesztésével. A regionális szakellátási központok

létrehozása és fejlesztése keretében megvalósul a diagnosztikai- és szűrőközpontok fejlesztése és a korszerű regionális onkológiai hálózat kialakítása.

A krónikus ellátás rendszerének fejlesztése a regionális rehabilitációs központok és az idősellátás kialakítására koncentrál. Az egészségügyi szolgáltatók párhuzamos aktív fekvőbeteg ellátásainak megszüntetését regionális szakmai és költséghatékonysági szempontok is sürgetik, amelyek révén a rehabilitációs szolgáltatások előtérbe kerülnek. A rehabilitációs ellátásnak szervesen illeszkednie kell az akut ellátáshoz, annak érdekében, hogy a szervi gyógyítás mellett az önellátási képesség és a munkaképesség visszanyerése is kellő hangsúlyt kapjon a gyógyítási folyamatokban.

A régió ellátási szempontból hátrányos helyzetű (kis)térségeiben alapvető fontosságú a lakosság közeli ellátások keretében a járóbeteg-szakellátás fejlesztése. A kistérségi járóbeteg-szakellátó központok a kistérségekben működő járóbeteg-szakellátást nyújtó szakrendelők/rendelőintézetek szintjén valósulnak meg, a szükségleteknek megfelelő különböző szolgáltatások integrációjával és komplex szolgáltatások, valamint a kórházi ellátást kiváltó ellátási formák (egynapos és kúraszerű ellátások, ápolás stb.) biztosításával.

A társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése

A fejlesztésekkel egyrészt olyan korszerű szociális és gyermekvédelmi intézményi rendszert szükséges kiépíteni a régióban, amely a speciális és hátrányos helyzetű, sérülékeny társadalmi csoportok (hajléktalan és fogyatékos emberek, pszichiátriai és szenvedélybetegek, átmeneti gondozásban, gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő gyermekek, idős emberek stb.) helyzetének és esélyeinek javítására irányul és alapvető jelentőségű az aktivitás növelésében, valamint a megfelelő életkörülmények megteremtésében. Másrészt el szeretnénk érni, hogy a régióban lévő központi és önkormányzati fenntartású középületek akadálymentesen hozzáférhetőek legyenek a fogyatékossgal élő emberek számára.

Bentlakásos intézmények korszerűsítése

A fejlesztésekben prioritást élvez a nagy létszámú bentlakásos intézmények korszerűsítése, elsősorban kiváltása, kis létszámú, korszerű lakhatási formák megteremtése, különösen a fogyatékossgal élő, pszichiátriai és szenvedélybeteg emberek, bentlakásos intézményben élő gyermekek esetében. Az idős emberek bentlakásos intézményeinek esetében a férőhelybővítéssel nem járó korszerűsítés, kiváltás támogatása történik. A főváros esetében ezen túlmenően speciális beavatkozási irány a hajléktalanok bentlakásos intézményeinek fejlesztése.

Akadálymentesítés

Az akadálymentesítéshez, az egyenlő esélyű hozzáféréshez kapcsolódó fejlesztések eredményeként a közszolgáltatások és az ügyfélszolgálat rendszere elérhetővé, használhatóvá válik a fogyatékossgal élő emberek számára. Ennek megvalósulását segíti a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés, ami a fogyatékossgal élő személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény elvárásainak is megfelel. A fejlesztések megvalósításában kiemelt figyelmet szentelünk a régió területén lévő országos hatáskörű közigazgatási, igazságszolgáltatási és közszolgáltatási intézmények, középületek, valamint a régióban található városok és többcélú kistérségi társulások által fenntartott intézmények akadálymentesítésének. Az infokommunikációs akadálymentesítés (e-Esélyegyenlőség) a fizikai akadálymentesítésnél még szélesebb körben növelheti a fogyatékossgal élő emberek

társadalmi és munkaerő-piaci részvételét, és az információs társadalom követelményeit és lehetőségeit is figyelembe vevő fejlesztéseket garانتál.

Lakossághoz közeli szociális szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése

Fontos beavatkozási irány a szociális és gyermekjóléti ellátórendszer működésének modernizációja az információs hálózati technológiák segítségével, ami egyedülálló lehetőséget kínál e széttagolt rendszer működésének hatékonyabbá, gazdaságosabbá tételéhez..

Másik beavatkozási irány a szociális és gyermekjóléti alapszolgáltatási intézmények fejlesztése, a működésükhöz alapvetően szükséges infrastruktúra modernizálása, a hozzáférés javítása. A szolgáltatások humánerőforrás-fejlesztése egyrészt a 10%-os keresztfinanszírozás, másrészt a TÁMOP programjai segítségével történhet.

Kiemelten fejlesztendő ellátások:

- a gyermekek napközbeni ellátása, különös tekintettel a bölcsődehiányos térségekre, ahol célszerű mikrotérségi szinten, ill. a törvényi kötelezettséggel rendelkező, 10 ezer lakos feletti településekre nézve az integrált óvodai-bölcsődei formák kiépítése;
- gyermekjóléti központok kialakítása, a családsegítés és a gyermekjóléti szolgáltatás infrastrukturális fejlesztése, településekre;
- az időskorúak számára többféle ellátást nyújtó, integrált szolgáltatások kialakítása, a meglévők korszerűsítése;
- hátrányos helyzetű csoportok nappali ellátásának fejlesztése (hajléktalan, fogyatékossgal élő, szenvedélybeteg, pszichiátriai betegségben szenvedő emberek,
- a hozzáférést támogató szolgáltatások fejlesztések, különös tekintettel a falu- és tanyagondnoki ellátásra a szolgáltatáshiányos kistelepüléseken, tanyás térségekben
- a szociális gazdaság infrastruktúra-fejlesztésének megvalósítása (szociális és képzési intézmények épületeinek felújítása) elsősorban a hátrányos helyzetű munkanélküliek bevonásával.

A lakosságközeli alapellátások fejlesztésének korszerű módja a szolgáltatások többfunkciós mikro-vagy kistérségi központokban történő megszervezése, ami a költséghatékonyságot és a hozzáférést egyaránt javítja.

Közoktatási intézmények infrastruktúra-fejlesztése

A közoktatási intézmények jelenlegi infrastrukturális állapota nagymértékben hátráltatja a közoktatásban folyó modernizációs törekvések gyors elterjedését, általában az ESZA típusú intézkedések megvalósítását. Ezért feltétlenül szükséges a közoktatási infrastruktúra célirányos fejlesztése, különös tekintettel az agglomeráció településeire és az olyan közoktatási intézményekre, ahol magas a hátrányos helyzetű gyerekek száma.

Támogatandó az iskolák (alapfokú, középfokú intézmények), óvodák, kollégiumok épületének felújítása, kapacitásuk bővítése, kistérségi, illetve ezen belüli mikrotérségi integrált közoktatási – ezen belül a TISZK-ek által nem érintett szakképzési - hálózatok létrehozása, tanórán kívüli, a lakóhelyi társadalmi közösség számára felkínált tevékenységek helyszíneinek építése, felújítása, bővítése, (például tornaterem, uszoda, klubhelyiség-könyvtár, színházterem, konyha, étkező, informatikai szoba, internet), és az intézmények udvarának felújítása, a nevelés-oktatás tartalmi fejlesztéséhez szükséges eszközök beszerzése,

akadálymentesítés, iskolabuszok beszerzése. Kiemelten támogatandó az informatikai berendezések, eszközök beszerzése, megfelelő sávszélesség biztosítása az épületeken belül, vezeték nélküli hálózatok elterjesztése (Wi-fi) hálózatfejlesztés.

A versenyképes tudás megszerzéséhez szükséges alapkompenciák és ismeretek átadása érdekében a közoktatás minden szintjén meg kell teremteni az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák oktatásának infrastrukturális feltételeit. Kiemelten kell kezelni az infrastruktúra fejlesztésének szempontjából, az infokommunikációs készségek és az idegen nyelvi készségek elsajátítását támogató fejlesztéseket. Az iskolai környezet átalakítását, megteremtését úgy kell elvégezni, hogy lehetőség szerint támogassa az iskolai kudarcok csökkenését, illetve a sajátos nevelési igényű tanulók integrációját célzó erőfeszítéseket. A közoktatási intézmény-felújítási programoknál elvárás a XXI. századi, befogadó iskola korszerű környezetének megteremtése mellett – a 10%-os keresztfinanszírozás terhére – a TAMOP-ban megfogalmazottak szerinti tartalomfejlesztés: alapvető kritérium, hogy egyetlen felújítás, infrastrukturális fejlesztés se történjen meg a hozzákapcsolódó tartalomfejlesztés nélkül. Az infrastrukturális fejlesztéseknél a tartalmi fejlesztésekkel összehangolt esélyegyenlőség-elvű támogatáspolitikát szükséges érvényesíteni, amely révén biztosítható a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók szegregáció-mentes és egyenlő esélyű oktatása.

Az „Intelligens” iskola:

- a helyi közösségi, kulturális, közművelődési élet szervezésének központja,
- alkalmas az egyéni ütem szerinti önálló tanulásra; a csoportmunkára, a csoportban való együttműködés és a különböző csoportszerepek kipróbálására, együttműködések lehetővé tevő kísérletek elvégzésére,
- mindenki számára biztosítja a különböző információhordozók útján a tanulási tartalmak könnyű, azonnali és folyamatos hozzáférését,
- olyan környezetet teremt, ahol mind a pedagógus, mind a diák, mind a betérő felnőtt jól érzi magát, ahol szívesen tartózkodik, bővíti tudását, fejleszti képességeit (Szülő-Suli – Community learning place).

Elektronikus helyi közigazgatási infrastruktúra fejlesztése

A régióban tervezett közcélú infokommunikációs fejlesztések célja a régióban található helyi – kormányzaton kívüli – közigazgatási intézmények elektronikus fejlesztése. Noha a régió a versenyképességi célterület alá esik, az itt található közigazgatási szervek még nem tudtak megfelelő választ találni az ebből fakadó új kihívásokra. A régióban található közigazgatási intézmények belső, illetve szervek közötti infokommunikációs, elektronikus közigazgatási fejlesztéseinek támogatásával egységes szabványokon alapuló, integráltan működő, a helyi szolgáltatási igényekhez illeszkedő döntéstámogatási informatikai rendszerek kialakítását lehet megvalósítani. Az önkormányzatok egységes és pénzügyileg fenntartható, az önkormányzatok hatósági és belső munkafolyamatainak elektronizálását támogató informatikai fejlesztésének biztosítása érdekében az operatív program támogatja, hogy az országban az Elektronikus közigazgatás operatív program segítségével kiépülő alkalmazásslavárium központokhoz csatlakozni tudjanak az önkormányzatok.

Projektelőkészítés

Egyes komplex, nagyobb előkészítési idő- és költségigényű műveletek vonatkozásában szükséges a projektelőkészítési műveletek támogatása. Ennek révén biztosítható, hogy a releváns projektek kellő minőségben és megfelelő időben kerülnek előkészítésre, biztosítva

ezáltal a források hatékony felhasználását. A Projektelőkészítés keretében többek között a projekt megvalósításához szükséges előtanulmányok és műszaki tervek kidolgozásának támogatására is lehetőség nyílik.

Lehetséges ESZA típusú beavatkozások a prioritástengely költségvetésének maximum 10 %-ig:

- A közszolgáltatás szervezési funkciók erősítése érdekében önkormányzatok, önkormányzati intézmények hálózatos együttműködése a régió belül a hatékonyabb működés érdekében (tapasztalatcsere, szakértői csereprogramok)
- A fejlesztések által érintett, azokat megvalósító szervezetek (helyi kormányzati, civil szervezetek) kapacitásfejlesztése.
- A térségi- és települési fejlesztésben érintett intézmények, valamint a civil szereplők (regionális) fejlesztési szemléletének, kapacitásának erősítése (fejlesztési kultúra erősítése)
- Integrált kistérségi programok tervezését és megvalósítását segítő tanácsadás is támogatandó tevékenység, amelynek értékét a támogatandó kistérségi programok meghatározott arányában szükséges rögzíteni
- Egészséges életmódot elősegítő képzések és az egészségnevelés támogatása, betegségmegelőzést, az egészséges életmódot, táplálkozást ismertető tájékoztatási, ismeretterjesztési tevékenységek, valamint diatetikusok képzése.
- Szociális információs szolgálat fejlesztése: a szociális törvényben meghatározott, illetve egyéb a szociális biztonság megteremtéséhez kapcsolódó ellátásokat és szolgáltatásokat igénylők tájékoztatása
- Új, gyakorlatorientált és a személyi képességeket fejlesztő nevelési-oktatási programok bevezetése és a szükségyszerű eszközfejlesztések;
- Környezettudatosságot erősítő, egészségnevelési, műszaki ismereteket nyújtó oktatási programok megvalósítása;
- Nyári időszakban napközi otthonos ellátás megszervezése az általános iskolás korú gyermekek számára, a felnőttek munkavállalásának segítése érdekében;
- Sikeres gyakorlatok elterjesztése és a tapasztalatcsere érdekében együttműködések, konzultációk szervezése;

A prioritás tengely várható hatásai

A megvalósuló műveletek hatására javul a munkaerő-piac szereplői közötti együttműködés, a szociális, egészségügyi, illetve oktatási szolgáltatásokat nyújtó ellátórendszer működése hatékonyabbá válik. A beavatkozások célcsoportjai az állami és önkormányzati fenntartású munkaerő-piaci, szakképzési, egészségügyi, szociális és gyermekjóléti, -védelmi, közoktatási és művelődési, illetve közigazgatási intézmények és szervezetek.

Az infrastrukturális fejlesztések lehetővé teszik, hogy a munkaerő-piaci részvételt segítő rendszerek magasabb színvonalú szolgáltatásokat nyújtsanak, rugalmasabban alkalmazkodjanak a gazdaság igényeihez és megteremtsék azoknak a strukturális reformoknak a fizikai feltételeit, amelyek szükségesek az ország versenyképességének javításához és a foglalkoztatás bővítéséhez. Ezzel olyan intézményi struktúra alakul ki, amely

a többirányú szakképzés révén lehetővé teszi a képzésszerkezet rugalmas alakítását. A szakképzési infrastruktúra fejlesztésének eredménye, hogy javul az oktatási és képzési rendszer minősége, valamint növekszik a hatékonysága, ezáltal nő a versenyképes tudáshoz és készségekhez való hozzáférési lehetőség, valamint könnyebbé válik a munkaerőpiacra való belépés. Az integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató rendszer kialakítása az ügyfélkör jelentős bővülését fogja eredményezni (a jelenlegi évi 1 millió fős ügyfélforgalom akár meg is duplázódhat).

A tervezési időszak végére mindenki ugyanahhoz a szolgáltatáshoz és információhoz jut hozzá, az álláskereső vagy a munkaadó helyétől függetlenül. Az adatrendszerek összekapcsolásával megsokszorozódnak a kapacitások, pontosabbá válik az aktív és passzív eszközök elszámolása és nyomon követése, átláthatóbbak lesznek a munkaerő-piaci szolgáltatások.

A közszolgáltató-rendszerek fejlesztésével az álláskeresők és inaktívak több információt és személyre szabott segítséget kapnak, a közszolgáltatások kellően rugalmasak és mindenki számára hozzáférhetőek lesznek. Olyan rendszerek jönnek létre, amelyek az egyént és a meglévő képességeket állítják a középpontba, és lehetővé teszik, hogy a megváltozott munkaképességűek hozzájussanak a képességeik és készségeik szinten tartásához és fejlesztéséhez szükséges szolgáltatásokhoz.

Célcsoport

A fejlesztések célcsoportját a régióban élők, a régió közszolgáltatásait munkaerő-piaci, szakképzési, egészségügyi ellátási, oktatási, kulturális és közigazgatási céllal igénybe vevők jelentik.

A munkaerő-piaci részvételt támogató infrastruktúra fejlesztés célcsoportját a szolgáltatásokat igénybevevő, elbocsátás előtt állók és munkanélküliek, valamint a foglalkoztatási és szociális rendszer szolgáltatásait nyújtó szakemberek alkotják; a felsőoktatási fejlesztéseknél a felsőoktatásban résztvevő hallgatók, oktatók és működtetők; az egészségügyi fejlesztések esetében az intézmények fenntartói, az ott dolgozók és betegek, szűrésre jelentkezők; a szociális fejlesztések során a szociális intézményrendszerben dolgozók, ellátottak és családtagjaik, az akadálymentesítés esetében a fogyatékkal élők; a közoktatás esetében az oktatási-nevelési intézményekben dolgozók, ellátottak és családtagjaik, a kulturális intézmények fenntartói, ill. a rendezvényeket látogatók és szolgáltatásokat igénybevevők; az elektronikus közigazgatás fejlesztése esetében a helyi önkormányzatok és közigazgatási intézmények dolgozói és a szolgáltatásokat igénybevevő lakosság jelentik.

4. 5. Települési területek megújítása

A prioritási tengely célja:

A települési életminőség növelése a fizikai környezet minőségének javításával és a települési vonzerő növelésével.

A prioritási tengely a „A régió belső kohéziójának és harmonikus térszerkezetének fejlesztése” célhoz járul hozzá. A tervezett beavatkozások környezetvédelmi szempontú állapotjavítása érdekében a prioritás csak az elért eredményekkel arányos környezetterhelést engedi meg.

A prioritás beavatkozási területei:

- Integrált, szociális típusú rehabilitáció
- Barnamezős területek megújítása
- Települési központok fejlesztése az identitást erősítő funkciók előtérbe helyezésével

A prioritás regionális végrehajtású fejlesztéseket tartalmaz.

Javasolt (eredmény) indikátorok:

Hatás indikátor 1.: A települési területek népesség-megtartó erejének

Kiindulási érték: az egyes települések 2003-2006 közötti éves vándorlási egyenlegének átlaga

Célérték: az egyes településeken az elvándorlás mértéke változatlan marad vagy javul

Adatforrás: KSH

Mérési mód: a támogatásban részesült települések népesség-vonzó képessége a 2007. évi szinten marad vagy javul

Eredmény indikátor 1.: A fejlesztések által közvetlenül érintett lakónépesség (fő)

Kiindulási érték: -

Célérték: 350.000 fő

Adatforrás: EMIR

Mérési mód: Az egyes projektek által közvetlenül érintett (akció)területen élők száma kerül összegzésre

Eredmény indikátor 2.: A felújított településrészen megtelepedő vállalkozások telephelyeinek száma

Kiindulási érték: -

Célérték: 100 vállalkozás

Adatforrás: EMIR

Mérési mód: Az egyes projektek által közvetlenül érintett (akció)területen megtelepedő vállalkozások telephelyeinek száma kerül összegzésre

A prioritási tengely, a települési életminőség javítása érdekében, tevékenységeit egyrészt a régió szociális krízisterületeinek (lakótelepek, belvárosi leromlott városrészek stb.) integrált (fizikai és társadalmi) megújítására, a régióban található felhagyott iparterületek és katonai létesítmények fizikai rehabilitációjára és funkcióerősítésére vagy funkcióváltásának elősegítésére koncentrálja, másrészt pedig a prioritás támogatja a települési központi

területek megújítását, funkciógazdagítását, és hosszabb távú fejlesztési stratégiák és tervek készítését.

Integrált, szociális típusú rehabilitáció

Az egyes városi válságterületeken vagy leromlással fenyegetett városrészekon koncentráltan megnyilvánuló gazdasági, szociális és környezeti problémák orvoslása új gazdasági, kulturális, szociális és közösségi funkciók kialakulását és a meglévő funkciók megerősítését igényli, ami nemcsak az érintett település, hanem a környező térség életére is kihat. Az integrált szociális típusú rehabilitáció azokon a városrészekon valósítandó meg, ahol a kedvezőtlen demográfiai helyzet, alacsony iskolázottság, alacsony gazdasági aktivitás, a tartós munkanélküliség magas szintje, a szegénység és kirekesztettség magas szintje, a nagyfokú kriminalitás és az erősen leromlott környezet ezt indokolja.

A beavatkozás elsősorban a főváros területén integrált, szociális típusú város-rehabilitációs programot kíván megvalósítani. Az akcióterületi lehatárolás vonatkozhat egyrészt leromlással fenyegetett lakótelepekre, másrészt pedig leromlott városi lakóterületekre (belvárosi jellegű beépítésre, szegregált lakóterületre). A lakótelepi akcióterületek kijelölése Közép-Magyarország összes városában elérhető fejlesztési lehetőség. A célterületek kiválasztása az Urban közösségi kezdeményezés kibővített indikátorrendszere alapján készül, a lakótelepeken meghatározó a lakás ingatlanpiaci értéke, alacsony iskolai végzettség, szegénység és kirekesztettség magas szintje, erősen leromlott környezete, munkanélküliség. A leromlott városi területeken meghatározó az erősen leromlott környezet, az alacsony iskolai végzettség, a lakás ingatlanpiaci értéke és a munkanélküliség. Az akcióterületi intézkedések tartalmazzák a többlakásos lakóépületek beruházásainak támogatását, hogy minél korábbi beavatkozásokkal megelőzhető legyen a rossz státuszú lakótelepek későbbi gettóvá válása.

Az "iparosított" technológiával épült lakóépületeknél – 30 éves felújítási ciklussal számolva – a jövő évezred elején jelentős felújítási és korszerűsítési feladatok adódnak:

- az 1960-70-es években épült lakóházak többségénél komoly gondot jelent a hő-, hang- és vízszigetelés,
- az épületgépészeti rendszerek folyamatosan elavultak, részben felújításra, részben pedig cseréire szorulnak.

Csak olyan integrált város-rehabilitáció esetében alkalmazható lakóépület-felújítási támogatás, amely már kifejezetten leromlott, vagy a jövőben várhatóan leromló területeket céloz meg, ahol a lakóépület felújítás hatására az értéknövekedés valószínűleg nem éri el a beruházási értéket. Az akcióterületi rehabilitáció keretében fizikai beruházások, például közterületek kialakítása, felújítása – beleértve a közmű hálózatot, közintézmények felújítását, bővítését (amennyiben új, a rehabilitáció céljait elősegítő közösségi programokhoz kapcsolódik), közösségi helyiségek kialakítását, kulturális, sport és szabadidős létesítmények felújítását, bővítését az akcióterületeken, több lakásos lakóépületek közös részeinek felújítását mind önkormányzati, mind társasházi, mind pedig lakásszövetkezeti épületek esetében, tanulmányok, kiviteli tervek készítését a jelenlegi és a későbbi rehabilitációs szakaszokhoz kapcsolódóan – jelenti a fő támogatási tevékenységet. Támogatandó a magán vagy önkormányzati tulajdonú lakóházak, középületek / Lakó-, köz- és magánépületek azbesztmentesítése, beleértve az azbeszttartalmú szigetelések biztonságos eltávolítását, az így keletkező hulladék biztonságos kezelését és ártalmatlanítását. Az itt élők életminőségének javítása érdekében, a településrehabilitáció részeként támogatható a kulturális örökség védelme, megőrzése, a belterületi utak pormentesítése, a települési zöldterületek közösségi célú revitalizációja, új zöldterületek kialakítása, a belterületi fásítás, pihenővezetek

kialakítása. A fejlesztéseket összehangoltan kell megtervezni a szennyvízkezelési és elvezetési beruházással. Az integrált városrész-rehabilitáció keretében valósulnak meg a lakossági energiatakarékosági intézkedések is.

Az integrált város-rehabilitáció keretében a fizikai beruházásokat szociális típusú tevékenységek egészítik ki, például bűnmegelőzés, közbiztonság-erősítés, hátránykompenzáló oktatási programok (óvodától a felnőttképzésig) kialakítása, ifjúsági és szabadidős programok kialakítása, munkaerő-piaci beilleszkedést elősegítő tevékenységek, családsegítő szolgáltatás, a helyi kis és középvállalkozások tevékenységét erősítő programok, inkubáció, közösségépítés, társasházak, lakásszövetkezetek szakmai működésének segítése tanácsadási rendszeren keresztül, amely beavatkozásokat a 15%-os ESZA átjárhatóság terhére lehet megvalósítani. Az integrált város-rehabilitáció hatékonyságát a helyi partnerek bevonásával elkészített város-rehabilitációs terv szolgálja.

Barnamezős területek megújítása

A Közép-Magyarországi régióban a rendszerváltozás utáni kényszerűen gyors gazdasági struktúraváltás miatt még mindig jelentős számban fordulnak elő barnamezős területek. A korábbi nagyvállalatok összeomlása, megüresedő laktanyák és ezeket is kiszolgáló vasúti rendszer elavultsága következtében továbbra is magas a rehabilitálandó területek aránya. A beavatkozás ösztönzi a zöldmezős beruházások ellensúlyozásaként a barnamezős területek hasznosítását, területük visszaszorítását. Tudatos barnamezős politika és tudatos területhasználati koncepció szükséges az érintett városok részéről. Fő szempont a gazdaságosság, gazdasági fenntarthatóság érvényesítése, a környezeti veszélyeztetés és környezetterhelés csökkentése. A beavatkozás a városszerkezettől elkülönülő barnamezős beruházások esetén a városszövetbe való visszaillesztést, a településstruktúrához igazodó iparterületek esetén annak megtartását, településképhez illeszkedését támogatja. A barnamezős beruházások esetén támogatandó a terület megújulása során az új funkciók – gazdasági vagy vegyes funkciók – megjelenése, azonos területfelhasználás esetén a gazdasági területeken belüli funkcióváltás. A beavatkozás támogatja a barnamezős területek környezeti kármentesítését és újrahasznosítását, funkciómegerősítését vagy funkcióváltását, a barnamezős rehabilitáció szervezeti hátterét. A beavatkozás olyan új funkciók megjelenését ösztönzi (például közösségi-, kulturális-, ipari-, adminisztratív-, turisztikai-, kereskedelmi funkciók), amelyek szervesen illeszkednek a települések szerkezetéhez és biztosítják a hosszú távú fenntarthatóságot.

Települési központok fejlesztése az identitást erősítő funkciók előtérbe helyezésével

A beavatkozás a települések vonzerő növelését célozza gazdasági és közösségi funkciók megjelenítésével vagy sűrűsödésének ösztönzésével. A beavatkozás a település társadalmi – gazdasági szempontból meghatározó központi területeinek integrált fejlesztését támogatja.

A beavatkozás támogatja mind a városi, mind a nem városi jogállású települések revitalizációs akcióit összhangban az ÚMVT lehatárolással.

Nem városi jogállású települések esetén a művelet kifejezetten a települési központok újjáélesztését célozza az identitást erősítő funkciók erősítése révén.

Városi jogállású települések esetén a művelet integrált programot támogat, amely akcióterületi lehatárolásban valósítja meg a fejlesztéseket központi területek gazdasági és közösségi funkcióinak erősítése révén. Ebből fakadóan a támogatások földrajzi célterületei városközpontok, városrész-központok, kerületközpontok.

A beavatkozás keretében kiemelten támogatandók a kistérségi központok integrált akcióterületi rehabilitációs fejlesztései, amelyek szervesen illeszkednek az ÚMFT városhálózatfejlesztési koncepciójához, a kisvárosok központi funkció ellátó képességének erősítésével, térségellátó és -szervező szerepének növelésével.

Kiemelt figyelmet kapnak a központ-hiányos városok központi terület kialakítására vonatkozó fejlesztései.

A városrehabilitációs akciók az alábbi elemekből építkeznek:

- Új gazdasági és közösségi funkciók megjelenésének támogatása és a meglévő funkciók megerősítése.
- Kulturális értékek, szellemi és épített örökség fenntartható megújítása.
- Vonzó városi környezet kialakítása, épített környezet minőségének fejlesztése, amely ösztönzi a további magánberuházásokat.
- Kistérségi szolgáltató funkciók infrastrukturális háttérének megteremtése, összhangban a kistérségi társulások feladataival.

A célokkal összhangban a területen közterületi, közintézményeket érintő, forgalomtechnikai, akadálymentesítést célzó, energiahatékonysági, műemlékvédelmi, kisvállalkozás élénkítő beavatkozásokat kell végrehajtani.

A 2. prioritás régió belüli elérhetőség növelése beavatkozásával törekedni kell a szinergiák biztosítására a végrehajtás során.

Projektelőkészítés

Egyes komplex, nagyobb előkészítési idő- és költségigényű műveletek vonatkozásában szükséges a projektelőkészítési műveletek támogatása. Ennek révén biztosítható, hogy a releváns projektek kellő minőségben és megfelelő időben kerülnek előkészítésre, biztosítva ezáltal a források hatékony felhasználását. A Projektelőkészítés keretében többek között a projekt megvalósításához szükséges előtanulmányok és műszaki tervek kidolgozásának támogatására is lehetőség nyílik.

Lehetséges ESZA típusú beavatkozások a prioritástengely költségvetésének maximum 15 %-ig, például:

- a fejlesztések által érintett, azokat megvalósító szervezetek (helyi kormányzati, civil szervezetek) kapacitásfejlesztése.
- a térségi- és települési fejlesztésben érintett intézmények, valamint a civil szereplők (regionális) fejlesztési szemléletének, kapacitásának erősítése (fejlesztési kultúra erősítése)
- Barnamezős, illetve zöldmezős beruházások által keletkező munkaerőigény kielégítéséhez kapcsolódó betanítás
- *Településrehabilitációhoz kapcsolódó ESZA fejlesztések például:*
- Bűnmegelőzést, közbiztonság erősítését szolgáló programok;
- Hátránykompenzáló oktatási programok (óvodától a felnőttképzésig) kialakítása és bevezetése;
- Ifjúsági és szabadidős programok szervezése;
- Munkaerőpiaci beilleszkedést elősegítő tevékenységek;

- Családsegítő szolgáltatások;
- Az akcióterületen működő kis és középvállalkozások tevékenységét erősítő tanácsadási, képzési, vállalkozásindítási programok;
- Közösségépítés, a lakosság általános, önkéntes képzési programjainak támogatása;
- Társasházak, lakásszövetkezetek szakmai működésének segítése tanácsadási rendszeren keresztül.

A prioritástengely várható hatásai

A prioritás beavatkozásainak hatására erősödik a tudatos és stratégiai városfejlesztési megközelítés és gyakorlat, a városok stratégiai tervezési és végrehajtási tapasztalatai is jelentősen javulnak, erősödik a városok és az RFÜ fejlesztéspolitikai együttműködése. A városrehabilitációs akciótervek elkészítése széles partnerségen alapul, amely ugyancsak hozzájárul az együttműködések javulásához.

Az integrált szociális és rehabilitációs típusú beavatkozások módszertana bevált gyakorlattá válik, beazonosíthatóvá válnak azok a területek, ahol a krízishelyzet már előállt, ill. amelyek a fenyegetett státuszban vannak. Tudatos városrehabilitációs megközelítéssel és tervezéssel a problémák kezelése folyamatossá válik. Mind budapesti krízisterületeken, mind Középmagyarországi lakótelepi területeken megvalósulnak integrált beavatkozások, amelyek legjobb gyakorlatként szolgálnak további beavatkozásokhoz. A beavatkozási területeken javul az életszínvonal, de nem történik nagymértékű lakosságcsere.

A barnamezős beavatkozások révén felgyorsul a barnamezős területek gazdasági funkcióinak erősítése, ill. funkcióváltás megvalósítása elsősorban Budapest területén. A betelepült vállalkozások hatására nő ezeknek a területeknek a gazdasági kihasználtsága.

Az identitást erősítő településrehabilitációs beavatkozások hatására községi településközpontok megújításával ezen települések attraktivitása és lakosságmegtartó ereje növekszik. A gazdasági attraktivitás erősítését szolgáló, városi területeken megvalósuló városrehabilitációs beavatkozások révén a műveleteket megvalósító kistérségi központok szerepe és térségére gyakorolt hatása erősödik, a budapesti kerületekben és a megye egyes városaiban pedig új gazdasági-közösségi funkciót ellátó alközpontok alakulnak ki.

Célcsoport

A fejlesztések célcsoportját az akcióterületen és környékén található lakosság, vállalkozások és más szervezetek jelentik.

4.6 A Közép-magyarországi operatív program lebonyolításának finanszírozása (technikai segítségnyújtás)

Cél: Az Operatív Program műveleteinek eredményes és hatékony megvalósítása

Indikátor:

Támogatott projektek megvalósulásának aránya

[az eldöntött (pozitív támogatási döntés) fejlesztések és a ténylegesen (lezárt projektekben) megvalósított fejlesztések aránya]

Cél (2015): 90%

Az ÚMFT technikai segítségnyújtási tevékenységei

Az Európai Unió Tanácsa 1083/2006/EK Rendeletének 46. cikke szerint az alapokból lehetőség nyílik az operatív programok előkészítési, menedzsment, monitoring, értékelési, tájékoztatási és ellenőrzési tevékenységeinek finanszírozására, beleértve az alapok megvalósításához szükséges adminisztratív kapacitás megerősítését.

A 2007-13-as időszakban a technikai segítségnyújtás forrásai két helyen jelennek meg: az OP-k technikai segítségnyújtási prioritásaiban és a horizontális *Végrehajtás operatív programban* (VOP). Az ÚMFT technikai segítségnyújtási kereteinek a két finanszírozási forrás közti elhatárolása összhangban van mind a 1083/2006 EK Rendelet 46. cikkelyével, mind az ÚMFT megvalósításának struktúrájával.

A támogatási intézményrendszer egyes szintjei közötti munkamegosztás világos alapelvek szerint épül fel. A központi szintű feladatok – a tervezés és a végrehajtás koordinációja – az operatív programok irányító hatóságainak feladata, míg az egységes monitoring információs rendszer, az ÚMFT és az operatív programok tájékoztatási és nyilvánossággal kapcsolatos tevékenységei stb. az NFÜ-ben kerültek összevonásra. A programvégrehajtás szakaszában az irányító hatóságok elsősorban az operatív programok céljainak elérése szempontjából stratégiai jelentőségű döntések előkészítésére, végrehajtására, illetve a közreműködő szervezetek munkájának külső, mintavételes, illetve rendszerellenőrzésére koncentrálnak.

Az egyes OP-k lebonyolításának technikai-operatív feladatait az irányító hatóságtól kapott megbízás alapján a *közreműködő szervezetek* végzik.

A fentiekkel összhangban a VOP és az OP-k technikai segítségnyújtási (technical assistance – TA) keretei közötti elhatárolás az alábbi:

- A VOP prioritásai az ÚMFT, illetve az összes operatív program végrehajtásához kötődő, stratégiai, rendszerszintű tevékenységeket hivatottak támogatni (*a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség és a horizontális szervezetek feladatai*).
- Az operatív programok technikai segítségnyújtási prioritásai az egyes programok technikai-operatív lebonyolítását, elsősorban az OP projektjeinek végrehajtásához kötődő tevékenységeket támogatják (*elsősorban a közreműködő szervezetekhez kapcsolódó költségek*).

A technikai segítségnyújtási keretek fenti felosztása a pénzügyi források tervezésének az alapja. Az I. NFT tapasztalatai alapján a lebonyolítás költségeinek közel egyharmada köthető elsősorban a programmegvalósításhoz kapcsolódó tevékenységeket végző központi és horizontális intézményekhez. A fennmaradó közel kétharmados rész pedig az egyes programok operatív jellegű, elsősorban projektszintű végrehajtásához (közreműködő szervezetekhez) kapcsolódó tevékenységekhez köthető.

Ennek megfelelően a rendelkezésre álló technikai segítségnyújtási források az alábbiak szerint alakulnak:

TA-forrás	Összesen (euró, 2004-es ár)	Az ÚMFT százalékában
VOP	352 032 828	1,38%
Összes operatív program TA-prioritása	673 253 991	2,59%
<i>Összesen</i>	1 031 286 819	3,97%

A technikai segítségnyújtási prioritás által támogatott tevékenységek

1. Az operatív program technikai-adminisztratív lebonyolítása (a közreműködő szervezeti feladatok)

Az operatív program végrehajtásában – a fenti feladatmegosztás eredményképpen – a közreműködő szervezetek az irányító hatóságtól kapott felhatalmazás és iránymutatás alapján végzik a támogatási konstrukciók, műveletek kezelését.

A közreműködő szervezetek legfontosabb feladatai:

- részvétel az operatív program vagy prioritási tengely, ill. akcióterv kidolgozásában illetve módosításában;
- éves munkaterv készítése az operatív program lebonyolításáról;
- a projektjavaslatok befogadása, értékelése;
- a bírálóbizottságok titkársági feladatainak ellátása;
- a támogatási szerződések, a szükség szerint kötendő biztosítéki szerződések megkötése és módosítása;
- a projektek megvalósításának és előrehaladásának nyomon követése,
- a támogatások kifizetésének engedélyezése,
- a támogatások kifizetése;
- a helyszíni szemlék lebonyolítása;
- a szabálytalanságok feltárása és jelentése;
- az egységes monitoring információs rendszerben az adatok folyamatos rögzítése, az adatbázis naprakészségének és megbízhatóságának biztosítása;
- negyedéves beszámolók készítése a program előrehaladásáról;
- az OP-specifikus tájékoztatási és nyilvánossággal kapcsolatos feladatok ellátása.

A közreműködő szervezetek feladatai az irányító hatóság és a közreműködő szervezetek közötti megállapodásokban kerülnek rögzítésre. A közreműködő szervezeteknek az OP

lebonyolításával kapcsolatos feladatai az elvégzett tevékenységek és a teljesítmény alapján jelen prioritási tengely terhére kerülnek finanszírozásra. A közreműködő szervezetek teljesítményének értékelésére évente kerül sor előre meghatározott szempontok alapján.

Az IH és a KSZ-ek közötti feladatdelegálás előfeltétele, hogy a közreműködő szervezetek az ún. *minősítés* (szervezeti audit) során a feladat elvégzéséhez szükséges szervezeti feltételek, erőforrások és szakmai kompetenciák meglétéről bizonyítottan számot adjanak, valamint ezen feltételekről az IH folyamatosan megbizonyosodjon. Ennek érdekében a közreműködő szervezetek teljesítményét rendszeresen értékelik.

2. Az operatív program lebonyolításával kapcsolatos specifikus feladatok ellátása

A prioritási tengely támogatja továbbá mindazon tevékenységeket, amelyek specifikusan és kizárólagosan az OP megvalósításához köthetők, és nem kerülnek a Végrehajtás operatív program keretein belül támogatásra. Ezek főleg a következők:

- az OP monitoring bizottságának működtetése, annak titkársági feladatainak ellátása;
- éves megvalósítási jelentések, az OP végrehajtását érintő tanulmányok, elemzések készítése.

5. PÉNZÜGYI TÁBLA

Az operatív program pénzügyi keretét meghatározza, hogy a strukturális alapokból (ERFA, ESZA) a Közép-magyarországi régióban maximálisan 2 031 millió euró társfinanszírozás használható fel (folyó áron), ami a 15%-os nemzeti hozzájárulással kiegészülve (85%-os társfinanszírozási aránnyal számolva) összesen 2 389,5 millió eurót jelent.

Ebből a Közép-magyarországi operatív programra 1772,7 millió euró áll rendelkezésre.

Megjegyzés: A régió ERFA forrásai részben az Elektronikus közigazgatás OP-ban, míg a régió ESZA forrásai a Társadalmi megújulás OP és az Államreform OP keretében kerülnek felhasználásra.

Az 1083/2006/EK rendelet 37. cikk (e) bekezdés szerinti, a pénzügyi terv részét képező két táblázat:

Közép-magyarországi OP finanszírozási terve

Az operatív program hivatkozási (CCI) száma: 2007HU162PO001

folyó áron, euró

Év		ERFA (1)	Kohéziós Alap (2)	Európai Unió összesen (3)=(1)+(2)
2007	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	508 622 538		508 622 538
	Összesen	508 622 538		508 622 538
2008	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	400 038 109		400 038 109
	Összesen	400 038 109		400 038 109
2009	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	286 906 854		286 906 854
	Összesen	286 906 854		286 906 854
2010	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	169 090 333		169 090 333
	Összesen	169 090 333		169 090 333
2011	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	46 446 389		46 446 389
	Összesen	46 446 389		46 446 389
2012	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	47 375 317		47 375 317
	Összesen	47 375 317		47 375 317
2013	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	48 322 823		48 322 823
	Összesen	48 322 823		48 322 823
Összesen	Átmeneti támogatás nélküli régióban			
	Átmenetileg támogatott régióban	1 506 802 363		1 506 802 363
	Mindösszesen	1 506 802 363		1 506 802 363

Közép-magyarországi OP finanszírozási terve

Az operatív program hivatkozási (CCI) száma: 2007HU162 PO001

folyó áron, euró

Prioritási tengely	Forrás	Társfinanszírozás számítási módja*	Európai Unió finanszírozás (a)	Hazai finanszírozás (b)=(c)+(d)	Hazai indikatív felosztása		Összes finanszírozás (e)=(a)+(b)	Társfinanszírozás aránya (f)=(a)/(e)	Tájékoztató adatok	
					Állami (c)	Magán (d)			Egyéb pénzügyi eszközök	EIB hitelek
A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozásorientált fejlesztése	ERFA	Közkiadások	406 714 683	71 773 180	71 773 180		478 487 863	85,0%	n.a.	n.a.
A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése	ERFA	Közkiadások	375 339 551	66 236 391	66 236 391		441 575 942	85,0%	n.a.	n.a.
A régió vonzerejének fejlesztése	ERFA	Közkiadások	174 451 548	30 785 567	30 785 567		205 237 115	85,0%	n.a.	n.a.
A humán közszolgáltatások intézmény-rendszerének fejlesztése	ERFA	Közkiadások	280 923 642	49 574 760	49 574 760		330 498 402	85,0%	n.a.	n.a.
Városi és települési területek megújítása	ERFA	Közkiadások	215 123 017	37 962 885	37 962 885		253 085 902	85,0%	n.a.	n.a.
Technikai segítségnyújtás	ERFA	Közkiadások	54 249 922	9 573 516	9 573 516		63 823 438	85,0%	n.a.	n.a.
Összesen			1 506 802 363	265 906 299	265 906 299		1 772 708 662	85,0%	n.a.	n.a.

* A Tanács 1083/2006/EK rendeletének 53. cikk (1) bekezdése alapján a) az elszámolható költségek – ideértve a köz- és magánkiadásokat is – teljes összege b) az elszámolható közkiadás összege

6. AZ EURÓPAI MEZŐGAZDASÁGI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI ALAP ÉS AZ EURÓPAI HALÁSZATI ALAP ÁLTAL FINANSZÍROZOTT INTÉZKEDÉSEKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉS

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium által koordinált Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv és az ennek keretében megfogalmazott Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) a már említett stratégiákkal (OFK, OTK, NAP, Fenntartható Fejlődés Nemzeti Stratégiája, Nemzeti Környezetvédelmi Program) összhangban, a Közösségi Stratégiai Iránymutatásokban megfogalmazott irányelvekre, az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapról szóló 1698/2005 EC rendeletre és a Stratégiai Iránymutatásokról szóló 2006/144/EK Tanácsi Határozat rendelkezéseire alapozva készül.

A Közép-magyarországi Regionális Operatív Program (KMOP) és a ÚMVP közötti kapcsolatot az biztosítja, hogy az agrárágazat és a Régió stratégiai céljai közül közösek a versenyképesség növeléséhez, a természeti erőforrások, a környezeti értékek megőrzéséhez, azok fenntartható hasznosításához kapcsolódó célok.

A KMOP és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Tervvel való összhang érvényesítése az alábbi közös fejlesztési területeken :

- a gazdasági versenyképesség javulása az agrárium területén is, a minőség, a hozzáadott érték, a termelékenység növelése, a mező- és erdőgazdaság, valamint az élelmiszerfeldolgozás fejlesztése által;
- a humán erőforrás fejlesztése az agrár-vidékfejlesztés területén is a versenyképesség javításához szükséges ismeretszerzés támogatása és az emberi erőforrás szakképzettségének javítása által;
- a természeti környezet megóvása a megújuló energiatermelés ösztönzése, a vízgazdálkodás javítása, a földhasználat racionalizálása, valamint a környezeti és természeti értékek megőrzése által;
- a területi egyenlőtlenségek mérséklése és a társadalmi kohézió erősítése a vidéki foglalkoztatás bővítése, a gazdasági tevékenységek diverzifikálása, a helyi közösségek és szolgáltatások fejlesztése által.

A célok konkrét kapcsolódása az operatív program tervezése során az egyes intézkedések közt létrehozandó komplementaritásban jelenik meg. Az együttműködésnek a különböző források egymásra épülését, az összekapcsolható fejlesztések koherens, összehangolt megvalósítását kell szolgálnia. A kettős támogatás elkerülése érdekében a támogatási területeket lehatárolták.

Prioritási tengely	
A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozás-orientált fejlesztése	<p>Az első ÚMVP intézkedéscsoport (A mezőgazdaság, az élelmiszerfeldolgozás és erdészeti szektor versenyképességének javítása, a strukturális feszültségek enyhítése, a termelési szerkezetváltás elősegítése) a lehetséges kedvezményezettek körében tér el a KMOP-tól. Ennek értelmében nem kaphat KMOP, csak ÚMVP támogatást az a vállalkozás, amelynek éves nettó árbevételének több, mint 50%-át mezőgazdasági tevékenységből származó árbevétel teszi ki.</p> <p>A harmadik ÚMVP intézkedéscsoport (A vidéki foglalkoztatási feszültségek csökkentése, a vidéki jövedelemszerzési lehetőségek</p>

	bővítése, illetve a vidéki életminőség javítása, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása) mind a kedvezményezett kör, mind a beruházás tárgya szerint eltér a KMOP beavatkozásoktól: a KMOP az ÚMVP-vel szemben nem támogatja a mikrovállalkozások vidéki térségekben megvalósuló beruházásait (ÚMVP melléklete szerinti vidéki települések listája), illetve a bármely kategóriába eső vállalkozás mezőgazdasági célú beruházásait.
A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése	Az ÚMVP a számjegy nélküli, csak helyrajzi számmal rendelkező mezőgazdasági célú utak fejlesztését támogatja. A KMOP közútfejlesztési beavatkozásai az 1,2,3, valamint a 4,5 számjegyű utakat érintik.
A régió vonzerejének fejlesztése	Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. prioritásának keretében „turisztikai tevékenységek ösztönzése” (313. kódszámú) intézkedése keretében nyújt támogatást a magánszálláshelyek idegenforgalmi célú hasznosításáról szóló 110/1997. kormányrendelet alapján magánszálláshelyek és falusi örökségporták, falusi vendégasztal-programok fejlesztéséhez, a rendelet 1. számú mellékletében foglalt kiemelt gyógyhelynek, kiemelt üdülőhelynek, gyógy- vagy üdülőhelynek minősülő községek kivételével. A KMOP az ÚMVP által támogatott helyi, minőségi kínálatot bekapcsolja térségi turisztikai kínálatfejlesztésébe. Az ÚMVP mező- és erdőgazdálkodók számára támogatja energia célú mezőgazdasági termékek termelését valamint biomassa alapanyagból energia célú köztes termék előállítását. A KMOP támogatást nyújt biomassa alapanyagokat felhasználó helyi-térségi közösségi célú energetikai beruházások megvalósítására. A helyi megújuló alapanyagokra épített energia-ellátó létesítmények a helyi, térségi közszolgáltató intézmények megújítása, korszerűsítése során azok hosszú távú működésének lényegesen költség-hatékonyabb megoldásaihoz, valamint a hozzáadott értékek helyben maradásához egyaránt jelentősen hozzájárulhatnak.
A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése	Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. prioritásán belül a „vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások” (321. kódszámú) intézkedése keretében többcélú közösségi központok létrehozását, fejlesztését támogatja az ÚMVP mellékletében foglalt településeken, kivéve a KMOP alapján mikro-térség központi funkciókat ellátó településeket. Az ÚMVP-ből támogatott központokban önkormányzati vagy egyéb igazgatási funkciók ellátásának kialakítása csak abban az esetben támogatható, ha ilyen célú létesítmény a településen nincs vagy megszűnik.
Települési területek megújítása	Az ÚMVP III. prioritásán a „vidéki örökség megőrzése, korszerűsítése” (323. kódszámú) intézkedései támogatják az ÚMVP melléklete szerint jogosult települések helyi védettséggel rendelkező épületeinek, építményeinek, valamint természeti elemeinek, és közterületeinek közcélú funkcionális megújítását. Az ÚMVP nem támogatja a helyi fizikai alap-infrastruktúra létesítmények kialakítását (közmű-hálózat fejlesztés, vízelvezetés, útburkolat, járda és kerékpárút fejlesztés, stb.)

7. AZ OPERATÍV PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

A végrehajtási rendszer kialakításával kapcsolatos alapvető szempont a 2004-2006-os időszak tapasztalatainak összegzése, egy koordinált és hatékony rendszer kialakítása, a feladat- és felelősségi körök világos elválasztása, az egyes folyamatokban meglévő átfedések megszüntetése, az eljárások átláthatóvá tétele és egyszerűsítése, valamint egy ügyfélbarát rendszer kialakítása. Ezen alapvető szempontokat a folyamat minden szereplőjének, a végrehajtási rendszer minden szintjének folyamatosan figyelembe kell vennie.

7.1 MENEDZSMENT

7.1.1 Stratégia és koordináció

A stratégiai tervezés koherenciájának biztosítása érdekében a Kormány jóváhagyja:

- az Új Magyarország Fejlesztési Tervet (ÚMFT) és az operatív programokat az Európai Bizottság számára történő benyújtásukat megelőzően;
- az operatív programokban megvalósítandó intézkedéseket részletesen kibontó akciótervek sarokpontjait – tervezett ütemezését, költségvetését, célrendszerét és célcsoportjait, valamint a pályázat nélkül megvalósítandó projektek, és a nagyprojektek listáját;
- az operatív programoknak – az előzetesen a monitoring bizottságok által is elfogadott módosításait.

A Kormány rendszeresen értékeli az ÚMFT és az operatív programok megvalósításának előrehaladását.

A Kormány fejlesztéspolitikával kapcsolatos döntés-előkészítő, javaslattevő, koordináló szerve a **Fejlesztéspolitikai Irányító Testület (FIT)**. A FIT az OP végrehajtása tekintetében a Kormány számára javaslatot dolgoz ki, és állást foglal a Kormány számára az operatív programok, a támogatások felhasználásához szükséges intézményrendszer kialakítása, valamint az e témakörben indokolt szabályozás tekintetében. A FIT ezek mellett összehangolja az EU és hazai forrásból megvalósítani tervezett fejlesztéseket, összehangolja az ÚMFT, a Nemzeti Akcióprogram, a Fenntartható Fejlődés Stratégiája és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv stratégiai tervezésével kapcsolatos feladatokat, véleményezi az operatív programokat. Kijelölt tagjai révén a FIT szakmai felügyeletet gyakorol az operatív programok végrehajtása felett.

Koordinációs feladatkörében a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség felel:

- az ÚMFT tervezésének, programozásának, értékelésének és végrehajtásának összehangolásáért,
- az operatív programok tervezésének, programozásának és megvalósításának koordinációjáért
- a 1083/2006/EK tanácsi rendelet 27. cikk 4. bekezdés g) pontjában foglaltaknak megfelelően az operatív programok, illetve – az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program irányító hatóságával együttműködésben – az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA), valamint az Európai Halászati Alap (EHA) támogatásainak összehangolásáért;

- továbbá mindezen támogatásoknak az Európai Beruházási Banktól, az Európai Beruházási Alapból és egyéb forrásokból származó támogatásokkal való összehangolásáért.

Az NFÜ ennek során maximális mértékben figyelembe veszi az állami támogatásokra vonatkozó szabályozást. Ez utóbbi biztosítása érdekében a Pénzügyminisztérium Támogatásokat Vizsgáló Irodája (PM TVI) részt vesz a programok és akciótervek (ld. később) előkészítésében, a támogatást nyújtó szervezet vonatkozásában, ezen felül minden esetben megvizsgálja az állami támogatási szabályok relevanciáját.

7.1.1.1 Koordináció fórumai és mechanizmusai

A külső és belső (OP-k közötti) koordináció legmagasabb szintje – a szakpolitikák, ágazati és regionális érdekek egyeztetése, fejlesztéspolitika stratégiai szintű kérdéseiben hozott döntések alapján – a **Kormány**.

A Kormány tanácsadó testületeként jött létre a **Nemzeti Fejlesztési Tanács**, amelynek tagjai a miniszterelnök, a regionális fejlesztési tanácsok képviselői, a Gazdasági és Szociális Tanács delegáltjai, a miniszterelnök által felkért szakértők, valamint meghívottként a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület tagjai. Az NFT értékeli a fejlesztéspolitikai célok megvalósulását, nyomon követi az ÚMFT-ben rögzített célok teljesülését és az EU fejlesztési irányelvek érvényesülését, és ennek alapján javaslatokat fogalmazhat meg a Kormány számára.

A koordináció további fórumát jelentik a **Monitoring Bizottságok**, amelyben megfigyelői státuszban helyet kapnak az EMVA és EHA végrehajtásával foglalkozó szervezetek képviselői is.

Az operatív programok egymás közti, valamint az egyéb támogatási eszközökkel való **tartalmi összehangolását** az operatív programok tervezési-végrehajtási részleteit tartalmazó akciótervek biztosítják. Az akcióterveket – a Kormány keretjellelű döntése alapján – az NFÜ véglegesíti.

A koordináció mechanizmusai tehát egyaránt vonatkoznak a stratégiai célok, beavatkozási területek, pályázati kiírások stb. tekintetében történő **kölcsönös tájékoztatásra** és **információcserére**, a **monitoring bizottságokban, munkacsoportokban való kölcsönös részvételre**, a **végrehajtás eszközeiben történő összhang és átjárhatóság megteremtésére**, így például a monitoring információs rendszerek közötti átjárhatóság biztosítására.

7.1.1.2 A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) koordinációs feladatai

Az NFÜ **felel az ÚMFT egészének** megvalósításával kapcsolatos koordinációs tevékenységekért, különösen:

- az ÚMFT-szintű értékelési feladatok ellátásáért;
- az ÚMFT-t és a több operatív programot érintő kérdések tekintetében az Európai Bizottsággal való kapcsolattartásért;
- az ÚMFT és az OPk általános eljárásrendjének szabályozása, egységes működési kézikönyv kidolgozásáért;
- az egységes monitoring és informatikai rendszer kifejlesztéséért, működtetéséért, folyamatos továbbfejlesztéséért;

- az ÚMFT megvalósítására vonatkozó egységes kommunikációs stratégia kidolgozásáért, továbbá az ÚMFT egészére vonatkozó, tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos kötelezettségek teljesítéséért;
- szervezetfejlesztésért (például képzések biztosítása, tananyagok fejlesztése, jó gyakorlatok terjesztése, ösztönzése, jogszabályi koordináció biztosítása)
- az ÚMFT végrehajtásában résztvevő intézmények számára egységes pályázati ügyfélszolgálat kialakításáért és működtetéséért.

7.1.2 Irányító Hatóság (IH)

2006 júliustól valamennyi OP irányító hatósága a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség önálló szervezeti egységeként működik.

A végrehajtás irányításának koncentrációja elősegíti az OP-k végrehajtása közötti koordináció hatékonyságának növelését, a tapasztalatcserét (amely az eljárásrendek egységesítése miatt még inkább felértékelődik), az átláthatóságot, az elszámoltathatóságot, valamint a feladatszervezés racionalizálását.

7.1.2.1 *Az irányító hatóság helye*

A 1083/2006/EK rendelet 59. cikk (1) a) pontjának megfelelően a Közép-magyarországi Operatív Program esetében az irányító hatósági feladatokat az NFÜ látja el.

7.1.2.2 *Feladatköre és felelőssége*

A 1083/2006/EK rendelet 60. cikkében foglaltaknak megfelelően az irányító hatóság felelős az operatív programnak a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvével összhangban történő irányításáért és végrehajtásáért, és különösen a következőkért:

- Koordinálja a felelősségi körébe utalt operatív programok és kapcsolódó dokumentumok tervezését. Ennek keretében létrehozza és az érintett tárcák/régiók és szakértők részvételével működteti a Tervezési Operatív Bizottság albizottságaként az Operatív Program Tervezési Koordinációs Bizottságát (OPTKB).
- Biztosítja, hogy a finanszírozásra kiválasztott műveletek összhangban álljanak az operatív programra alkalmazandó feltételekkel, valamint, hogy végrehajtásuk teljes időtartama alatt megfeleljenek a vonatkozó közösségi és nemzeti szabályoknak.
- Biztosítja az operatív program minden egyes műveletének számviteli nyilvántartását elektronikus formában tároló rendszer naprakész adatokkal való feltöltését, valamint azt, hogy a pénzügyi ellenőrzéshez, monitoringhoz és értékeléshez szükséges végrehajtási adatok gyűjtése megtörténjen.
- Biztosítja, hogy a kedvezményezettek és a műveletek végrehajtásába bevont egyéb szervezetek – a nemzeti számviteli szabályok sérelme nélkül – vagy külön számviteli rendszert, vagy a művelettel kapcsolatos valamennyi ügylet számára megfelelő számviteli kódot alkalmazzanak.
- Jóváhagyja a pályázati kiírásokat és a támogatási szerződésmintákat; jóváhagyja a projektjavaslatokról szóló döntéseket.
- Befogadja és ellenőrzi a KSz-ek által készített forráslehívásokat, hitelesítési jelentéseket.

- Biztosítja, hogy az operatív programok értékelései a vonatkozó közösségi rendelkezésekkel összhangban történjenek, az operatív programot érintő értékelési tevékenységekben közreműködik.
- Elkészíti és folyamatosan aktualizálja az operatív program ellenőrzési nyomvonalát. Eljárásokat dolgoz ki annak érdekében, hogy a megfelelő ellenőrzési nyomvonal biztosításához előírt valamennyi költség- és ellenőrzési dokumentumot a vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően megőrizték.
- Biztosítja, hogy az Igazoló Hatóság a költségekkel kapcsolatban igazolás céljából folytatott eljárásokról és vizsgálatokról valamennyi szükséges információt megkapja.
- Működteti az operatív program monitoring bizottságát és biztosítja az ehhez szükséges dokumentumokat annak érdekében, hogy a monitoring bizottság az operatív program végrehajtásának minőségét – figyelemmel annak konkrét céljaira – felügyelhesse.
- Felel az éves- és záró végrehajtási jelentések elkészítéséért, valamint – a monitoring bizottság általi jóváhagyásukat követően – a Bizottsághoz történő benyújtásukért.
- A Bizottság részére átadja a nagyprojektek értékeléséhez szükséges információkat.
- Koordinálja az operatív program végrehajtására vonatkozó többéves részletes programozási-végrehajtási dokumentum (akcióterv) kidolgozását és módosítását.
- Ellenőrzi az operatív program végrehajtására vonatkozó akcióterv(ek) formai és módszertani követelményeinek teljesítését, biztosítja a konzisztenciát az operatív programok tartalmával, valamint képviseli a programok szabályossági és végrehajthatósági szempontjait.
- Javaslatot tesz az operatív program módosítására.
- Az operatív program végrehajtását folyamatosan nyomon követi, a megvalósítást monitoring indikátorok segítségével méri, valamint a szükséges beavatkozásokat megteszi.
- Felügyeli a felelősségi körébe utalt programok végrehajtását, biztosítja azok szabályosságát, ennek érdekében megteszi a szükséges beavatkozásokat.
- Az operatív program(ok)kal kapcsolatos ügyek tekintetében az Európai Bizottság illetékes főigazgatójával/aival kapcsolatot tart.
- Részt vesz az ÚMFT egészére, illetve a felelősségi körébe utalt operatív programra vonatkozó tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos feladatok ellátásában és ügyel az ezzel kapcsolatos követelmények betartására.
- Ellenjegyzői a végrehajtásra vonatkozó többéves programozási dokumentumokat.
- Gondoskodik az operatív program szakmai segítségnyújtási keretének kezeléséről.
- Kezeli a rendszerszintű szabálytalanságokat, megteszi a szükséges korrekciós intézkedéseket.

Az OP IH feladatainak ellátásában – jellemző módon a horizontális, több OP-t érintő feladatok tekintetében – részt vesznek az NFÜ további szervezeti egységei is.

A végrehajtás megfelelő adminisztratív, pénzügyi és technikai feladatait végző **közreműködő szervezetek** (továbbiakban: KSz) tekintetében az IH:

- Szakmai felügyeletet gyakorol a KSZ OP végrehajtásával kapcsolatos tevékenységeinek vonatkozásában.
- Jóváhagyja a KSz OP-források felhasználásával kapcsolatos belső eljárásrendjét.
- Rendszeresen ellenőrzi és értékeli a KSz tevékenységét.

A közreműködő szervezetek a rájuk delegált feladatokat feladat-ellátási szerződés alapján látják el, amely szerződés biztosítja, hogy a KSz szolgáltatásaiért cserébe teljesítményalapú finanszírozásban részesüljön.

A KM OP esetében lehetőség van ágazati és regionális KSZ-ek bevonására. A KM OP koordinálásáért a ROP IH felel.

7.1.3 Közreműködő szervezetek

7.1.3.1 A közreműködő szervezetek feladatai

A KSz egy vagy több prioritás tekintetében különösen az alábbi feladatokat látja el:

- Az Irányító Hatóság által meghatározott követelményeknek megfelelően éves munkatervet készít, amely tartalmazza a pályázatok meghirdetésének és beadási határidejének tervezett dátumait, a kötelezettségvállalásra, támogatási szerződések megkötésére és kifizetésre vonatkozó éves irányszámokat.
- Befogadja és értékeli a projekt javaslatokat, az irányító hatósággal történt megállapodásnak megfelelően szükség szerint bíráló bizottságokat állít fel és működtet, amennyiben ezt az Irányító Hatóság a közreműködő szervezetre delegálta.
- Vizsgálja a társfinanszírozott termékek és szolgáltatások teljesítését, valamint ellenőrzi, hogy a műveleteknek a kedvezményezettek által bejelentett költségei valóban felmerültek, és a közösségi és nemzeti szabályokkal összhangban állnak.
- Megkötöti és módosítja a támogatási szerződéseket.
- Nyomon követi a projektek megvalósítását, elvégzi a támogatások kifizetését, végzi a folyamatba épített ellenőrzéseket, feltárja és jelenti a szabálytalanságokat.
- Folyamatosan rögzíti az adatokat az egységes monitoring információs rendszerben, valamint biztosítja az adatbázis naprakészségét és megbízhatóságát.
- Közreműködik a pályázati kiírások és támogatási szerződések mintáinak elkészítésében az IH-val és a szakminisztériumokkal együttműködésben.
- Az operatív program és annak részleteit tartalmazó akcióterv és az éves munkaterv megvalósításában történt előrehaladásról negyedévente beszámolót készít, amely tartalmazza a szükséges intézkedésekre vonatkozó javaslatokat is.
- Elkészíti és folyamatosan aktualizálja az ellenőrzési nyomvonalat.
- Tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos feladatok ellátása, az NFÜ által elfogadott éves kommunikációs terv alapján.

7.1.3.2 KSz-ek minősítése, kiválasztása és finanszírozása

Az operatív program végrehajtásában közreműködő szervezetek az intézményes-szakmai felkészültségüket előre rögzítő, objektív szempontrendszer alapján mérő **minősítési rendszer** keretében kerülnek kiválasztásra. A feladat tényleges delegálásának előfeltétele, hogy a

közreműködő szervezet a minősítés során a feladat elvégzéséhez szükséges szervezeti feltételek, erőforrások, és szakmai kompetenciák meglétéről bizonyítottan számot adjon.

A végrehajtás hatékonyságának biztosítása érdekében, a közreműködő szervezetek teljesítményét rendszeresen értékeli.

Az OP lebonyolításban résztvevő közreműködő szervezetet – a minősítési eljárás eredménye alapján – rendeletben jelölik ki. Ezt követően a konkrét feladat-, felelősség – és hatáskörök rögzítése többoldalú szolgáltatási szerződés keretében kerül meghatározásra.

A program hatékony végrehajtása érdekében egyes támogatási konstrukciók esetében – egyedi döntés alapján – közvetítőként gazdasági társaságok, kereskedelmi bankok, civil szervezetek ill. egyházak is bevonhatók.

7.1.4 Stratégiai irányítás és eszközei

7.1.4.1 Tartalmi irányítás: Akciótervek

Az ÚMFT és az operatív programok részletes tartalmát és annak operatív programok közötti, valamint egyéb támogatási eszközökkel történő koordinációját a 2007-13-as programidőszakban az ún. **akciótervek** rögzítik.

Az akciótervek tartalmazzák a támogatási konstrukciókat és az azokhoz kapcsolódó legfontosabb információkat egy operatív programra, vagy annak egy vagy több prioritására vonatkozóan, 2 éves kitekintéssel. Ezen belül az akcióterv meghatározza a támogatási konstrukciók tervezett ütemezését, várható költségvetését, célrendszerét és célcsoportjait, valamint a pályázat nélkül megvalósítandó projektek, és a nagyprojektek listáját.:

Az akcióterveket a Kormány hagyja jóvá. Az akciótervek ennek alapján történő részletes kidolgozását a vonatkozó Korm. rendelet szabályozza.

7.1.5 Az OP lebonyolítása során használt eljárások

A végrehajtás hatékonyságának és eredményességének növelése, valamint átláthatóságának további elősegítése érdekében szükséges a végrehajtási folyamatok egységesítése és egyszerűsítése.

A projekt kiválasztási szempontok meghatározásakor általánosan biztosítani kell, hogy olyan projektek kerüljenek kiválasztásra, amelyek

- megvalósulása hozzájárul az ÚMFT és az operatív program illetve az adott prioritás társadalmi-gazdasági céljaihoz;
- egyértelmű, mérhető és elérhető célokkal rendelkeznek;
- költség-hatékonyak;
- pénzügyileg és szervezetileg fenntarthatók,;
- hozzájárulnak a környezeti fenntarthatóság és az esélyegyenlőség érvényesítéséhez;
- megvalósulásának feltételei biztosítottak.

A kiválasztási kritériumokat a nemzeti eljárásrendi jogszabályban meghatározott feltételeknek megfelelően az operatív program monitoring bizottsága fogadja el.

Az OP végrehajtás során az allokációs döntések meghozatala az alábbi eljárások mentén folyik:

- **Nagyprojekt**: Olyan ERFA vagy KA finanszírozású projekt, amelynek összköltsége meghaladja az 50 millió eurót (környezetvédelem területén a 25 millió eurót), és amely műszaki-gazdasági szempontból nem bontható önálló részekre. Ezen projektek indikatív listáját az operatív program is tartalmazza.
- **Kiemelt projekt**: Pályázat nélkül támogatható beruházás. Jellemzője, hogy a gazdaság, a társadalom szempontjából kiemelt jelentőségű. Kedvezményezettje általában – de nem kizárólag – állami vagy önkormányzati szervezet. *(például közcélú infrastruktúra projektek, kiemelt foglalkoztatási hatással járó befektetések állami támogatása).*
- **Egyfordulós pályázat**: Olyan támogatási konstrukciók esetében alkalmazott eljárás, ahol a pályázók várhatóan nagy száma, ill. összetétele (például magán-szervezetek) indokolja a versenyeztetést. Az ilyen típusú pályázatok beadhatók és elbírálhatók folyamatosan, vagy szakaszos jelleggel.
- **Kétfordulós pályázat**: Olyan pályázatos projekt-kiválasztási eljárástípus, amely során először előzetes projekt-javaslat, majd – amennyiben az alapján indokolt a projekt-javaslat részletes kidolgozása – részletes projekt-javaslat kerül kidolgozásra. Elsősorban komplexebb, viszonylag magas előkészítési költségeket illetve projektfejlesztést igénylő projektek esetében használható.
- **Közvetett támogatás**: az eljárásnak két típusa lehet:
 - **Globális támogatás**: olyan, meghatározott értékhatár alatti pályázatok esetében használt eljárás, amelynek kapcsán a támogatások elosztását, a projektek szabályos és szerződésszerű végrehajtásának felügyeletét – az irányító hatósággal kötött támogatási szerződés alapján – szakmai közvetítő szervezet – például civil szervezet – látja el.
 - **Pénzügyi támogatási eszközök**: olyan eljárás, amelyben a projektek kiválasztását, megvalósulásának nyomon követését, ellenőrzését, a támogatás kifizetését pénzügyi közvetítők (például bankok) végzik. (például hitel, tőke, garancia eszközök).

Az egyes támogatáscsoportok esetében alkalmazandó projektkiválasztási eljárásokat az akciótervek tartalmazzák.

7.2 MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉS

7.2.1 Monitoring

7.2.1.1 Monitoring Bizottság

Feladat- és hatásköre:

Az Operatív Program Monitoring Bizottság felelősségi körébe tartozó feladatokat – különös tekintettel a végrehajtás eredményességére és minőségére – a 1083/2006/EK rendelet 65. cikke tartalmazza:

- az operatív program jóváhagyásától számított hat hónapon belül megvizsgálja és jóváhagyja a finanszírozott műveletek kiválasztási kritériumait, és jóváhagyja ezen kritériumoknak a programozási igények szerinti bármely felülvizsgálatát;

- az irányító hatóság által benyújtott dokumentumok alapján rendszeres időközönként felülvizsgálja az operatív program konkrét céljainak megvalósítása felé tett előrelépést;
- megvizsgálja a végrehajtás eredményeit, különösen az egyes prioritási tengelyek mentén kitűzött célok elérését, valamint az értékeléseket;
- megvizsgálja és jóváhagyja az éves és záró végrehajtási jelentéseket, valamint az évente aktualizált értékelési tervet;
- tájékoztatást kap az éves ellenőrzési jelentésről vagy a jelentésnek az operatív programra vonatkozó részéről, valamint a jelentés vizsgálatát követően vagy a jelentés említett részére vonatkozóan a Bizottság által tett esetleges észrevételekről;
- az Irányító Hatóságnak javasolhatja az operatív program bármely olyan felülvizsgálatát vagy vizsgálatát, amely elősegíthetné az alapok célkitűzéseinek elérését, illetve a program irányításának javítását, a pénzügyi ellenőrzést is beleértve;
- megvizsgálja és jóváhagyja az alapokból származó hozzájárulásról szóló bizottsági határozat tartalmának módosítását célzó javaslatokat.

A 1083/2006/EK tanácsi rendelet 63. cikk (1) bekezdésével összhangban egy monitoring bizottság több operatív program végrehajtását is felügyelheti.

Összetétele:

A 1083/2006/EK rendelet 64. cikkében foglaltaknak megfelelően az operatív program Monitoring Bizottságának összetétele az alábbiak szerint alakul:

A Monitoring Bizottság elnöke a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület OP-ért felelős tagja. A Monitoring Bizottság tagjai:

- az Irányító Hatóság,
- az OP végrehajtásában érintett szakminiszterek delegált képviselője,
- az OP végrehajtásában érintett közreműködő szervezetek,
- az államháztartásért felelős miniszter képviselője,
- az érintett regionális fejlesztési tanácsok delegált képviselői,
- önkormányzati szövetségek legalább egy delegált képviselője,
- környezetvédelmi civil szervezet legalább egy delegált képviselője,
- az Országos Érdekegyeztető Tanács munkavállalói és munkáltatói oldalának egy-egy képviselője,
- a romákat, a fogyatékossgal élő embereket, a nők és férfiak esélyegyenlőségét képviselő egy-egy civil szervezet delegált képviselői,
- az érintett szakmai és társadalmi szervezetek egy-egy delegált képviselője.

Tanácsadói minőségében részt vesz:

- saját kezdeményezésére vagy a monitoring bizottság kérésére az Európai Bizottság egy képviselője;
- az OP végrehajtásában érintett többi IH képviselője;
- az Igazoló Hatóság és az Ellenőrzési Hatóság egy-egy képviselője;
- azon operatív programok esetében, amelyekhez az EIB vagy az EIF hozzájárul, az EIB és az EIF egy-egy képviselője;

- állandó meghívottként az EMVA és az EHA végrehajtásáért felelős szervezet egy képviselője.

7.2.1.2 Monitoring információs rendszer leírása – indikátorok és adatgyűjtés

A pályázók és a támogatást igénybevevők által szolgáltatott adatok a monitoring információs rendszerbe, az Egységes Monitoring Információs Rendszer (EMIR) továbbfejlesztett változatába kerülnek. A rendszer adatokkal történő feltöltése a közreműködő szervezetek feladata, az NFÜ biztosítja a rendszer folyamatos működtetését és fejlesztését.

A rendszer elkülönült adatbázissal és hardware infrastruktúrával végzi majd az adatgyűjtést és továbbítást, valamint a végrehajtás támogatását, az ÚMFT informatikai kiszolgálását. A rendszer képes adatot szolgáltatni a hazai fejlesztéspolitikai intézményrendszer és az Európai Bizottság részére.

A 2007-13-as programozási időszakban alapkövetelmény, hogy a pályázók és a támogatást igénybe vevők adatszolgáltatási kötelezettségeiknek minden támogatási forma esetében lehetőleg elektronikusan tegyenek eleget. A rendszert ezen szempontok figyelembevételével alakítják ki.

Az informatikai rendszer valós idejű adatokat szállít a megvalósítási rendszer minden egyes szintjéről, valamint elektronikus kommunikációs eszközként szolgál az Európai Bizottság és Magyarország között. Az információs rendszerben lévő adatok pontosak és naprakészek, hiszen a napi irányítási feladatok ellátásának szükséges részét képezi az információs rendszer használata. A monitoring indikátorok kezelésén túl ez az érintett szervezet jelen rendszer adataira támaszkodva készíti el a program működéséhez szükséges egységesített dokumentumot.

A rendszer nyilvántartja az egyes prioritások esetében alkalmazott – az ERFA és az ESZA támogatásterületei közötti – „átjárhatóság” (1083/2006/EK Tanácsi rendelet 34. cikk 2. bekezdés) teljesülését és az időszak során nyomon követi maximumainak teljesülését. A rendszer továbbá nyomon követi a 1083/2006/EK Tanácsi rendelet II. melléklet 15. pontja szerint a Közép-Magyarország régióra jutó addicionális támogatások felhasználását.

7.2.2 Értékelés

7.2.2.1 Értékelési terv

Az OP-k értékelése ÚMFT szinten biztosított koordináció mentén, szisztematikus rendszerben, értékelési terv mentén történik. Az értékelési terv biztosítja az értékelések elvégzésére való felkészülést, a külső és belső értékelő kapacitásokkal való hatékony gazdálkodást, valamint az értékelések összehangolásában rejlő lehetőségek kihasználását.

Az OP értékelési terve 3 éves kitekintésben készül, évente felülvizsgálatra, illetve kiegészítésre kerül a folyamatos értékelési rendszer jellegéből adódóan.

Az OP értékelési tervét az OP IH – az értékelés ÚMFT szintű koordinációját biztosító szervezeti egységgel egyetértésben – terjeszti az OP Monitoring Bizottsága elé, amely azt évente jóváhagyja. Az értékelési terv a végrehajtás 2015-ig terjedő időszakára vonatkozóan előre tervezett értékeléseket, illetve a folyamatos értékelés rendszerében évente kiválasztásra kerülő értékeléseket is tartalmaz.

Az értékelési terv az alábbi értékeléseket tartalmazza:

- OP stratégia és végrehajtási rendszer félidei felülvizsgálata (2009-2010);
- OP utólagos értékelése (2015-2016);

- akciótervek éves operatív értékelése (2008, 2010, 2012, 2014);
- akciótervek utólagos értékelése (2009, 2011, 2013, 2015);
- akciótervek és egyedi beavatkozások, nagyprojektek OP célok megvalósulásához és horizontális politikák érvényesüléséhez való hozzájárulásának előzetes értékelő vizsgálata (2006, 2008, 2010);
- OP horizontális szempontok mentén (pl: esélyegyenlőség, fenntarthatóság, stb.) történő átfogó értékelése (2008, 2010, 2012)

7.2.2.2 A folyamatos értékelés kiválasztási mechanizmusa

Az előre tervezett (átfogó, stratégiai) értékelések mellett az ÚMFT egységes értékelési terve évről-évre kiegészül az akciótervekhez kapcsolódó értékelésekkel, amelyekre az OP IH tesz javaslatot a monitoring bizottsággal egyetértésben. Az értékelési terv keretében értékelést kell indítani:

- az akcióterv azon műveletei esetében, amelyek végrehajtása során a végrehajtási ütemtervben meghatározott indikátor-értékektől jelentős eltérés mutatkozik;
- az akcióterv műveleteihez kapcsolódó I. NFT-ben megvalósított intézkedés(ek) tapasztalatainak összegyűjtésére;
- az innovatív, hazai végrehajtási előzménnyel nem rendelkező műveletek lezárása után 2 évvel a végrehajtás tapasztalatainak összegyűjtésére, valamint a hatásmechanizmusok feltárására;
- 2009-től kezdődően évente prioritásonként legalább 1 művelet szándékolt és nem szándékolt hatásainak utólagos értékeléssel történő felmérésére.

Az értékelési tervtől függetlenül ad-hoc értékelés indítása indokolt a végrehajtás rendszerében (KSZ, IH) felmerülő előre nem látható igények, valamint a Monitoring Bizottság igényei alapján.

7.2.2.3 Értékelés menedzsment

Az értékelés horizontális, ÚMFT szintű koordinációját biztosító szervezeti egység:

- előkészíti és lefolytatja az előre tervezett, átfogó stratégiai értékeléseket;
- biztosítja a rendszerszerűen lebonyolított értékelések forrásait, módszertani egységességét és az értékelési terv betartatását;
- előkészíti és lefolytatja a több OP-t érintő kérdésekben lefolytatott értékeléseket;
- előkészíti és lefolytatja az innovatív, hazai előzményekkel nem rendelkező műveletek értékelését.

Az irányító hatósága megfelelő kapacitást tart fenn az értékelésekhez kapcsolódó menedzsment feladatok elvégzésére, amely

- felelős az OP és a hozzá kapcsolódó akciótervek és műveletek értékeléséhez kapcsolódó feladatok elvégzéséért, az ÚMFT értékelési tervének OP-t érintő részeinek megvalósulásáért;
- koordinálja, fejleszti és ösztönzi az OP-hoz kapcsolódó értékelési tevékenységet;
- javaslatot tesz az ÚMFT 3 éves értékelési tervéhez;

- biztosítja az értékelések eredményeinek tervezésbe és végrehajtásba való becsatornázását;
- gondoskodik az OP értékelési indikátorok adatainak előállításáról és monitoring információk rendszerben való tárolásukról;
- kétévente, az akciótervek lezárásakor felülvizsgálja az OP prioritásszintű indikátorainak célértékeit;
- indokolt esetben az OP értékelési tervében nem szereplő értékeléseket indít a műveletekhez kapcsolódóan, azok végrehajtásának támogatására.

7.3 PÉNZÜGYI IRÁNYÍTÁS ÉS ELLENŐRZÉS

7.3.1 Igazoló Hatóság – feladatai

7.3.1.1 *Az Igazoló Hatóság felépítése*

A strukturális alapokból és a Kohéziós Alapból támogatott fejlesztések megvalósítására szolgáló operatív programok igazoló hatósága a Pénzügyminisztérium. Az igazoló hatósági feladatok ellátása az előző programozási időszak kifizető hatósági szervezetére és gyakorlatára épül.

Az Igazoló Hatóság a következő **feladatokat** látja el:

- átutalások fogadása az Európai Bizottságtól;
- az uniós hozzájárulások átutalása a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségnek a vonatkozó fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámlájára;
- a költségnyilatkozatok és átutalás igénylések elkészítése, igazolása és benyújtása a Bizottsághoz;
- annak igazolása, hogy a költségnyilatkozat pontos, megbízható számviteli rendszerekből származik, és ellenőrizhető bizonylatokon alapul, továbbá, hogy az igazolt költségek megfelelnek az alkalmazandó közösségi és nemzeti szabályoknak, és a programra alkalmazandó kritériumokkal összhangban, finanszírozás céljából kiválasztott, valamint a közösségi és nemzeti szabályoknak megfelelő műveletek tekintetében merültek fel;
- igazolás céljából az ellenőrzési hatóság által vagy annak hatáskörében elvégzett valamennyi ellenőrzés eredményének figyelembevétele;
- a költségek megfelelőségének ellenőrzése érdekében, saját hatáskörében kockázatelemzésen alapuló mintavétel alapján tényfeltáró vizsgálat és tényfeltáró látogatás elvégzése a pénzügyi lebonyolításban résztvevő szervezeteknél
- az átutalások fogadására szolgáló kincstári számlák forgalmáról, a követelésekről és a kötelezettségekről számviteli nyilvántartás vezetése;
- a visszafizetendő, valamint az adott művelethez történő hozzájárulás egészének vagy egy részének visszavonásából eredő összegek nyilvántartása;
- az adminisztratív hibák, valamint az operatív program megvalósítása során bekövetkezett szabálytalanságok következtében szükségessé váló pénzügyi korrekciók végrehajtása, a visszafizetett uniós hozzájárulások Európai Bizottság felé történő elszámolása;

- az adott pénzügyi évre, valamint a következő pénzügyi évre vonatkozó, előrelátható átutalási igénylésekkel kapcsolatos előrejelzések megküldése az Európai Bizottság részére minden évben legkésőbb április végéig.

7.3.2 Pénzügyi irányítás szabályai

7.3.2.1 Az IH felelőssége:

- Az Irányító Hatóság felel az Operatív Programnak a megbízható pénzügyi gazdálkodás elvével összhangban történő irányításáért és végrehajtásáért.
- Az IH a kedvezményezettek elszámolásainak befogadását, feldolgozását és ellenőrzését közreműködő szervezetre – amennyiben van KSZ - delegálja.
- Az IH a delegált feladatok ellátását folyamatosan nyomon követi.
- Az IH biztosítja, hogy igazolás céljából az igazoló hatóság kellő információval rendelkezzen az operatív program végrehajtása során felmerült költségekkel kapcsolatban folytatott eljárásokról, továbbá a közreműködő szervezet hitelesítési jelentésének ellenjegyzésével nyilatkozik az igazoló hatóság felé az általa delegált feladatokat ellátó közreműködő szervezet által alkalmazott eljárások uniós és hazai előírásokkal való összhangjáról. Az irányító hatóság gondoskodik a költségnyilatkozat és a kapcsolódó hitelesítési jelentés igazoló hatóság részére történő benyújtásáról.

7.3.2.2 A KSz felelőssége:

- A közreműködő szervezet felelős az irányító hatóság által delegált feladatok uniós és hazai előírásokkal összhangban való ellátásáért.
- A közreműködő szervezet gondoskodik az Operatív Program keretében jóváhagyott projektek uniós és hazai előírásokkal összhangban történő végrehajtásának ellenőrzéséről.
- A közreműködő szervezet gondoskodik a kedvezményezett elszámolásainak befogadásáról, feldolgozásáról és folyamatba épített ellenőrzéséről, valamint kockázatelemzés alapján helyszíni ellenőrzés lefolytatásáról, és az elvégzett ellenőrzéseknek hitelesítési jelentésben való összegzéséről az irányító hatóság és az igazoló hatóság tájékoztatása céljából. A KSz gondoskodik a támogatásoknak kedvezményezettek részére történő kifizetéséről.

7.3.3 Kedvezményezett részére történő kifizetés folyamata

A kedvezményezett a projekt megvalósítása során keletkezett számláit az előrehaladási jelentéssel együtt rendszeres időközönként benyújtja a közreműködő szervezethez.

A közreműködő szervezet az elszámolásokat pénzügyileg, tartalmilag és formailag ellenőrzi, a kockázatelemzés alapján készített ellenőrzési tervnek megfelelően helyszíni ellenőrzést is végezhet.

A KSz a jóváhagyott elszámolások alapján gondoskodik a támogatások kedvezményezettek részére történő kifizetéséről. Az elvégzett ellenőrzések eredményéről hitelesítési jelentésben tájékoztatja az irányító hatóságot.

A kedvezményezett részére kifizetendő támogatás uniós részét az irányító hatóság a központi költségvetésből megelőlegezi, majd a rendelkezésre álló előfinanszírozási forrásból és a későbbi időközi kifizetésekből az igazoló hatóság az irányító hatóság részére megtéríti.

Az uniós támogatások fogadása és az irányító hatóság részére történő átutalása a Magyar Államkincstárban nyitott, nem kamatozó bankszámláról történik.

7.3.4 Az Európai Unió támogatások ellenőrzése

7.3.4.1 Pénzügyi irányítás és ellenőrzés (kontroll)

Az irányító hatóság, az igazoló hatóság és a közreműködő szervezet kialakítja és működteti a pénzügyi irányítás és kontroll rendszerét. A pénzügyi irányítás és kontroll rendszerének biztosítania kell, hogy a szervezetek tevékenysége szabályszerű és megfelelően szabályozott, gazdaságos, hatékony és eredményes legyen, az információk pontosak legyenek és megfelelő időben rendelkezésre álljanak. A tervezés, pályáztatás, pénzügyi lebonyolítás, számvitel, ellenőrzés és monitoring feladatait funkcionálisan el kell különíteni, ezen feladatok megfelelő szabályozásáról a vonatkozó belső szabályzatokban gondoskodni kell.

Az irányító hatóság, az igazoló hatóság és a közreműködő szervezet gondoskodik az ellenőrzési nyomvonal, a kockázatkezelési és szabálytalanságkezelési szabályzat kialakításáról és az esetleges változások haladéktalan átvezetéséről.

A pénzügyi lebonyolítás során az irányító hatóságnak, illetve a közreműködő szervezetnek gondoskodnia kell a kifizetéseket megelőző dokumentum alapú, valamint a – kockázatelemzés alapján történő – helyszíni ellenőrzések lefolytatásáról. Ennek keretében ellenőrizni kell a programok, illetve projektek támogatási szerződéseknak megfelelő fizikai és pénzügyi előrehaladását, valamint azt, hogy a benyújtott számla vagy egyéb, a gazdasági eseményt hitelesen dokumentáló bizonylat összhangban van a pályázatra vonatkozó döntéssel és a szerződéses feltételekkel, a fizikai és teljesítmény mutatószámok teljesítésével, a közbeszerzésre vonatkozó közösségi és nemzeti jogszabályokkal.

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség vezetője, az irányító hatóság vezetője és a közreműködő szervezet vezetője, valamint az Igazoló Hatóság és az Ellenőrzési Hatóság – minden évben, jogszabályban meghatározott tartalommal és határidőre – köteles nyilatkozni az általa működtetett irányítási és kontroll rendszerek megfelelő működéséről.

Az államháztartásért felelős miniszter, az európai uniós támogatások felhasználásának átláthatósága érdekében, az európai uniós támogatások lebonyolításában résztvevő szervezetek bevonásával audit bizottságot hoz létre és működtet.

7.3.4.2 Az Ellenőrzési Hatóság feladata, felelőssége

Az Ellenőrzési Hatóság a közösségi és nemzeti jogszabályok előírásaival összhangban kijelölt, az irányítási és ellenőrzési rendszerek eredményes működésének ellenőrzéséért felelős szervezet, amely funkcionálisan független az irányító hatóságtól, az igazoló hatóságtól és a közreműködő szervezetektől. Magyarországon valamennyi operatív program vonatkozásában ugyanazon szervezet látja el az Ellenőrzési Hatóság feladatait. Az Ellenőrzési Hatóság a Pénzügyminisztérium fejezet alá tartozó szervezet.

Az Ellenőrzési Hatóság feladatai:

- az 1083/2006/EK rendelet 71. cikk (2) bekezdésének megfelelően kidolgozza az irányítási és ellenőrzési rendszerek értékelési kritériumrendszerét, lefolytatja az értékelést, valamint elkészíti az értékelésről szóló jelentést és véleményt;
- gondoskodik a nemzeti ellenőrzési stratégia, az éves beszámolási kötelezettségek (éves ellenőrzési jelentések és vélemények) elkészítéséről és teljesítéséről, valamint a Bizottsággal a szükséges egyeztetési eljárások lefolytatásáról;
- gondoskodik a rendszer- és mintavételes ellenőrzések elvégzéséről ;
- az Európai Bizottság felkérése alapján ellenőrzést végez;
- gondoskodik az ellenőrzési jelentések megállapításainak, javaslatai hasznosulásának, az intézkedési tervek végrehajtásának nyomon követéséről;
- elkészíti a részleges zárásról szóló nyilatkozatokat, valamint a zárónyilatkozatokat és az azokat megalapozó ellenőrzési jelentéseket;
- rész vesz az Európai Bizottság által végzett ellenőrzésekre adandó tagállami válaszok kialakításában, a szükséges tárgyalások lefolytatásában;
- részt vesz az 1083/2006/EK rendelet 73. cikke szerinti – Európai Bizottsággal történő – egyeztetéseken az ellenőrzési tervek összehangolása, az ellenőrzések eredményeinek kicserélése érdekében.

7.4 INFORMÁCIÓ ÉS NYILVÁNOSSÁG BIZTOSÍTÁSA

7.4.1 Tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos rendelkezések

A hazai és közösségi jogszabályi követelmények figyelembevételével az NFÜ felel az ÚMFT és az operatív programok tájékoztatásra és nyilvánosságra vonatkozó feladatainak ellátásáért, különös tekintettel a következőkre:

- A potenciális kedvezményezettek, gazdasági és szociális partnerek tájékoztatása a támogatások nyújtotta lehetőségekről. Ezen belül kiemelt szerepet kap a potenciális pályázók hatékony mozgósítása, a jól megalapozott projektgeneráló tevékenység és a pályázati lehetőségek megismertetése.
- A közvélemény tájékoztatása arról a szerepről, amelyet az Európai Unió betölt a fejlesztések megvalósításában. Ennek során a kommunikáció az uniós

társfinanszírozással megvalósuló tevékenységek eredményeinek bemutatására koncentrálnak.

A tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos tevékenységek megvalósítása mind az intézményrendszer szereplői (NFÜ, közreműködő szervezetek), mind pedig a kedvezményezettek részéről kötelezettségekkel jár. Az ÚMFT egészére vonatkozó általános, illetve az operatív programokhoz kötődő általános kommunikációs tevékenységeket, partnerségi akciókat központi szinten szükséges megszervezni. A közreműködő szervezetek részt vesznek a támogatási lehetőségek megismertetéséhez kapcsolódó egyéb kommunikációs feladatok ellátásában (szakmai és információs napok, fórumok szervezése a programokról a potenciális pályázók számára, országos, regionális, megyei és kistérségi szinten), a kedvezményezettek kommunikációs tevékenységének támogatásában valamint adatgyűjtést és adatszolgáltatást is végeznek.

A kedvezményezettek az NFÜ által kiadott arculati kézikönyv és útmutató alapján, kötelező jelleggel végzik saját projektjük megismertetését a lehető legszélesebb körben.

A tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos teendők megvalósítására vonatkozóan a jogszabályi kötelezettségeknek megfelelően az NFÜ ÚMFT egészére vonatkozóan egységes kommunikációs stratégiát készít, amely meghatározza a vonatkozó intézkedések célját, üzenetét, végrehajtásuk stratégiáját, tartalmát, a megcélzott társadalmi és gazdasági csoportokat, az intézkedések hatékonyságát mérő értékelési kritériumokat, az intézkedések ajánlott költségvetését, azok várható időbeli ütemezését, valamint a megvalósításért felelős adminisztratív egységeket és azok kötelezettségeit. A kommunikációs terv a kommunikációs stratégia alapján készül évente. A közreműködő szervezet feladata a kezelésében lévő operatív programhoz és/vagy prioritások összességéhez kapcsolódó kommunikációs terv elkészítése és benyújtása az NFÜ-nek jóváhagyás céljából.

Főbb területek:

- Támogatási lehetőségek megismertetése, pályázók hatékony mozgósítása, projektgenerálás

A fejlesztési források sikeres és eredményes felhasználásához nélkülözhetetlen a lehetséges kedvezményezettek hatékony mozgósítása, a támogatási lehetőségek megismertetése. E területeken különösen aktív, hatékony és koncentrált, a jól behatárolható célcsoportokra (a potenciális kedvezményezettek körének különböző szegmenseire) fókuszáló kommunikációra van szükség.

- A társfinanszírozással megvalósuló fejlesztési programok eredményeinek bemutatása

A megvalósult projektek bemutatása a strukturális alapok hazai felhasználásának sikerességét hirdeti, egy gyorsan és lendületesen fejlődő Magyarország képét tudatosítja a közvéleményben, az Európai Unió imázsát erősíti, valamint – a jó példa elvén – ösztönzőleg hat a potenciális pályázók körére.

- Partnerség

A partnerség elvének alkalmazásával kapcsolatos módszertani feladatok – partnerségi stratégia, partnerségi akciók, partnerségi beszámolók – ellátása a társadalmi egyeztetés kapcsán, a kiemelt partnerekkel történő kapcsolattartás és a partnerek szakmai együttműködésekbe történő bevonása, valamint a partnerség elvének alkalmazásával kapcsolatos stratégia és beszámolók elkészítése a Magyar Kormány és az Európai Bizottság részére rendkívüli fontosságú.

- Ügyfélszolgálat

Kiemelt feladata az intézményrendszernek a lehetséges és már nyertes pályázókkal való kapcsolattartás. Ez az intézményrendszer szolgáltató jellegének erősítése

szempontjából, valamint az átláthatóság szempontjából hangsúlyos terület. Ennek megfelelően központi és helyi szinten is szükséges az ügyfél-tájékoztatási és információs feladat egységes rendszerben történő ellátása. Az egységes ügyfél-tájékoztatási rendszer fő elemei: internetes pályázó-tájékoztató felület, online és telefonos ügyfélszolgálat működtetése (*Contact Center*), a közreműködő szervezetek információs tevékenységének koordinálása, az információk áramlását koordináló belső információs rendszer kialakítása és működtetése.

7.5 HORIZONTÁLIS ELVEK – KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG, ESÉLYEGYENLŐSÉG ÉS PARTNERSÉG

A horizontális elvek (vagyis a nemek közötti egyenlőség, a fogyatékossgal élő emberek számára akadálymentes hozzáférés biztosítása, a megkülönböztetés tilalma és a környezeti fenntarthatóság) érvényesítésére egyszerre kell ügyelni az OP keretében támogatott valamennyi projekt, illetve a lebonyolításban résztvevő intézmények tevékenységének vonatkozásában (1. dimenzió), valamint – s ez az első dimenzióval egyenrangú fontosságú – a kedvezményezett és a lebonyolító intézményrendszer szervezeti szintjén (2. dimenzió).

Az első dimenzió alapvetően projektszinten érvényesíthető,

- egyrészt az egyes projektjavaslatok kiértékelése során a horizontális elvekre koncentráló értékelési szempontok alkalmazásával,
- másrészt a projekt támogatási, monitoring és ellenőrzési funkciók horizontális elvek érvényesítésére irányuló specializáltsága mentén..

Ezért a horizontális elvek érvényesítése érdekében azok a fejlesztések támogathatók, amelyek elérnek egy minimális környezeti, társadalmi és gazdasági fenntarthatósági szintet (minimális fenntarthatósági követelmény), illetve azt meghaladóan megfelelnek a fenntarthatósági kritériumoknak. A pontos elvárásokat az operatív program akciótervében kell rögzíteni. A minimális fenntarthatósági követelmény érvényesítését rendszeres időközönként értékelni kell a transzparencia és a partnerségi követelmények figyelembevételével.

A második dimenzió a kedvezményezett esetében szintén a pályázaton keresztül erősíthető (elsősorban a pályázatba, majd a támogatási szerződésbe foglalt önkéntes intézkedésekkel, amelyek a pályázat elbírálása során többletpontot jelenthetnek); a lebonyolító intézmények szintjén pedig a pozitív államigazgatási eljárások alkalmazásának megerősítése, illetve az ilyen irányú kötelezettségek közreműködő szervezetekkel kötött megbízási – együttműködési – közhasznúsági szerződésekbe való foglalása révén biztosítható.

Az OP végrehajtásában résztvevő intézmények esélyegyenlőséggel és fenntarthatósággal kapcsolatos feladatait és kötelezettségeit a működési kézikönyvek tartalmazzák majd; az elvégzendő tevékenységek kivitelezése központilag lesz koordinálva, az egyes intézmények horizontális politikáért felelős munkatársainak aktív közreműködésével.

A partnerség elve általános szempontjának a végrehajtás minden szintjén érvényesülnie kell. Ezen elv figyelembe vételével kerül felállításra a végrehajtás felügyeletének két legfontosabb szerve a Nemzeti Fejlesztési Tanács és a Monitoring Bizottságok, továbbá ezen elv szerint kerülnek kialakításra, egyeztetésre az akciótervek, valamint az elvet a projektgenerálás és végrehajtás folyamatában is érvényesíteni kell. A végrehajtás egyes szereplőinek partnerséggel kapcsolatos feladatait részletesen a működési kézikönyvek tartalmazzák.

7.6 AZ ELEKTRONIKUS ADATKÖZLÉSRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK A BIZOTTSÁG ÉS A TAGÁLLAM KÖZÖTT

Az Európai Bizottság fejlesztés alatt álló SFC2007 rendszere a Bizottság elvárásai szerint elektronikus adatszolgáltatás alapján működik. Az informatikai rendszer két különböző módon érhető el a tagországok intézményei számára (honlapon keresztül – Web Application, illetve közvetlenül a tagállami rendszerrel elektronikus kapcsolaton keresztül – Web Service). A rendszerhez akár kizárólag az egyik módszer használatával, akár a két módszer kombinálásával is lehet kapcsolódni. A rendszerben az egyes OP komponensek szintjéig kell megjeleníteni a rendelet mellékleteiben kötelezően megjelölt adatokat.

Azon adatok esetében, amelyek szerepelnek az EMIR-ben, a Bizottság által megadott specifikációnak megfelelően biztosítjuk az adatfeltöltést. Azokat az adatokat, amelyek rögzítése nincs előírva az EMIR-ben (duplikált adatkezelés elkerülésére) közvetlenül a felelős központi intézmények kulcsfelhasználói (úgy mint központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) viszik fel az SFC-be.

A rendszerrel kapcsolatos teendőként felelős tagállami szervezet (Member State Organisation – MSO) a hazai jogszabályoknak megfelelően az NFÜ, így a tagállami összekötő (MS Liaison), illetve az „MS System Owner”, a technikai kérdésekért felelős tagállami személy szintén az NFÜ állományából kerül kijelölésre

7.6.1 Az adatszolgáltatás rendje

Az adott adatra vonatkozóan adatszolgáltatás módja attól függ, hogy a kijelölt intézmények a két kapcsolódási módszer közül amelyiken keresztül szolgáltatnak adatot:

- amennyiben az adatokat a honlap felületen keresztül töltik fel az SFC2007 rendszerbe, a fentiekben megbízott intézmények (központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) erre képesített kulcsfelhasználói feltöltik adatokkal a szervezetük hatáskörébe tartozó táblákat az ott kért formában, illetve verifikálják azokat.
- amennyiben az adatokat a közvetlen elektronikus kapcsolaton keresztül küldi meg a tagállami rendszer a SFC2007 rendszerbe, a fentiekben megbízott intézmények (központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) erre jogosított kulcsfelhasználói a tagállami rendszerbe töltik fel az adatokat, majd verifikálják és megküldik azokat az SFC2007-nek.

Az ezzel megbízott intézmények (központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) feladata – függetlenül az adatok rögzítésének módjától – az adatok közvetlen és hibátlan feltöltése a rendszer(ek)be olyan módon, hogy mind a számukra megszabott határidők betartásra kerüljenek, mind az ő jelentésükhöz kapcsolódóan más intézmények által végzendő adatszolgáltatás megvalósulhasson az arra megszabott határidőn belül.

A dokumentumok továbbításának időpontja azok rendszerbe történő feltöltésének időpontja. A dokumentumok csak akkor számítanak elküldöttnek a Bizottság számára, ha annak érvényesítése megtörtént a rendszerben az erre felhatalmazottak által.

A rendszer tartós elérhetetlensége esetén, különösen, ha az információ leadására megfogalmazott határidő betartását ez az elérhetetlenség fenyegeti, a tagország papír alapú dokumentum formájában továbbítja a Bizottság számára az információkat a vonatkozó jogszabályban megadott formátumban. Az elérési probléma elmúltával a tagország, illetve a kijelölt illetékes szervezet pótlólag elvégzi az információk rendszerbe (SFC2007) történő feltöltését. Ilyen esetben a dokumentumok megküldésének hivatalos dátuma a papír alapú dokumentumok megküldésének dátuma.

8. NAGY PROJEKTEK

Az 50 millió euro feletti nagyprojektekre vonatkozó javaslatok értékelése, a projektek kiválasztása folyamatban van. Jelenleg az M4 gyorsforgalmi út fejlesztését tervezzük nagyprojektként megvalósítani.

9. PARTNERSÉGI MENETREND

Az operatív programok társadalmi egyeztetésének lebonyolítása

Az operatív programokat a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) 2006. október 16-án bocsátotta társadalmi egyeztetése, egyidejűleg azzal, hogy mind a 15 programot elérhetővé tett a honlapon, a www.nfh.hu oldalon. Társadalmi vitára 14 operatív program került, – Végrehajtás Operatív Programot kivéve – amelyekre a véleményeket november 8-áig fogadtuk be.

A partnerségi egyeztetés módszertana az Új Magyarország Fejlesztési Terv vitája során alkalmazott eszközökön alapult. Az NFÜ mintegy 4000 partnerszervezetet – köztük szakmai, érdekképviseleti és civil szervezeteket, a gazdaság és a tudományos élet képviselőit – kért fel közvetlenül postai vagy elektronikus levélben az egyeztetésben való részvételre. A társadalmi vita nyitott volt, hiszen az NFÜ honlapjáról bárki letölthette az operatív programokat a hozzájuk tartozó kérdőívvel együtt és azt az operatív program feltüntetett e-mail címére elküldhette.

Az egyeztetés bázisát egy elektronikus, strukturált kérdőív adta, amely technikailag megkönnyítette a beérkező vélemények feldolgozását és beépíthetőségét. Összesen csaknem 1350 szervezet juttatta el véleményét az elektronikus kérdőívek segítségével, valamint esszé formájában, amelyek az átláthatóság érdekében bárki számára megtekinthetők a honlapon. A legtöbb vélemény, közel 350 a Társadalmi Megújulás Operatív Programra és 150 a Közlekedés Operatív programra érkezett.

Az NFÜ ezenfelül mind az ágazati, mind a regionális operatív programok megvitatására egyeztető fórumorozatot szervezett az érintett szaktárca képviselőjének és a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület illetékes tagjának részvételével. A fórumokra meghívott szervezetek körét az a közel 4000 partnerszervezetet számláló adatbázis szolgáltatta, amely valamennyi tervezési egység – minisztériumok, országos hatáskörű hivatalok és a regionális fejlesztési tanács – partnereit foglalja össze. Az egyes ágazati vitafórumokra kb. 20-25, a téma szempontjából meghatározó véleményformáló szociális, szakmai, tudományos és civil szervezet kapott meghívót. Az egyeztető fórumok időpontjait a honlapon feltüntettük, és azon szervezetek jelentkezését is elfogadtuk, amelyek meghívót előzetesen nem kaptak. A közel 2 órára tervezett beszélgetések mindegyikéről készült szerkesztett emlékeztető, amely az ügynökség honlapján ugyancsak elérhető. Az egyes operatív programokat a kiemelt makrofórumok, többek között az Országos Érdekegyeztető Tanács – amelynek a döntéshozó Nemzeti Fejlesztési Bizottságával az NFÜ rendszeresen ülésezik – a Gazdasági és Szociális Tanács, a Magyar Tudományos Akadémia, az Országos Környezetvédelmi Tanács, az Országos Területfejlesztési Tanács, valamint a 2006. szeptember 5-én magalakult Nemzeti Fejlesztési Tanács is napirendjére tűzte. A regionális operatív programok megvitatására a regionális fejlesztési tanácsok ülésein került sor a régióközpontokban. A tanácsüléseken elhangzott véleményeket, javaslatokat hangfelvétel rögzíti, így az elkészült jegyzőkönyvek a honlapról letölthetők. Az ágazati regionális és makrofórumok mellett a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület folyamatosan egyeztetett az operatív programok tartalmi elemeit illetően.

A KMOP partnerségi egyeztetésének fontos állomása volt a 2006. november 3-i Partnerségi Konferencia, ahol a jelenlévő kormányzati, önkormányzati, gazdasági és civil szervezetek képviselői megvitatották a KMOP egyeztetési változatát.

A dokumentumot a KMRFT Regionális Munkacsoportja is megtárgyalta és véleményét eljuttatta az NFÜ számára.

A határidőig beérkezett valamennyi véleményt táblázatos formában, az adott operatív program struktúrájának megfelelően dolgozta fel az NFÜ. Az így elkészült táblázatokban található hozzászólásokat 2006. november 14-én eljuttatta az adott témáért felelős tervezési egységeknek, amelyek elkészítették javaslattervezeteiket, feltüntetve az elfogadott, elutasított és a részben befogadható „státuszokat”.

A Pro Régió Ügynökség az NFÜ-höz és a Tanácshoz beérkezett vélemények listáját – a vonatkozó jogszabályok, módszertanok, és a regionális stratégiával való összhang, illetve a többi OP tartalma alapján – előzetesen kategorizálta és a szakmai válaszjavaslatokat elkészítette.

Válaszadási kategóriák	Az egyes kategóriákba tartozó válaszok száma
igen, a javaslatot elfogadjuk	156 db
a javaslatot az akcióterv készítésénél figyelembe lehet venni	26 db
már benne van a dokumentumban	51 db
a javaslatot nem fogadjuk el.	105 db

A KMOP véleményezését és a partnerségi vélemények értékelését követően a Közép-Magyarországi Fejlesztési Tanács 2006. november 23-i ülésén úgy határozott, hogy a Közép-Magyarországi Operatív Programot – a Tanács Regionális Munkacsoportjának véleményében szereplő javaslatok átvezetése esetén – elfogadja. A feldolgozott partnerségi véleményekre adott válaszok listáját jóváhagyta, és továbbította azt az Operatív Program készítését koordináló Nemzeti Fejlesztési Ügynökség részére, a javaslatok átvezetése és beépítése céljából.

A javaslatok végleges sorsáról, az OP-ba történő átvezetéséről a Regionális Operatív Program Tárcaközi Bizottság (ROPTKB) és a Tervezési Operatív Bizottság (TOB) 2006. november 28-i ülésén döntött.

A beérkezett vélemények és javaslatok elbírálását követően a véleményező szervezetek személyre szóló válaszleveleket kapnak, ahogy eddig is minden egyes társadalmi egyeztetés lezárását követően.

A KMOP társadalmi vitáján megfogalmazott partnerségi véleményekkel összefüggésben az alábbi főbb módosításokra, illetve kiegészítésekre került sor.

- Az általános rész kiegészült a régió 3 markánsan elkülönülő területének – főváros, Pest megye agglomerációs övezetbe tartozó része, valamint azon kívül eső kistérségei – településrendszerére jellemző különbségek bemutatásával.
- A versenyképességi résznek a régió gazdaságát, vállalkozásait elemző része kiegészült a gazdasági hálózatosodás, az ipari parkok, a logisztikai potenciál, a kreatív gazdaság és a fenntartható termelés, környezetipar elemzésével.
- Az esélyegyenlőség és szociális ellátó intézmények alfejezet bemutatja a régió várostérségeire jellemző társadalmi problémáit (lakótelepek, szlömösödés).

- A fenntarthatóság és környezeti állapot alfejezet bővült a környezeti szegmensek részletesebb elemzésével, valamint a védett területek, zöldfelületek, az energiaellátás, és a barnamezős területek jellemzőinek bemutatásával.
- Az I. NFT tapasztalatait bemutató rész kiegészült a ROP-ok megvalósításának során szerzett tapasztalatok részletes leírásával.
- A SWOT elemzés bővült, elsősorban a külső tényezők, lehetőségek és veszélyek részletesebb számbavételével (például várható keresletbővülés, beruházási igény az innovatív ágazatok, kreatív ipar, környezeti ipar terén, vagy az EU bővítés geopolitikai következményei).
- A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozásorientált fejlesztése 1. prioritási tengely beavatkozásainak kialakítása során a konvergencia ROP-ok és a GOP közötti lehatárolást alapul véve a „Helyi gazdaságfejlesztés” tartalmazza a ROP-okba került beavatkozási területeket (például vállalkozási inkubáció, vállalkozások együttműködése).
- A régió vonzerejének fejlesztése 3. prioritási tengely turisztikai versenyképesség fejlesztése részében – többek között a KMRFT és a RIB javaslata alapján – pontosításra kerültek a fővárosi és Pest megyei turisztikai desztinációk.
- A humán közszolgáltatások fejlesztése 4. prioritási tengely közoktatási intézmények infrastruktúra-fejlesztése rész kiegészült az „intelligens” iskola koncepciójával, valamint a kapcsolódó tartalomfejlesztés kritériumának meghatározásával.

1. SZ. MELLÉKLET: A KÖZÖSSÉG ALAPJAIBÓL SZÁRMAZÓ FORRÁSOK KATEGORIÁNKÉNTI HOZZÁJÁRULÁSA AZ OPERATÍV PROGRAMHOZ

Az OP CCI száma: 2007HU162PO001

Az operatív program neve: Közép-Magyarországi Operatív Program

Az adatok euróban, folyó áron értendők

Prioritási téma szerint		Prioritási téma szerint		Finanszírozási forma szerint		Területi típus szerint	
Kód	EU finanszírozás összege	Kód	EU finanszírozás összege	Kód	EU finanszírozás összege	Kód	EU finanszírozás összege
01	10 000 000	46	40 000 000	01	1 416 802 363	01	1 300 000 000
02	21 714 683	48	5 000 000	02	80 000 000	05	152 552 441
03	15 000 000	50	50 000 000	03	10 000 000	00	54 249 922
04	10 000 000	51	15 000 000	Összesen:	1 506 802 363	Összesen:	1 506 802 363
05	20 000 000	52	50 000 000				
06	5 000 000	53	15 000 000				
07	140 000 000	54	1 000 000				
08	150 000 000	55	5 000 000				
09	10 000 000	57	40 000 000				
10	5 000 000	58	5 000 000				
11	10 000 000	59	35 000 000				
13	4 000 000	60	2 451 548				
15	10 000 000	61	120 123 017				
20	180 000 000	75	100 000 000				
22	50 000 000	76	100 000 000				
23	70 000 000	77	50 000 000				
24	5 339 551	78	45 000 000				
25	20 000 000	79	26 923 642				
40	1 000 000	85	54 249 922				
41	5 000 000	Összesen:	1 506 802 363				
42	5 000 000						

2. SZ. MELLÉKLET: A KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ FŐBB MUTATÓI NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN

Indikátor (év)	EU25	EU15	EU10	Magyarország	Közép-Mao. régió	Budapest	Pest megye
GDP/fő millió Euro PPS (2003)	21740,6	23720,1	11499,1	12896,5	20627,5	26526,3	11567,8
GDP/fő Euro PPS az EU átlagában (2003)	100	109,1	52,9	59,3	94,9	122	53,2
Foglalkoztatási ráta* % 2005	51,9	52,6	48,2	46,6	51,7	-	-
Munkanélküliségi ráta* % 2005	9	8,2	13,4	7,2	5,1	4,7	5,8
Munkatermelékenység** 2003 (EU25=100)	100	106,6	60	66,7	97,3	-	-
K+F célú ráfordítás a GDP-ből %, 2003	1,9	2		0,9	1,4	-	-
K+F célú kiadás M Euro PPS (2004)	184939,56	177905,11	7034,45	1225,198	787,608	-	-
Ebből üzleti célú K+F összege m PPS 2004	117384,25	114201,93	3182,33	503,789	360,516	-	-
Ebből felsőoktatási célú K+F összege m PPS 2004	41095,24	39320,68	1774,56	301,125	138,573	-	-
Össz. K+F létszám* 2004	2040667,3	1867505,4	173161,9	22826	14741	-	-
A K+F létszám az aktív korú népesség %-ában	1,36	1,46	0,8	1,19	2,12	-	-
Ebből kutató***	1217523,7	1095777	121746,7	14904	9791	-	-
Üzleti célú K+F létszám***	1095490	1050147	45343	6704	4738	-	-
Ebből kutató***	599076,4	573905,6	25170,8	4309	3143	-	-
Állami K+F létszám***	292184,6	247007,9	45176,6	7595	6107	-	-
Ebből kutató***	159607,7	131224,4	28383,3	4693	3893	-	-
Hotel, panzió szállásférőhely db 2004	10783463	9952275	-	157970	41326	36102	5224
Hotelekben eltöltött vendégéjszakák (egység) 2004	630489491	566481449	-	8728682	5292429	-	-
Egyéb szálláshely db 2004	13636578	12662740	-	178524	10570	7060	3510
Egyéb szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák (egység) 2004	235967466	226149174	-	1779427	107378	-	-

Forrás: EUROSTAT

*A 15 évesnél idősebbek %-ában

** GDP/foglalkoztatott

***FTE teljes munkaidősre átszámítva

3. SZ. MELLÉKLET: A KMOP INDIKÁTOROK ÖSSZESÍTŐ TÁBLÁZATA

Célkitűzések/Prioritás tengelyek		Indikátor típusa	Indikátor	Alap (Kiindulási érték)	Célérték (2015)	Gyakoriság	Adatforrás
ÁC	A Közép-magyarországi régió nemzetközi versenyképességének növelése a fenntartható fejlődés elvének érvényesítése mellett	hatás	Egy foglalkoztatottra jutó GDP érték változása a régióban (kumulált, %)	12% (2000-2004)	14%	2 évenként	KSH
		Kontextus	A Közép-magyarországi régió GDP/fő érték alapján az EU25 tagállamok régiói között létrejövő rangsorban elfoglalt helyezésének változása 2006-hoz képest (rangszám)	Helyezés 2006-ban (később elérhető adat)	4 helyezés	2 évenként	EUROSTAT
SPC1	A versenyképesség meghatározó tényezőinek fejlesztése	hatás	Egy foglalkoztatottra jutó külföldi tőkebefektetések átlagos értéke a Közép-magyarországi régióban (Ft)	1.550.000 Ft/fő (2000-2003)	10%-os növekedés	2 évenként	KSH
SPC2	A régió belső kohéziójának és harmonikus térszerkezetének fejlesztése	hatás	Egy foglalkoztatottra jutó bruttó jövedelem-egyenlőtlenség indexe a Közép-magyarországi régióban a kistérségek szintjén (%)	23,2% (2004)	változatlan marad a2009. évi szinten	2 évenként	KSH
		hatás	A foglalkoztatottság Közép-magyarországi régió kistérségeiben mért egyenlőtlenségeinek változása (%)	77% (2002-2004)	változatlan marad a 2009. évi szinten	2 évenként	KSH
		eredmény	Egy vállalkozásra jutó bruttó hozzáadott-érték (ezer Ft) egyenlőtlenség index átlagos értéke a Közép-magyarországi régióban 2002-04 között a kistérségek szintjén	47% (2002-2004)	változatlan marad a 2009. évi szinten	2 évenként	KSH
PT1	A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozás-orientált fejlesztése	hatás	A Közép-magyarországi régióban a program hatására a vállalati szektor által megtermelt bruttó hozzáadott érték (BHÉ) (Ft)	0	1000 mrd Ft	2 évenként	IH
		eredmény	A program beavatkozásainak tulajdoníthatóan a régióban létrejövő termelő beruházások értéke (Ft)	0	(kidolgozás alatt)	2 évenként	IH, KSZ
		eredmény	A vállalkozások K+F ráfordításainak növekedése a program hatására (millió Ft)	53414 millió Ft (2004)	évi 14%-os átlagos reálnöveked	2 évenként	KSH, IH/KSZ

					és 2015-ig		
SPC2	A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése	hatás	Az átmenő forgalom csökkenése a belvárosi főutakon (%)	Felmérés a beavatkozás által érintett útszakaszokon	Forgalom csökkenése	2 évenként	Reprezentatív felmérés-IH/KSZ
		eredmény	A közösségi közlekedésben szállított utasok számának növekedése a régió városaiban (%)	2000-05. évi adatok átlaga (1.405.000 fő)	10%-os növekedés	2 évenként	KSH
		eredmény	Létrejövő új munkahelyek száma	0	100 fő	2 évenként	IH, KSZ
SPC3	A régió vonzerejének fejlesztése	hatás	A turisztikai ágazat által létrehozott BHÉ növekedése (%)	2005. évi érték	2011. évi érték	2 évenként	KSH
		eredmény	A fejlesztések által közvetlenül érintett népesség (fő)	0	100.000 fő	2 évenként	KSH
		eredmény	A turisták által eltöltött vendégéjszakák száma (fő, 2000-2004 és 2010-2013 évek átlaga)	5,5 millió vendégéjszaka (2000-2004)	40%-os emelkedés	2 évenként	KSH
		eredmény	A turizmushoz kapcsolódó tevékenységek keretében létrehozott új munkahelyek száma a régióban (fő)	0	300 fő	2 évenként	IH, KSZ
		eredmény	Élőhely helyreállításával, fejlesztésével érintett terület (mértékegység: ha)	0	kidolgozás alatt	2 évenként	IH, KSZ
SPC4	A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése	hatás	A régió foglalkoztatási rátájának emelkedése (%)	63,3% (2005)	65% (2015)	2 évenként	KSH
		eredmény	A fejlesztések által közvetlenül érintett ellátási körbe tartozó és igénybe vevő ellátott népesség (fő)	-	500.000 fő	2 évenként	IH, KSZ
		eredmény	Létrejövő új munkahelyek száma (fő)	-	100 fő	2 évenként	IH, KSZ
SPC5	Települési területek megújítása	hatás	A települési területek népesség-megtartó erejének növekedése, a vándorlási egyenlegének éves átlaga (fő)	(2003-2006)	változatlan érték, vagy javul	2 évenként	KSH
		eredmény	A fejlesztések által közvetlenül érintett lakónépesség (fő)	-	350.000 fő	2 évenként	IH, KSZ
		eredmény	A felújított településrészen megtelepedő vállalkozások telephelyeinek száma (db)	-	100 vállalkozás	2 évenként	IH, KSZ